

A MAGYAR HONVÉDSÉG
ÖSSZHADERŐNEMI PARANCSNOKSÁG FOLYÓIRATA

SEREG SZEMLE KÜLÖNSZÁM

A MAGYAR HONVÉDSÉG AFGANISZTÁNI SZEREPVÁLLALÁSA
SZAKMAI-TUDOMÁNYOS KONFERENCIA

**AZ MH ÖSSZHADERŐNEMI
PARANCSNOKSÁG FOLYÓIRATA
KÜLÖNSZÁM**

AZ MH ÖSSZHADERŐNEMI PARANCSNOKSÁG FOLYÓIRATA KÜLÖNSZÁM

A Magyar Honvédség afganisztáni szerepvállalása
című szakmai-tudományos konferencia előadásai
Székesfehérvár, 2013. május 28.

Felelős kiadó:

Fucsku Sándor vezérőrnagy
az MH Összhaderőnemi Parancsnokság
parancsnoka

Dr. Molnár Ferenc ezredes
Dr. Nagy Ferenc alezredes
Sári Gábor alezredes

Szerkesztőség:

Postacím: 8000 Székesfehérvár, Zámolyi út 2–6.
8001 Pf. 151

Telefon: 22-542808, Fax: 22-546975
e-mail: fi.karoly@mil.hu

A lap elektronikus változata megtekinthető a
www.honvedelem.hu/cikk/28301/seregszemle-kiadvanyok-gyujtemenye linken

Szerkesztőségi titkár:
Tóthné Hegyi Viktória törzsszázlós

Fotó: Bödő Viktória

Felelős szerkesztő:
Fi Károly Ferenc

HU ISSN: 2060-3924

Készült: 500 példányban

Lapzárta: 2013. december 19.

Szerkesztőbizottság:

Elnök: Dr. Lippai Péter ezredes
Elnökhelyettes: Dr. Ruszin Romulusz ezredes

Nyomdai előkészítés, nyomás:
HM Zrínyi Térképészeti és Kommunikációs
Szolgáltató Közhazsnú Nonprofit Kft.
Felelős vezető:
Dr. Bozsonyi Károly ügyvezető

Tagok:

Dr. Boldizsár Gábor ezredes
Dr. Király László
Dr. Koller József ezredes

A folyóirat az MH ÖHP alaprendeltetéséből adódó kérdések katonai-szakmai fóruma.

A szerzők szakmai véleményét a lap híven közli, azok tartalmáért a szerző felel!

A szerkesztőség azonban fenntartja magának a jogot a cikkek rövidítésére, a szükséges nyelvi és formai javítások végrehajtására. Kéziratokat a szerkesztőség nem őrzi meg és nem küld vissza.

A megrendelés nélkül beküldött kéziratokat a lehetőségeink szerint gondozzuk.

A közölt tanulmányokban megjelenő vélemények nem feltétlenül azonosak az MH Összhaderőnemi Parancsnokság hivatalos véleményével, de az egyéni gondolatokat tiszteletben tartva, a tudományos gondolkodás fejlődése érdekében azokat megjelentetjük!

**A MAGYAR HONVÉDSÉG
AFGANISZTÁNI SZEREPVÁLLALÁSA
Szakmai-tudományos konferencia**

Székesfehérvár, 2013. május 28.

TARTALOM

ELŐSZÓ

DOMJÁN LÁSZLÓ VEZÉRŐRNAGY: Camp Pannónia – a legtávolabbi helyőrség	7
KOPJAFAAVATÁS	10
AZ ELŐADÓK BEMUTATÁSA	11

ELŐADÁSOK

DR. TÁLAS PÉTER IGAZGATÓ: Magyarországot a Hindukus lábainál kell megvédeni?	15
KELEMEN TAS FŐOSZTÁLYVEZETŐ: Egy tartomány újjáépítése: katonai vagy polgári feladat?	21
DOMJÁN LÁSZLÓ VEZÉRŐRNAGY: A Magyar Honvédség PRT szerepvállalás előkészítése, a misszió főbb eseményei a nemzeti vezetés szemszögéből	26
SZÁSZ MÁRTON ALEZREDES: „a PRT irányítása”	40
DR. RUSZIN ROMULUSZ EZREDES: A PRT működésének tapasztalatai a kontingensparancsnok szemszögéből	45
SOMOGYI JÁNOS ALEZREDES: A PRT működésének tapasztalatai a kontingensparancsnok szemszögéből	63
WAGNER PÉTER TUDOMÁNYOS KUTATÓ: A tartományi újjáépítési csoportok tapasztalatai a civil katonai együttműködés szempontjából	71
DOMJÁN LÁSZLÓ VEZÉRŐRNAGY: A PRT szerepvállalás hozadéka	80
A MEGÚJÍTOTT EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS ALÁÍRÁSA	83

ELŐSZÓ

DOMJÁN LÁSZLÓ VEZÉRŐRNAGY: CAMP PANNÓNIA – A LEGTÁVOLABBI HELYŐRSÉG

Márciusban befejeződött a Magyar Honvédség Tartományi Újjáépítési Csoport (MH PRT) tevékenysége. A Magyar Honvédség (MH) fejlődésének hosszú útján egy jelentős mérföldkövet tudhatunk magunk mögött. Minden elvégzett feladat után meg kell állni és számadást kell készíteni. A Magyar Honvédség béketámogató misszióiért felelős parancsnokként ez most az én feladatom. Jelen keretek között nincs lehetőség hat és fél év munkájának minden részletre kiterjedő értékelésére, de az elért eredményeinkről, és a magyar katonák helytállásával kapcsolatosan mindenképp érdemes és hasznos megosztani pár fontos gondolatot.

A magyar katonai szerepvállalás 2004-ben jelent meg markánsan az afganisztáni rendezésben. A MH Könnyű Gyalog Század 2006 szeptemberéig teljesített szolgálatot Kabul körzetében. Ezt követően átcsoportosításra került az észak-afganisztáni Baghlan tartományba, ahol a német vezetésű Északi Regionális Parancsnokság (RC-N) alárendeltségében átvette a Holland Királyi Haderő által üzemeltetett PRT feladatait.

A kontingens megalakítása az utóbbi évtizedek egyik legnagyobb katonai logisztikai kihívásának bizonyult. A **logisztikai támogatás komplex jellege** egyrészt a kontingens feladatrendszeréből, másrészt a hadszíntéri logisztikai támogatásnak megfelelő logisztikai szervezet hiányából adódott. A feladatrendszer komplexitását jellemzi, hogy a táborüzemeltetés, őrzés-védelem, a civil környezet támogatása, a katonai jelenlét demonstrálása, a központi kormányzat támogatása, az újjáépítési feladatok koordinálása mind szerepelt benne. Mindezt Magyarországtól 4.500 km távolságban és veszélyes biztonsági környezetben kellett végrehajtani. Ezt a feladatot csak olyan összekovácsolt szervezet volt képes ellátni, amelynek parancsnoka vezető és diplomata egy személyben, katonái pedig beosztásukban a maximumot nyújtják.

A MH PRT kiemelt feladata volt a lakossággal való kapcsolattartás és bizalomépítés. A bizalmat erővel kikényszeríteni nem lehet, a bizalomra rá kell szolgálni, és nem elég megszerezni, meg is kell azt tartani. A bizalomra épül a hitelesség, amely a PRT egyik legnagyobb erénye. Nem csupán a lakossággal való együttműködés volt kihívás, de az ISAF követelményrendszerének való megfelelés és a nemzeti érdekek ezzel egyidejű képviselése is. A MH PRT felelősségi területén való vezető szerepe az ISAF vonatkozásában folyamatosan stabil volt. Sikeresen integrálta a váltások állományában megjelenő bolgár, szlovák, horvát, montenegrói, albán katonatársainkat, a táborban a velünk együtt élő és dolgozó amerikai és német kontingenseket, a civil együttműködőket. Fontosnak tartom kiemelni a magyar-amerikai MH Műveleti Tanácsadó és Összekötő Csoport (OMLT) és a MH PRT közös tevékenységét. Két különböző feladatrendszerrel, de egymás munkáját segítve, képességeiket kiegészítve dolgoztak együtt. Ebben a közös tevékenységben is példásan helytálltak katonáink.

A MH PRT hat és fél éves munkája érezhető változást eredményezett a tartományi kormányzati szervek és biztonsági erők tevékenységének minőségében is. Kétségtávolú óriási eredmény egy-egy új projekt, iskola, vagy kórház átadása, de hosszú távon felbecsülhetetlen értékű, ha a kormányzat és a biztonsági erők megbízhatóan képesek ellátni feladatukat. A MH PRT eredményesen segítette elő az afgán lakosság és a tartományi kormányzati szervek közötti bizalom helyreállítását.

Büszkén jelenthetem ki, hogy a katonáink a kezdetektől fogva fegyelmezten képviselték Magyarországot és a Magyar Honvédséget. Ez nem csupán saját személyes benyomásom, hanem a szövetséges katonai vezetők egyöntetű véleménye is. Katonáink megértették az eltérő kulturális környezetben végzett feladat kihívásait, ez pedig segítette azt, hogy a végrehajtás során szerzett tapasztalatokat folyamatosan integráljuk a hazai felkészítés rendszerébe, értékes ismeretekkel látva el a következő váltásokat. Saját bőrünkön tapasztalhattuk, hogy mi a jelentősége a környezettudatos magatartásnak, a kulturális érzékenységnek, s hogy mit is jelent a megjelenés-viselkedés-arculat elmélete.

Úgy gondolom, a részt vevő szakterületeknek van egy közös pontja: az „éles”, harcserű környezetben történő feladat-végrehajtás sikere. Ezt hazai keretek között csak szimulálni tudjuk, ám ez nem biztosíthat olyan körülményeket, mint a valós, harci környezetben végzett tevékenység. Az így szerzett tapasztalat különösen fontos nem csak a harcolók, hanem a harctámogatók és a harctámogató-kiszolgálók esetében is. A szakterületek itt tudták a gyakorlat szinte minden szegmensében kipróbálni doktrínális elveiket. A problémák megoldási hatásfokát esetenként emberéletben kellett mérnünk, ezért a tapasztalatok feldolgozása és integrálása kulcskérdés marad a továbbiakban is, főleg egy olyan időszakban, mikor a doktrínális és harcszabályzat rendszerünk elemei átdolgozás, fejlesztés alatt vannak.

A MH PRT sikeres munkájához természetesen nagyban hozzájárult a szövetségeseink által nyújtott támogatás is. Az új harcászati eljárásmódok, az új eszközök alkalmazása, a nemzetközi törzsmunka, az átfogó megközelítésű tervezés és feladat-végrehajtás mind olyan tapasztalatokkal gazdagították a MH kultúráját, ami jelentősen hozzájárul a hazai képességfejlesztés és feladatrendszer fejlesztéséhez. Bizonyos képességek, mint például a tűzszerész, a civil-katonai együttműködés, az információs műveletek, a harcászati hírszerzés megerősödése, illetve új képességek, mint az előretolt repülés-irányító képesség megjelenése minőségi előrelépést jelent a MH képességfejlesztésében. A komplex feladatrendszer végrehajtására végig jellemző volt a **többnemzeti szemléletmód** és az interoperabilitás hatékonyságának növelése. Camp Pannóniában, amely egyfajta „kis Magyarország” volt, hat és fél év alatt 13 váltásban több mint 2.600 katona szolgált, közülük jó néhányan több alkalommal is.

A MH PRT történetében külön fejezet a visszacsoportosítás, melynek sikeres végrehajtása kihatással van az addig elért eredményekre. Ebben a tekintetben már rendelkezünk tapasztalatokkal, hiszen az iraki és balkáni hazatelepítések során hasonló, a konkrét katonai logisztikai követelményeken és lehetőségeken túlmutató, precízen megtervezett és megszervezett visszacsoportosítási feladatokat hajtottunk végre. A misszió felszámolása után során közel 40 konténer szakanyagot szállítottunk el, az eszközök és járműveinek egy része más afganisztáni misszióinkhoz kerül. Az afgán fél igényének megfelelően Pannónia táborát a MH működőképés állapotban átadja az afgán kormányzat részére.

A műveleti területen szolgálatot teljesítők érdemei mellett meg kell említeni azokat is, akik hosszú éveken keresztül azon dolgoztak itthon, hogy bajtársaik minél eredményesebben tudják feladataikat ellátni. Ez szintén embert próbáló feladat volt, gondoljunk csak a kontingensek felkészítésére, a CIMIC projekt-tevékenység költségvetési biztosítására, vagy a családsegítő szolgálatra.

Ezen a ponton mindenképpen szólnom kell a családok áldozatvállalásáról is. Az afganisztáni misszió mindvégig két hadszíntéren zajlott; egyrészt Magyarországon, ahol az itthon maradottaknak kellett megküzdeniük a mindennapok kihívásaival, másrészt pedig Afganisztánban. A családokat feltétlen köszönet illeti katonáink missziós szolgálatának támogatásáért.

Számvetésünkben nem szabad megfeledkeznünk arról a hét bajtársunkról, akik az életüket áldozták Afganisztánban. Ők a legtöbbet adták, amit katona egy ügy érdekében adhat. Helytállásuk, áldozatvállalásuk példa a többi katonatárs előtt. Ennek megfelelően a nekik emléket állító fekete márványtáblák a Hadtörténeti Intézet és Múzeum belső udvarára kerülnek, ahol mindenki leróhatja majd kegyeletét.

Kovács Gyula

Nemes Krisztián

Róth Orsolya

Dálnoki András

Kolozsvári György

Pappné Ábrahám Judit

Dr. Borbély Csaba

KOPJAFAAVATÁS

Az MH ÖHP főépülete előtt felállított kopjafa avatása, melyet a PRT-ből hoztak haza az ott szolgálatot teljesítő katonák. Ez a kopjafa, nem pusztán egy missziós emlékhely, annál jóval többet jelent a katonák számára, egyszerre jelenti az emlékeztet, a bajtársiasságot, az áldozatvállalást és a felelősséget.

AZ ELŐADÓK BEMUTATÁSA

Dr. Tóth Péter

az ELTE Bölcsészeti Tudományi Karán 1985-ben szerzett történelem szakos diplomát, majd ugyanitt 93-ban történelemtudomány szakon doktori címet. 97-től a politikai tudományok kandidátusa. Kutatási területe, közép európai biztonság politika, új típusú biztonsági kihívások. Nagyszámú könyv, publikáció szerzője, biztonságpolitikai előadások, fórumok állandó szereplője. Számos külföldi partner intézettel működik együtt, különösen a Kelet-Közép-Európai régióban és több nemzetközi kutatási projektben vesz részt. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvéd Tisztképző Karának szervezeti keretein belül működő Stratégiai Védelmi Kutató Központ igazgatója.

Kelemen Tas,

a Honvédelmi Minisztérium,
Védelempolitikai Főosztály vezetője.

A Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karán végzett történelem szakon 1996-ban. Majd az Egyesült Államokban 2002-ben szerzett képesítést a Nemzetközi Biztonságpolitikai szakon, a NAVAL Postgraduate School-on. A Magyar Honvédség Tájékoztatási és Médiaigazgatóság munkatársa 1997-ben és 98-ban. A Honvédelmi Minisztérium, Védelempolitikai Helyettes Államtitkár személyi titkára 1999-ben.

2005-től az Euro-atlanti Integrációért és Demokrációért Alapítvány titkára. A Honvédelmi Minisztérium Védelempolitikai Főosztály, főosztályvezetői beosztást pedig 2010-től látja el.

Domján László vezérőrnagy

Katonai pályafutását a Kossuth Lajos Katonai Főiskolán kezdte meg, 1982-ben gépesített lövész szakon. Pedagógia szakon a Kossuth Lajos Katonai Főiskolán, majd a Pécsi Janus Pannonius Egyetemen szerez egyetemi diplomát. A vezetői tanfolyamot Rómában, a NATO Védelmi Akadémián végezte 2006-ban. 2002-től a Magyar Honvédség Művelési Központban tölt be különböző beosztásokat, majd 2010-ben törzsfőnök-helyettes az Összhaderőnemi Parancsnokságon és még ez évben kinevezik a Magyar Köztársaság Katonai Biztonsági Hivatal főigazgatójának. 2011 decemberétől az MH Összhaderőnemi Parancsnokság parancsnoka. Cipruson és Bosznia-Hercegovinában vett részt külszolgálatban.

Szász Márton alezredes

az Összhaderőnemi Parancsnokság, Műveletirányító Főnökség főtisztje.

Katonai pályafutását a Kossuth Lajos Katonai Főiskolán 87-ben kezdte műszaki szakon, és ugyanitt szerzett főiskolai másoddiplomát pedagógiai szakon 1994-ben. A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem katonai vezető szakon szerezte egyetemi diplomáját 2002-ben. 90-es években parancsnoki beosztásokban. 2002 és 2009 között törzs beosztásokban szolgált elsősorban csapat tagozaton. Az Összhaderőnemi Parancsnokságon 2009-től dolgozik. Az önálló Békeművelési Főnökség megalakulásától kezdve, mint főnök-helyettes az Afganisztánnal, missziókkal foglalkozó részleget vezeti. Afganisztánban, Cipruson teljesített külszolgálatot.

Dr. Ruszin Romolusz ezredes

1987 és 91 között a Lenkei János Honvéd Kollégium tanulója. A Kossuth Lajos Katonai Főiskolát 95-ben fejezte be kiváló minősítéssel, így főhadnagyként avatják. 2001-től a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem 2010-től a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi egyetem PHD képzésében vesz részt. Doktori fokozatát a Magyar Honvédség szárazföldi csapatok tűztámogatása, azon belül a tüzér csapatok vezetésének újszerű elvei és a nemzeti és multinacionális műveletekben címmel védte meg. Ezredesi rendfokozatát 2010-ben kapta. Jelenleg a 25/88 Könnyű Vegyes Zászlóalj parancsnoka.

Több képességnövelő kurzuson is részt vett. Így 2006-ban a Különleges Erők kiválasztó felkészítésén. A Különleges Erők törzstiszti tanfolyamán. 2009-ben pedig az USA-ban terrorizmus elleni harc illetve műveletek lakott területen haladó tanfolyamot végezte el.

Külszolgálatát 2007 és 2008-ban Irakban, majd 2011–12-ben Afganisztánban teljesítette.

Somogyi János alezredes

1988-ban fejezte be a Kossuth Lajos Katonai Főiskola Tüzér szakát. 88 és 2004 között Pécssett a 101-es Vegyes Tüzér Dandár Üteg parancsnokaként, Osztály törzsfőnökeként, végül pedig Sorozatvető Osztály parancsnokaként szolgált. 98 és 2000 között a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem hallgatója. 2004-2007-ig NATO beosztásban teljesít külszolgálatot Németországban, az ARK Tűztámogató beosztásában. 2007 és 13 között az Összhaderőnemi Parancsnokság, J3 Harctámogató részleg vezetője, majd 13. április elsejétől az MH 5. Bocskai István Lövészdandár megbízott törzsfőnöke. 2010 és 11 között az RC NORTH Hadművelési Főnökségen szolgál, mint tervező főnök Missziós tapasztalatait az afganisztáni hadszíntéren, mint az ISAF HQ hadszíntéri tűzkoordinátora, illetve PRT 12. parancsnokaként szerezte.

Wagner Péter,

a Külügyi Intézet tudományos kutatója.

A Magyar Tartományi Újjáépítési Csoport tevékenységével 2006 óta foglalkozik. Az elmúlt években hat alkalommal járt Afganisztánban. A kevés nem-katonai szakértők egyike aki részletesen foglalkozik a béketeremtő, békefenntartó katonai alkalmazás kérdés körével is. Külpolitikai témájú elemzései mellett rendszeresen publikál a Magyar Honvédség különböző misszióiról, jelenleg a 2003-2011 között iraki szerepvállalásról ír könyvet. Az afganisztáni szerepvállalás kapcsán nem csak a katonai aspektusokat, de Magyarország segélyezési tevékenységével is foglalkozott.

DR. TÁLAS PÉTER:
MAGYARORSZÁGOT A HINDUKUS LÁBAINÁL
KELL MEGVÉDENI?

A kérdésre, amit a szervezők megfogalmaztak előadásom címében, nagyon röviden úgy lehet válaszolni – igen! S itt akkor be is fejezhetném mondókámat és átadhatnám helyem a következő előadónak. Azonban e rövid válasz mellett szeretném néhány dolgot elmagyarázni arról, miért gondolom úgy, hogy igennel kell válaszolni a címben szereplő kérdésre. Előadásomban hat nagyobb kérdést szeretnék érinteni röviden. Az első, hogy miként változott a meg, bővül ki a biztonság hagyományos fogalma. A második, hogy e változással hogyan egészült ki a területvédelem és az érdekvédelemmel a modern korban. A harmadik az államok ún. biztonságpolitikai kompetenciájával, a negyedik pedig Magyarország biztonságpolitikájával kapcsolatos. Ötödik kérdéskörként a Magyar Honvédség kettős szerepéről, illetve a végül – hatodikként – az afganisztáni szerepvállalás és tanulságairól szólnék röviden. Mivel nem új és nem ismeretlen dolgokról szólok, viszonylag gyors tempóban igyekszem letudni az első néhány kérdéskört.

A BIZTONSÁG FOGALMÁNAK VÁLTOZÁSÁRÓL

Közismert hogy a biztonság az 1648-as vesztfáliai béke, a modern világrend kezdetétől hosszú időn keresztül egy erősen államhoz, területhez és a katonai kérdésekhez kötött fogalom volt. A vesztfáliai világrend alanya ugyanis az állam, a társadalmak megélhetését hosszú ideig a föld biztosította, így az állam szuverenitása hagyományos területhez kötött volt, a háború és béke kérdése pedig szinte kizárólag a tábornokok és katonák ügyének számított. Ezt nevezük a biztonság tradicionális felfogásának, amelyről egészen a 20. század közepéig-végig azt tartottuk, hogy csupán területileg változhat, vagy beszélhetünk lokális, regionális és globális biztonságról (háborúról).

Azonban az 1970-es évektől a biztonságnek ez a tradicionális felfogása változni kezdett és tartalmilag kibővült. Ma már általánosan elfogadott, hogy biztonság katonai dimenziója (területe vagy szektora) mellett – amely az állam katonai biztonságát öleli fel –, van politikai dimenziója – amely az állam stabilitását, az állami erőszak-monopólium biztosítását érinti. Van gazdasági dimenziója, melynek legfontosabb jellegzetessége, hogy rendkívül differenciált, vagyis több önálló és fontos részterülettel rendelkezik, mint például a pénzügyi biztonság vagy az energiabiztonság, s amely napjainkban a nemzeti és a nemzetközi biztonság egyik kulcsterülete, miként az saját sorsunkon is érezzük. Van egy környezeti dimenziója, amely a környezet fenntarthatóságával kapcsolatos, s fejlődése rendkívül érdekes történetet ír le a biztonság szereplőit illetően is, hiszen először csak nem állami szereplők képviselték (környezetvédők és zöld mozgalmak), s csak később köteleződtek el mellette az államok és a nemzetközi szervezetek. S végül van egy társadalmi dimenziója is a biztonságnak, amely egyrészt a különböző és eltérő identitású társadalmi csoportok biztonságával, másrészt az

egyén biztonságát is magában foglaló humán biztonsággal foglalkozik. Úgy gondolom: azt, hogy a biztonságuk különböző területei, dimenziói vannak, nem kell részletesen magyarázni egy olyan kelet-közép-európai országban, ahol a biztonság a rendszerváltás óta szinte mindig gazdasági és szociális biztonságként vetődik fel a társadalom számára. Ez pedig, miközben egyfelől jó, mert azt jelzi, hogy az emberek nem érzik magukat katonailag fenyegetve, másfelől rossz, mert a védelmi szféra és a honvédség mindig a legvégére kerül a források elosztásának. Vagy, ha karcosabban akarunk fogalmazni: rendszeresen a maradék elvű megközelítés áldozatává válik hadsereg, ha ugyanis megkérdőznénk társadalmat arról, hogy a honvédség modernizálására fordítsuk-e több pénz, vagy mondjuk a szociális kiadásokra, a munkanélküliség csökkentésére vagy rezsicsökkentésre, egész biztosan hogy nem a honvédséget említené meg a magyar társadalom és általában a kelet-közép-európai társadalmak túlnyomó többsége.

A biztonságuk azonban nem csupán a dimenziói, szektorai bővültek, de a szereplői is. Jóllehet a 17. századtól kezdődő vesztfáliai rendszer nemzetközi kapcsolatainak főszereplői az államok lettek, amelyek ma is kiemelt fontosságú szereplői a nemzetközi biztonságuk, de 18. század végétől megjelentek mellettük a nemzetek, a 19-20. században a szövetségi rendszerek (pl. Szent Szövetség, központi hatalmak, antant, tengelyhatalmak, szövetségeseik), a 20. század közepétől a nemzetközi szervezetek (pl. ENSZ, NATO, Varsói Szerződés, Európai Unió). Az 1970-es évek közepétől kialakult a globális kormányzásra törekvő nemzetközi rendszer (G7, G8, G20), illetve a nemzetközi biztonság olyan „állam alatti” szereplőkkel bővült, mint kisebbségek (pl. koszovói albánok, baszkok, kurdok) vagy az olyan terrorista csoportok (pl. al-Kaida), amelyek tevékenységükkel befolyásolni képesek az államok biztonságát vagy nemzetközi biztonságát. Vagy, ahogy arra Kiss J. László rámutat: az olyan nem állami szereplők, mint a multinacionális vállalatok, a terrorista szervezetek, a környezetvédő szervezetek, a nemzetközi alapítványok, a civil- és egyházi szervezetek, vagy olyan, több államban élő állam nélküli nemzetek, mint pl. az albánok, kurdok, létrehozhatják az államhatárokon átívelő saját nemzetközi alrendszerüket, s kialakíthatják saját magán-, illetve nemkormányzati, transznacionális biztonságpolitikáikat. (Kiss J. [2003] 73-98. o.) Mindez azért fontos számunkra, mert a fentebb említett szereplők egyre gyakran válnak az államok konkurrensivé a nemzetközi politika befolyásolásában.

A TERÜLETVÉDELEMRŐL ÉS AZ ÉRDEKVÉDELEMRŐL

A biztonság megváltozott fogalma (kibővülése, a szuverenitás, a függetlenség és az önállóság fogalmának változása), az integrációk megjelenése Európában és a világban (amelyek egyre inkább elmoszák a külső és belső biztonság közötti határvonalakat és szuverenitásuk megosztása felé tolják az államokat), továbbá a globalizációból fakadó kölcsönös függőség erősödése (pl. az információáramlás, a pénzügy, a gazdaság és migráció terén), a területvédelemtől az érdekvédelem felé való elmozdulást eredményezi az államok biztonságpolitikájában. Ez folyamat azokat az államokat is érinti, s többségükben ilyenek térségünk államai, amelyek nemzeti-állami fejlődésük ún. modern korszakát élik. E korszakra az európai történelmi tapasztalatok alapján elsősorban a szuverenitás kiteljesítésére való erőteljes törekvés és a területvédelem fontosságának hangsúlyozása a jellemző. Vagy legalábbis erőteljesebben jellemző, mint a modern korszakon elhagyó, a nemzetállamiság ún. posztmodern korszakát élő társadalmakra. (Cooper [2000] 19-23.o.) Az a vita tehát, amely a magyar (tágabb értelemben a kelet-közép-

európai) politikai eliten belül a területvédelem és az érdekvédelem fontossága körül folyik, természetes velejáró annak, hogy Nyugat-Európa és Kelet-Közép-Európa államai és társadalmi sok tekintetben eltérő történelmi korszakban élnek a nemzetfejlődést illetően. S itt nem csupán a megkésettség és elmaradottság közismert jelenségére vagy a két térség nacionalizmusainak eltérő jellegére kell gondolnunk, de leginkább arra, hogy Kelet-Közép-Európa második világháború utáni történetéből gyakorlatilag teljesen kimaradt az integrációnak és a vele együtt kialakuló együttműködési kultúrának az az organikus fejlődése, amely Európa nyugati felét a bipoláris világ felbomlásakor az Európai Unió létrehozásához vezette. (Tálas [2008]) A magam részéről e vita résztvevőitől csupán annyit várom: valamennyien fogadják el azt, hogy napjainkban a magyar biztonság szempontjából legrelevánsabb problémák megoldása nem feltétlenül köthető kizárólag hazánk területének egyébként számos szempontból igen fontos védelméhez.

AZ ÁLLAMOK KÜL- ÉS BIZTONSÁGPOLITIKAI KOMPETENCIÁJÁRÓL

A nemzetközi kapcsolatok szakirodalmából már régen közismert, hogy jelentős befolyást csupán azok a „nagyhatalmak” képesek gyakorolni a nemzetközi rendszerre, amelyek rendelkeznek a hatalom formái és tartalmi elemeivel. Egy olyan időszakban pedig, amikor a nagyhatalmak közül az egyik „hiperhatalmi” státuszra tesz szert, az ún. *másodlagos nagyhatalmak* is – vagyis azok, amelyek meghatározóak egy-egy térség integrációja szempontjából – gyakran csupán egymással összefogva járhatnak sikerrel e tekintetben. A nemzetközi erősorrendben a nagyhatalmak mögé sorolt „középhatalmak” egyedül nem képesek hatékonyan fellépni, így a nemzetközi rendszert leginkább államcsoportokban vagy a nemzetközi szervezeteken keresztül igyekeznek befolyásolni. A szakértők az említett sor végére azokat a „kishatalmakat” állítják, amelyek sem egyedül, sem egy csoport tagjaként nem képesek jelentős hatást gyakorolni a nemzetközi rendszerre. Ez utóbbiaknak be kell érniük azzal, hogy biztonságpolitikai kompetenciájuk korlátozott, csak a nemzetközi rendszer egy-egy alrendszerére, többnyire saját közvetlen környezetükre terjed ki, már persze akkor, ha a korábbiakban említett nagy- és középhatalmak ezt nem kérdőjelezik meg. Amennyiben a fenti kritériumok alapján vizsgáljuk meg Kelet-Közép-Európa elmúlt másfél évtizedét, még inkább feltűnő a térség kisállami jellege. Az itteni államok kül- és biztonságpolitikai kompetenciája ugyanis meglepően korlátozottnak mutatkozik. Olykor valójában nem terjedt túl saját határainkon sem. Ez pedig azt jelenti, hogy az itteni államok, amelyek többségükben kisállamok, elsősorban a nemzetközi szervezeteken keresztül növelhetik kül- és biztonságpolitikai kompetenciájukat. Már persze akkor, ha elfogadják, hogy a nemzetközi biztonság a közös értékek fontossága mellett döntően és alapvetően az érdekekről, illetve az érdekekkel kapcsolatos – „*én védem a te érdekeidet, hogy cserébe te védj az én érdekeimet*” típusú – „üzletekről” szól, továbbá azt is, hogy egy-egy ország biztonságpolitikai kompetenciájának pontos és őszinte felmérése kulcsfontosságú a sikeres kül- és biztonságpolitika szempontjából. Ez persze óhatatlanul és szinte mindenütt vitákat generál a politika és szakértők között, hiszen például én úgy látom, hogy közben hatalmas erőfeszítéseket követelt tőlünk az afganisztáni misszió, még ezen erőfeszítések mellett is számos szempontból csupán szimbolikusan voltunk jelen Afganisztánban. Ez részben méreteinkből és képességeinkből, részben a magyar külpolitika Afganisztánnal kapcsolatos attitűdjéből fakadt, de hangsúlyozom, nem csak ránk vonatkozik, hanem általában Európá-

ra és európai haderőkre, melyek egyre kevesebb és kevesebb katonát hajlandók kiállítani az 5. cikkelyen kívüli missziókba, s amelyek döntően amerikai ügynek tekintették Afganisztán kérdését. Elég talán az atlantistaként számon tartott Nagy-Britanniát megemlítenünk, amely az 1991-es öbölháború idején még 54 ezer katonáját, a 2003-as iraki háború idején 18 ezer katonáját, az afganisztáni misszióba azonban csupán 9500 katonáját küldte el.

A MAGYAR BIZTONSÁGPOLITIKÁRÓL

Egy ilyen összetételű konferencián közhelynek számít annak megemlézése, hogy a magyar biztonságpolitikát – a biztonságot széles értelemben véve – stratégiai szempontból két tényező befolyásolja, az ország európai uniós, illetve NATO-tagsága. Az azonban talán nem annyira közsímt és egyértelmű, hogy hazánk biztonságpolitikájára egyidejűleg három integrációs folyamat is rányomja bélyegét. A nemzeti integráció (renacionalizáció), amelynek egyik legfőbb törekvése – mint már jeleztem – a politikai és gazdasági szuverenitás kiteljesítése, az ehhez szükséges feltételek (pl. a nemzeti tőke) megteremtése, illetve a területvédelem hangsúlyozása. Az európai integráció, amely viszont szuverenitás megosztással, a hatékony érdekvédelem igényével párosul, illetve a tőke, pénz, a szolgáltatások és munkaerő szabad áramlását feltételezi. S végül jelentősen befolyásolja a globalizáció (globális integráció) is, amely egy globális és erősödő piaccal, a politikai akciók állami kontrolljának erodálásával, a piacgazdaság társadalmi kontrolljának gyengítésével szembesíti a gyengülő nemzetállamokat, így Magyarországot is. Vagy, ahogy Dani Rodrik, a Harvard University politikai gazdaságtan professzora megfogalmazza: a nemzetállamokat a globalizáció biztonságpolitikai szempontból a globális piacgazdaság trilemmájával – a nemzetállam, a mélyülő integráció és demokrácia között keletkező feszültségekkel és ezek feloldásának kényszerével – szembesíti. És Rodrik válasza nagyon rossz arra a kérdésre, hogy feloldható-e ez a paradoxon? Azt mondja ugyanis, hogy mély gazdasági integráció, az vagy a demokrácia vagy a nemzetállamok rovására fog menni. (Rodrik [2011]) S akkor még nem is beszéltünk azokról a nehézségekről, amelyek az európaizálódás, a renacionalizáció és a globalizáció *egyidejűségéből* fakadnak. Nevezetesen legfőképpen arról, hogy Kelet-Közép-Európa esetében egy olyan térségről van szó, ahol a társadalmaknak, nemzeteknek, államoknak egyszerre kell adekvát választ és eszközt találniuk a renacionalizáció által felszínre hozott régi, megoldatlan problémákra, illetve azokra az új kihívásokra, amelyekkel első ízben európaizálódásuk során és globalizáció miatt szembesülnek. Ennek részletezése azonban messze vezetne témánktól...

A MAGYAR HONVÉDSÉG KETTŐS SZEREPÉRŐL

Bár a honvédelemről a Magyar Honvédségről szól 2011. évi CXIII. törvény mintegy tucatnyi különböző feladatot ró a honvédségre, a magyar haderő két legfontosabb feladata az ország szuverenitásának és területi épségének szavatolása (területvédelem, de nem csak), illetve a NATO-tagságból fakadó kötelezettségek teljesítése (érdekvédelem, de nem csak). Az elmúlt másfél évtized során e kettő közül egyiket mindig megpróbáltuk előtérbe helyezni, elsősorban arra hivatkozva, hogy egyensúlyt kellene teremteni e két szerepkör között. Azt, hogy a kettő közötti hangsúly hogyan alakul alapvetően a következő tényezők befolyásolják: milyen a biztonsági környezet változása, mekkora forrásra számíthat a Magyar Honvédség, illetve milyen

a hatalmon lévő politikai elit szubjektív biztonságpercepciója. Ezek közül a gyakorlatban persze szinte mindig a forrásszűkösség határozta meg leginkább a két szerep közötti viszonyt vagy arányt, s ez alapvetően és közismerten a NATO-feladatok missziós részének kedvezett. A magam részéről igen fontosnak tartom a politikai elit biztonságpercepcióját is, ez ugyanis – a politikai közbeszédén és médián keresztül – döntő módon befolyásolja a társadalom biztonságpercepcióját is. E tekintetben különösen azt tartanám fontosnak, ha erősödne bizalmunk közvetlen szomszédjaik iránt, s nem lenne például állandó vita tárgya, hogy mennyire kell nekünk odafigyelnünk a velünk egy szövetségi rendszerben lévő Szlovákia vagy Románia képességnövekedésére.

Alapvetően elégedettségre ad okot, hogy napjainkra egyértelmű konszenzus mutatkozik a magyar politikai elit túlnyomó többségén belül a tekintetben, hogy Magyar Honvédség a magyar kül- és biztonságpolitika kulcsfontosságú eszköze. Magam itt csupán megismételni tudom, hogy emellett igen fontosnak tartanám, ha szélesebb közvélemény is tisztában lenne azzal, hogy a kül- és biztonságpolitika üzlet is. Az érdekek üzlete a már említett „*én védem a tiéted, hogy te védj az enyémet*” alapon, de üzlet ténylegesen is, elég a Magyar Honvédség afganisztáni missziójához kapcsolódó fejlesztéseket megemlítenünk. Magam azt gondolom, hogy egy ilyen, a haszonelvűséggel kiegészített társadalmi kommunikáció, sokkal inkább elfogadottá tenné/tehetné a MH misszióit és külföldi szerepvállalásait.

AZ AFGANISZTÁNI SZEREPVÁLLALÁSRÓL

Végül röviden feltétlenül szólni szeretnék afganisztáni szerepvállalásunkról is, a biztonságpolitikai kutató szemszögéből. Úgy vélem az afganisztáni misszió több szempontból is fontos volt az ország számára. Fontos volt nemzetközi megtételésünk szempontjából, mert összességében sikeresen ellentételezte a Magyar Honvédség és a magyar védelmi szektor tartós alulfinanszírozottságát (döntően politikai, de a misszióhoz kapcsolódó említett fejlesztések révén pénzügyi szempontból is). Fontos volt azért is, mert szűkebb régióinkból 17 ország vett részt az ISAF misszióban: Albánia (221 fővel), Ausztria (3), Bosznia-Hercegovina (53), Bulgária (407), Csehország (123), Észtország (163), Horvátország (188), Lengyelország (1744), Lettország (26), Litvánia (240), Macedónia (158), Magyarország (368), Montenegró (27), Románia (1536), Szlovákia (236), Szlovénia (60), Ukrajna (25). Gyakorlatilag térségünkben csaknem mindenki fontosnak tartotta, hogy ott legyen a Hindukus lábainál. És ez azt is jelenti, hogy helyes döntés volt az afganisztáni misszió felvállalása. S végül fontos volt, mert katonai szakmai szempontból a Magyar Honvédség rendszerváltás utáni legnagyobb kihívását és megméretését jelentette.

Nem lett viszont fontos misszió több olyan szempontból, amit korábban feltételeztünk, és amelyekre kezdetben gyakran hivatkoztunk a misszió társadalmi elfogadtatása kapcsán. Nem lett például fontos a kábítószer-kérdés szempontjából (nem hozott lényeges változást sem Afganisztánban, sem a világban, sem Magyarországon), a migráció kérdésében (a misszióval együtt járó harcok inkább növelték, mint csökkentették a migrációt), s nem lett fontos a segélyezés tekintetében sem (erre gyakorlatilag a kezdetektől kevés volt a forrás). Nem hozott áttörést Afganisztán a Magyar Honvédség missziós magányosságának felszámolásában, vagyis nem vált általánossá, s főleg nem társadalmilag elfogadottá a polgári és civil szakértők

bekapcsolódása sem a missziós feladatok megoldásába, amely ugyan nyilvánosan nem sokat hivatkoztunk, de reménykedtünk benne.

Záró gondolatként arra szeretném ösztönözni a jelenlévőket, a Magyar Honvédség és Honvédelmi Minisztérium vezetőit, hogy érdemes és szakmailag hasznos lenne az afganisztáni misszió tanulságainak részletes és szisztematikus levonása. Nem csupán – sőt talán nem is elsősorban – a Magyar Honvédség szempontjából tartom igazán fontos a tanulságok összegzését, sokkal inkább a politikai elit és társadalom szempontjából. Vagyis azok szempontjából, akik a jövőben is meghatározzák és eldöntik azt, hogy magyar katonák milyen műveletekben és hol vesznek/vegyenek részt; akiknek biztosítaniuk kell az ehhez szükséges forrásokat. Azaz tehát, ha a számukra is összefoglaljuk az afganisztáni misszió tanulságait saját jövőnket könnyíthetjük meg.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Kiss J. László [2003]: *Globalizálódás és külpolitika. Nemzetközi rendszer és elmélet az ezredfordulón*. Budapest, Teleki László alapítvány, 73–98. o.

Cooper, Robert [2000]: *The Postmodern State and the World Order*. Demos.

Tálas Péter [2008]: Kelet-Közép-Európa az integrációk szorításában. *Nemzet és Biztonság*, I. évfolyam, 3. szám, 65-76. o.

Rodrik, Dani [2011]: *The Globalization Paradox: Democracy and the Future of the World Economy*. Oxford University Press.

KELEMEN TAS FŐOSZTÁLYVEZETŐ: EGY TARTOMÁNY ÚJJÁÉPÍTÉSE: KATONAI VAGY POLGÁRI FELADAT?

A NATO-erők 2002 óta hajtanak végre műveleteket Afganisztánban. A tálib rezsim leverésével a küldetés azonban nem ért véget, hiszen a konszolidáció jegyében ekkor indult meg a térség újjáépítése. Erre a kihívásra a PRT koncepció próbált választ adni.

KOLLEKTÍV FELLÉPÉS AFGANISZTÁNBAN

Jelen cikk a NATO által életre hívott PRT-k¹ működésének alapelveit, az elért eredményeket, illetve a jövőbeli kihívásokat kívánja felvázolni. Mivel 2014-től a magyar részvétel korábbi formájában megszűnik Afganisztánban, itt az ideje az ott töltött szűk egy évtized biztonság- és védelempolitikai szemszögből való értékelésének.

Az Észak-atlanti Szerződés 1949-es megkötésekor pontosan lehatárolta azt a fizikai határt, melyen belül a szövetség műveleteket hajthat végre. Az idő múlásával azonban a katonai környezet jelentősen átalakult, és a NATO egyre jobban szükségét érezte az úgynevezett „out of area” műveletek végrehajtásának. A dilemma lezárására 2002-ben került sor a NATO védelmi miniszterek Reykjavíkban tartott találkozásán, így innentől datálható az első területen kívüli hadművelet engedélyezése.

Az afganisztáni beavatkozás kulcsfontosságú lépésnek számított a terrorizmus elleni küzdelemben. 2001-ben az Egyesült Államok Operation Enduring Freedom néven indította meg műveletét a tálibok ellen. A NATO 2003-ben vállalta fel az afganisztáni rendezés vezetését az ISAF (International Security Assistance) parancsnokságának átvételével. A művelet legmagasabb feltöltöttségekor az ISAF-zászló alatt hozzávetőleg 130–140 000 fő szolgált, ebből 40.000 főeurópai szövetséges volt. Ha belegondolunk, hogy amennyiben minden egyes európai katona helyére amerikai kellett volna állítani, az jelentős problémát okozott volna az Egyesült Államoknak, annak ellenére, hogy lényegesen nagyobb haderővel rendelkezik az európai országokhoz képest. Az a tény tehát egyáltalán nem elhanyagolható, hogy a műveleti létszám majdnem egyharmadát európai erők adták.

Az európai országok hozzájárulásának értékét növeli, hogy olyan területeken és olyan jellegetű képességekkel voltak és vannak jelen a műveleti területen, ahol adott esetben az USA rendelkezésre álló erői képességének meghaladását jelentették a felmerülő feladatok. Ez például egyértelműen jelentkezett a különleges műveleti erők esetében. Az Egyesült Államok nem tudott elégséges mennyiségben, megfelelő területi lefedettséget biztosító különleges műveleti katonát alkalmazni, ezért cserébe hajlandó volt saját forrásaiból támogatni a partnerországok különleges erőinek fejlesztését és képzését, ezzel megteremtve a műveleti együttműködés

¹ Provincial Reconstruction Team (Tartományi Újjáépítési Csoport)

feltételeit. A másik ilyen együttműködési terület – annak tudatában, hogy az afgán haderő elsősorban az orosz haditechnikát alkalmazza –, a volt keleti blokk tagjai által biztosított tanácsadói, kiképzői és mentor műveletek. Azonban a NATO-nak még mindig az USA nyújtja katonai képességeinek nagy részét, viszont az Európai Unió is megkezdte a képességek és a globális stratégia újragondolását. A fő kérdés az, hogy mi legyen, merre menjünk, Európa mire vállalkozik a jövőben. Hogyan akarja kiegészíteni az Egyesült Államokat, vagy milyen szerepet szán magának globálisan, vagy akár csak a régióban? Ezek komoly témák, de amikor egy pénzügyi válság kellős közepén vagyunk, és a BRICS² országok költségvetése az utóbbi 1-2 évben meghaladja a NATO európai tagországainak védelmi költségvetését, még kiélezettebb kérdésekké válnak. Tehát olyan elgondolkodtató trendekkel szembesülünk, amelyek nyilvánvalóvá teszik, hogy legalább átmeneti időre mindenképpen szükséges az amerikaiakat itt tartanunk, az amerikaiakat továbbra is be kell vonni az európai biztonság garantálásába.

ÚJ KIHÍVÁSOK A HÁBORÚBAN

Mi történik Afganisztán és Irak esetében, mit látunk napjaink hadviselésében? Mi változott a klasszikus háborúk kora óta? Tudjuk, hogy hagyományosan ameddig a katonák el tudnak menni, és a hadsereg meg tudja vívni az adott konfliktust vagy háborút, meg tud szállni egy területet, amelyre példa a második világháború utáni időszak, ott gyakran katonai kormányzat bevezetésére kerül sor. Japánban vagy Németországban is ez történt, majd a katonai vezetést fokozatosan átadták a civil hatóságoknak. Az átadást követően pedig megindulhatott az újjáépítés vagy fejlesztés.

Azonban az afganisztáni háború számos olyan új kihívást rejtett, amelyek leküzdéséhez a NATO kollektív fellépése vált szükségessé. Az első ilyen kihívás a háború aszimmetrikus jellege volt. Ez azt jelenti, hogy nincsenek klasszikus értelemben vett közvetlen összecsapások, eltűnnek a frontok, illetve a civil lakosság szintén involválódik a harcok során. Emellett a harcok során számos alkalommal vetnek be IED³ robbanószereket, melyek detektálása igen nehéz. Az ellenük való védekezés részeként a NATO kidolgozta a C-IED stratégiát⁴, mely hatékonyan bizonyult a gyakorlati alkalmazás során. További nehézségként merült fel a tálib csoportokkal való tárgyalás, a nyilvánvaló és rejtett kulturális különbségek, valamint az olyan nem kívánt kísérőjelenségek, mint a fegyvercsempészet, az emberkereskedelem vagy a menekültügy.

Az afganisztáni katonai beavatkozás alapvetően sikeresnek mondható, hisz' véget vetett a közel két évtizede húzóódó harcoknak. A tálib rezsim megdöntését követően a szövetségesek a központi irányítás szétesését, illetve ennek teljes hiányát tapasztalták. A tálib rezsim alatt szilárd közhatalom helyett olyan diktatórikus csoport fogta össze az országot, amely nélkülözött mindennemű demokratikus elemet. Afganisztánban ugyanis nem volt meg az a fajta szervezeti kultúra, hogy egy központi hatalom kiemelkedjen és az ország teljes területe fölött

² Brazília, Oroszország, India, Kína és a Dél-afrikai Köztársaság angol nevének kezdőbetűiből alkotott kifejezés, a feltörekvő államok csoportjának elnevezése

³ Nem hagyományos módon előállított robbanószerek (Improvised Explosive Devices)

⁴ Célja a nem hagyományos módon előállított robbanóeszközök elleni küzdelem (Counter Improvised Explosive Devices)

érvényesíteni tudja szuverenitását. Emellett a társadalom fragmentációja (etnikai, vallási) is komoly problémát vet fel, mely olykor fegyveres konfliktusok és terrorista cselekmények formájában realizálódik.

A PRT KONCEPCIÓ

A fenti komplex problémára adott választ a PRT-konceptió. A tartományi újjáépítési csoportok logikája az, hogy a központi kormányzati irányítást tartományi szintre viszi le. Abból indul ki, hogy nem elég a fővárosban lecserélni a vezetést, de a kisebb közigazgatási egységek szintjén is meg kell ezt valósítani. A PRT-k párhuzamos irányítás alatt működnek. Ez azt jelenti, hogy a katonai részleg mellett mindenhol jelen van egy civil fejlesztési szakértőcsoport. A katonák szerepe ebben az esetben a biztonság garantálása, de nem magának a tartománynak, hanem a PRT stabil működésének, biztonságának garantálása. A civil vezető a helyi politikai egyeztetésekért, a helyi fejlesztési projektekért, azok kivitelezéséért és menedzseléséért felelős. Ugyan a NATO megfogalmazott ajánlásokat arra vonatkozóan, hogy milyen elemekből épüljön fel egy PRT, de mindig az adott PRT vezető nemzetének a feladata és hatásköre volt, hogy hogyan, milyen formában üzemelteti a PRT-jét.

Alapvetően három modell alakult ki, melyek eltérő stratégiát követtek. Az amerikai modell a legnagyobb hangsúlyt a központi kormányzás befolyásolására és a katonai erő alkalmazására helyezi. A britek szerepköre a kapcsolatteremtésre és információszerzésre terjed ki elsősorban, míg a németek a szigorú nemzeti korlátozások mentén hajtják végre feladatukat. Erőteljesen elkülönül egymástól az amerikai és a török modell. Míg az előbbi, ahogy fentebb is említettem, a katonai potenciálon alapul, addig a törökök csak civil PRT-t alkalmaztak, kizárólag fejlesztési célokra. Ennek hátterében a speciális afgán-török kapcsolat áll.⁵

A koncepció megszünteti azt a fajta táptalajt, amelyre a helyi radikális erők építkeznek, például amikor alternatív megoldást kínálva az irányításra maguk veszik kézbe az államigazgatási funkciók egy részét, vagy akár egészét.

Ennek érdekében szükséges, hogy a biztonság és a fejlesztés egymással összhangban álljon. Mivel ezek egymásra kölcsönösen ható folyamatok, a biztonság garantálása nélkül nem érhető el az életszínvonal javulása, és ez fordítva is igaz. Az egyik ilyen komoly kihívás és problémánk, akár a Balkánon is, hogy alapvetően biztonság van, a stabil biztonsági körülmények megteremtése sikerült még akár Koszovóban is, de nem igazán indult el a fejlesztés. Látjuk, hogy a Balkán stagnál és ezért nagyon fontos a katonai jelenlét, még akár hosszabb ideig is. A jelenlegi helyzetben Európa nem is tudja magával húzni a Balkánt, vagy növekedést, ösztönzést adni a térségnek. Az olyan kulcsfontosságú területek, mint például az oktatás vagy az egészségügy ugyanakkor hosszú távon elő tudják segíteni a biztonságot és a stabilitást.

A PRT három fő feladatkörrel rendelkezik: a központi kormányzat támogatása, a biztonsági környezet fenntartása, illetve az újjáépítés. Ez a hármas rendszer az elősegítés és támogatás rendszerére épül. Azonban azt is meg kell említeni, hogy a fenti feladatokat olykor félreértelmezik (pl.: a németek az északi regionális parancsnokság esetén).

⁵ Törökország közvetítő szerepet tölt be Afganisztán és Pakisztán között, melynek célja a talibán mozgalom leverése és a közel-kelti béke helyreállítása

A MAGYAR HONVÉDSÉG RÉSZVÉTELE

Érdekes megvizsgálni, hogy az anyagi és emberi áldozat mellett, miért érte meg hazánknak bekapcsolódni a harcokba. Először is kiemelendő, hogy mivel Magyarország integráns része a NATO-nak, így számos olyan nemzetközi kötelezettség, amelyet teljesítenie kell. Mivel hazánk számára a szövetség jelenti az elsőszámú biztonsági garanciát, a NATO kohéziójának megőrzése alapvető érdekünk. Emellett a gyenge, összeomló államok potenciális biztonsági fenyegetést jelentenek számunkra. Azonban a legfőbb motivációnk a szövetségen belüli láthatóság volt. A magyar csapatok teljesítménye pozitív nemzetközi visszhangot váltott ki, ezzel elismerést szerezve a Magyar Honvédség számára. Ez azért is nagyon fontos, mert a keleti áttrendeződéssel az Egyesült Államok figyelme más térség felé fordul (Ázsia felé), így számunkra az egyik legfontosabb feladat lesz az elkövetkező 10-15 évben, hogy az amerikai jelenlétet és figyelmet megtartsuk Európában, Európán. Persze azt is mondhatjuk, hogy erre nincs szükségünk, akkor viszont nemcsak nekünk, magyaroknak, hanem Európának is sokkal mélyebben a zsebébe kell nyúlnia a védelem, a biztonság garantálása érdekében.

Ami a magyar PRT tapasztalatait illeti, Magyarországon 2006 októberétől idén március végéig vitte a PRT-t Baghlan tartományban. Szerepvállalásunkat egy 2006-os kormánydöntés alapozta meg. Ha visszagondolunk, ez a 2005–2006-os időszak volt az, amikor a NATO eldöntötte, hogy egész Afganisztán területét lefedi Tartományi Újjáépítési Csoportokkal. Ekkor elég erős nyomás, ha úgy tetszik, megkeresés érkezett a nemzetek felé, és nem csak a magyarok, hanem minden nemzet irányába, hogy vállaljon feladatot a PRT-k szervezésében. Végül 28 PRT jött létre, amelyben 18 nemzet vett részt. A 18 nemzet számára a legfontosabb indító elv a láthatóság volt, s ez a kormányzati döntés szempontjából is dominált. A magyar láthatóság növelése Afganisztánban arra vonatkozott, hogy ott legyünk a PRT-ban, ott legyünk ebben a tulajdonképpeni elit klubban a NATO-n belül, vagyis a PRT-t üzemeltető, működtető országoknak csoportjában. Ez a politikai igény fogalmazódott meg a tárca és a Magyar Honvédség irányába. A feladatok koordinálására létrejött egy tárcaközi bizottság, aztán ebből kialakult a kormánybizottság, aminek a célja az afganisztáni fejlesztési feladatok és a PRT feladatának harmonizálása volt. Ezt a bizottságot a külügyminiszter és a honvédelmi miniszter elnökölte, és e bizottság munkájának értékelése, elemzése az egyik olyan fontos feladat a jövőre nézve, amely megmutatja, hogyan működött a PRT, mik voltak az eredmények és a problémák a működése során.

A PRT működtetéséhez újfajta gondolkodásmód és képesség kialakítása szükséges, mely az egyébként nálunk szerencsésebb történelmi fejlődésű országokban is egy új szemléletmódot követelt meg. A skandinávok vagy a hollandok persze köztudottan fogékonyabbak erre, hiszen ők a nemzetközi fejlesztési segélyezésben tradicionálisan kiemelt országoknak minősülnek.

A magyar részvétel egyik kritikája, hogy bár a katonai feladatokat a Honvédség erői teljes körűen ellátták, az együttműködés civil pillérét nem sikerült stabilan létrehozni. Igaz ugyan, hogy sikerült civil szereplőket is integrálni az oktatás, az egészségügy, valamint a mezőgazdaság területéről, azonban közreműködésük csak ideiglenes volt. Így tehát azt mondhatjuk, hogy a szakzsargonban úgynevezett „PRT evolúció”⁶ a mi esetünkben nem valósult meg. En-

⁶ Lényege, hogy a kezdetben erős katonai szerepet fokozatosan a civil szerep veszi át.

nek egyik oka a művelet pénzügyi hátterében rejlik. A Honvédelmi Minisztérium 10–12 milliárd forintot költött el évente az afganisztáni szerepvállalásra, ebből 5–6 milliárdot konkrétan a PRT-k fenntartására, üzemeltetésére. Ehhez képest a fejlesztési források a kezdeti 500 millióról fokozatosan visszaestek, és összességében a vége felé már lényegesen kevesebb volt a Külügyminisztérium nemzetközi fejlesztési együttműködésre fordítható kerete. Összességében ez alatt az idő alatt, 2006-tól 3 milliárd forint került elköltésre. Tehát végig látszik és érzékelhető, hogy pénzügyileg nem volt paritásban a fejlesztési forrás azzal az összeggel, amit a Honvédelmi Minisztérium szánt erre a feladatra.

Probléma továbbá az is, hogy a magyar lakosság úgy kezeli Afganisztánt, hogy mivel földrajzilag távol esik tőlünk, így egyáltalán nincs hatással az országra, nem kell rá különösebb figyelmet szentelni. Mivel a szerepvállalást nem kezelték társadalmi problémaként, nem volt az ügynek megfelelő társadalmi bázisa, emellett bekövetkezett a gazdasági recesszió is, így a Honvédelmi- és a Külügyminisztérium karöltve megpróbált közös erőfeszítéseket tenni a nemzetközi pénzforrások mobilizálása érdekében. Ez azonban nem volt elég ahhoz, hogy robusztus fejlesztési forrásaink legyenek az újjáépítéshez.

A PRT MÉRLEGE

Végül érdemes megnézni, hogy milyen konkrét eredmények igazolják a PRT koncepció létezősültségét. Leszögezhetjük, hogy az újjáépítés keretében a legnagyobb siker az oktatás fellendítése. A beiskolázási ráták jelentősen növekedtek, ami reménykeltő a jövőre nézve, mert az alapfokú iskolázottságot a stabilitás egyfajta biztosítékaként értékelhetjük. Nagy hangsúlyt helyeztek a szakközép-és szakmunkás képzésre, mely a TVET- program⁷ keretein belül zajlott. Szintén javult az egészségügyi alapszolgáltatások elérhetősége és színvonala. A közösségi infrastruktúra kiépítése és modernizálása számos vidéki és regionális jelentőségű út megépülését eredményezte, továbbá fejlődésnek indult a vasúthálózat, illetve az információs és távközlési szektor is.

Összegezve a fent leírtakat, elmondható, hogy a PRT-k telepítése és működtetése elősegíti a rend helyreállítását. A nemzetközi erők aktívan szerepet vállaltak a helyzet konszolidálásában, azonban a teljes siker az lenne, ha az afgán szervek önállóan tudnák garantálni a stabilitást. A hatalom fokozatos átadása során derül ki, hogy valójában mennyire volt sikeres a PRT koncepció. Ebben a folyamatban Magyarország szerepvállalása mindenképp pozitívnak értékelhető. Helytállásunk bizonyítja a NATO felé való elköteleződésünket, ami javítja hazánk szövetségen belüli megítélését. A kedvező nemzetközi visszhang mellett mindenképp ki kell emelni, hogy a művelet a magyar katonák számára is hasznos tapasztalatot jelentett. Éles helyzetekben tesztelheték reakcióképességüket, megtanulhatták a modern katonai technika alkalmazását, továbbá a nemzetközi erőkkel és a helyiekkel való együttműködés során egy merőben új gondolkodásmódot és kultúrát ismerhettek meg. Ezek a tapasztalatok minden bizonnyal nagy hasznukra válnak majd a jövőben. A védelempolitika trendje azt mutatja, hogy az elkövetkezendőkben hasonló szerepvállalást kell alkalmazni, tehát átfogó módon, a nemzetközi erőkkel kooperálva kell feladatainkat végrehajtani.

⁷ Technical and Vocational Education Training.

DOMJÁN LÁSZLÓ VEZÉRŐRNAGY: A MAGYAR HONVÉDSÉG PRT SZEREPVÁLLALÁS ELŐKÉSZÍTÉSE, A MISSZIÓ FŐBB ESEMÉNYEI A NEMZETI VEZETÉS SZEMSZÖGÉBŐL

Az elmúlt 6-7 éves időszakban számos, különböző szempontok és szakmai tapasztalatok, személyes élmények alapján összeállított és megszerkesztett tudományos munka, tanulmány, cikk és tájékoztatás jelent meg a Magyarország afganisztáni PRT szerepvállalásával kapcsolatban mind katonai, mind pedig civil (szakmai) vonalon. Ez így van rendjén, hiszen a misszió jellegéből adódóan az egyik legjelentősebb magyar békeműveleti szerepvállalásról van szó, és még ha ma már múlt időben is beszélünk róla, a Magyar Honvédség képességeinek fejlesztése szempontjából elévülhetetlen tapasztalatok birtokába segített bennünket.

Van azonban egy terület – illetve egy időszak – mely jellegéből adódóan kevésbé volt láttható, hozzáférhető, és ennek következtében jóval kisebb mértékben került publikálásra, mely nem más, mint a szerepvállalás előkészítése és az azzal összefüggő művelettervező folyamat. Úgy gondolom, hogy mindenképpen megérdemel pár gondolatot, valamint összegzést amellett is, hogy méltóképpen megemlékezzünk azon katonatársaink szakmai tevékenységéről, akik ebben oroszlánrészt vállaltak, és emellett persze hasznosítható módon összegezzük a tapasztalatokat a jövőbeli békeműveleti szerepvállalások megfelelő előkészítéséhez.

Jelen fejezet nem elsősorban az előkészítési folyamat számos szereplőjének részletes tevékenységét kívánja bemutatni, hanem a folyamat teljes képét az ISAF kiterjesztési koncepciójának, az akkori hazai politikai és katonai vezetés szándékainak, valamint a Magyar Honvédség akkori szervezeti felépítésének, illetőleg akkor érvényben lévő rendelkezéseinek, szabályozóinak és eljárásrendjének tükrében.

A HAZAI BÉKEMŰVELETI TERVEZÉS FOLYAMATA 2005-BEN

A Magyar Honvédség békeműveleti tervezése és irányítása – mint rendszer – 2005-ben már mintegy 10 éves tapasztalattal rendelkezett ugyan, de elmondható az is, hogy elsősorban az ENSZ, illetve a NATO műveletekben folytatott szerepvállalások előkészítése során nem rendelkezünk egy egységes, részletekbe menő szabályzóval, mely a tervezési folyamathoz szükséges fogalmak, illetékességek, és felelősségek kérdését tisztázza volna a feladatban érintett, HM és HVK, valamint MH szintű katonai szervezetek számára.

A NATO rendszerében ugyanebben az időszakban már alkalmazott volt a művelettervezési folyamat (Operational Planning Process - OPP) meghatározása céljából megalkotott Művelettervezési Irányelvek (Guidelines of Operational Planning - GOP). Fontos megjegyezni, hogy ezen dokumentum egyértelművé tette, hogy az „operational planning” kifejezést a NATO szintjén – figyelembe véve a szervezet nemzetközi szövetségi jellegéből adódó sajátosságo-

kat, tagozódását és feladatrendszerét – a műveletek katonai tervezéseként kell értelmezni, nem pedig a szigorú fordítás szerinti hadműveleti szintű tervezésként.

Ennek figyelembevételével 2005-ben a HM HVK Műveleti Főcsoportfőnökség (HM HVK MFCSF) kidolgozta a 147/2005 HM KÁT-HVKF együttes intézkedést, mely elsőként összegezte a békeműveletek tervezése kapcsán fellelt nemzetközi fogalmakat, és megfelelő rendszer szemlélettel és részletességgel fogalmazta meg a békeműveletekbe felajánlott erőikkel kapcsolatos feladatokat. Tartalmát tekintve az anyag könnyen értelmezhető, és táblázatos formátumú melléklete áttekinthetővé tette a részfeladatok logikai sorrendjét, felelőseit, és a kívánt határidőket. Az intézkedés hiánypótló produktummá vált, és utólag értékelve legfőbb érdemként említhető meg, hogy mintegy „rendszerező” produktumként sikeresen adoptálta, illetve igazította a NATO eljárásrendjét a hazai békemissziós előkészítő tevékenység folyamatához – amelyet addig ilyenformán semmiféle megfelelő szintű intézkedés nem fogott össze. A tevékenység elsődlegesen tisztán a nemzeti feladatokra vonatkozó szabályzók, tapasztalatok, „szokások és íratlan szabályok, ismétlődő algoritmusok” alapján, és nem utolsósorban régi vezetési elvek mentén működött a békemissziós feladatok tervezéséért és irányításáért felelős szervezeteknél. Az intézkedés külön érdekessége, hogy elsőként, önálló feladatként határozta meg a missziós tapasztalat-feldolgozás szükségességét és részletezte az azzal kapcsolatos teendőket. Hozzá kell tenni, hogy habár az akkori missziós létszám – tehát az egyidőben külföldi misszióban tartózkodó katonák létszáma – a jelenlegi ambíciószint közelében volt, és azzal kapcsolatban szakmai munka sem volt sokkal kevesebb, mint napjainkban. A felelős szervezetek a kapcsolódó jogszabályi feltételek részleges megléte, valamint a szükséges erőforrások biztosítása mellett valóban „sikerágazatként” működtek a missziós területet, mely mindenképpen elismerést érdemel.

Fontos kiemelni azt is, hogy ebben az időszakban már bejáratott módon működött a MH Békétámogató Kiképző Központ (MH BTKK) is, mely hatékonyan szolgálta ki az akkori időszakban jelentkező, és egyre intenzívebb békemissziós felkészítési igényeket. A kontingensek vezetői és törzsszállományának felkészítése mellett – jóllehet kezdetben eléggé rendszertelenül, tekintettel az egyes műveleti területek vonatkozásában az erőgenerálási konferenciákon vállalt újabb és újabb beosztások mielőbbi feltöltésének érdekében – a missziók különböző szintű törzsébe delegált viszonylag, a korábbiakhoz képest nagyobb létszámú állomány missziós célfelkészítése is előtérbe került.

A bevont művelettervező szakértők tapasztalataikat főleg az iraki, és afganisztáni műveleti területen folytatott magyar katonai részvétel 2003–2005. évben végrehajtott művelettervezési feladataiban szerezték, mely jó alapot adott az afganisztáni bővítés szakmai előkészítéséhez. Tevékenységük akkoriban, a létszamarányok tekintetében különösen sokrétű volt. A nemzeti vezetés keretén belül a hagyományos műveletirányító munka, mint alaptevékenység mellett többek közt a tervező és előkészítő tevékenység fő feladatait is ellátták. Ezek közül a legfontosabbak: a részvétellel összefüggő két- és többoldalú szerződéses, megállapodások előkészítése és koordinációja, nemzetközi egyeztetések végrehajtása, szemrevételezések végrehajtása a műveleti területen, a részvétel pontos összetételének, a szükséges hadműveleti műszaki követelmények (HMK), valamint a logisztikai biztosítás alapelveinek meghatározása, a missziós felszerelések szakmai véleményezése. Továbbá a katonai környezettel kapcsolatos elemzések és stratégiai értékelések összeállítása, a nemzeti korlátozások, és a fegyveralkalmazás szabályainak (ROE) meghatározása, de akkortájt még a missziókkal összefüggő nagytávolságú szál-

lítások, ki- és hazatelepítéssel összefüggő feladatok koordinációja is rájuk hárult. De olyan tevékenységekben is részt vállaltak – többnyire a műveleti területen végzett szemrevételezések és más feladatok alkalmával –, mint például esetlegesen az afganisztáni, magyar részvételű közúti baleset miatt az afgán fél sérelmének ellentételezése érdekében végrehajtott tárgyalások sikeres levezetése a magyar katonák biztonsága érdekében. Ezen szakértők munkájához fűződik még a HMMWV eszközök kölcsönhasználatának kezdeményezése, illetve a békeműveletekben alkalmazott, számunkra újként ható kiegészítő (enablers, például TACP, illetve JTAC, vagy C-IED képesség) képességek és missziós eljárások beazonosítása (például a non-combatant evacuation, NEO műveletek, a „Battle Space Owner” funkció és feladatrendszer vagy a personnel recovery, PR eljárás), megszerzésének vagy bevezetésének kezdeti feladatai.

Ezek alapján elmondható, hogy csakúgy, ahogy a mai modern nyugati stratégiai szintű tervező irányelvekben szerepel, itthon is megvalósultak a tervezői feladatok a megfelelő szinten, legfeljebb néhány feladat tekintetében állt fenn bizonyos kompetenzhiány (lásd hadszíntéri extra feladatok, vagy a stratégiai szállítások tervezése), mely azonban alapvetően nem befolyásolta a sikeres munkavégzést.

A MH PRT, MINT A MH KÉPESSÉGFEJLESZTÉSÉNEK GENERÁTORA

Biztonsági környezet alakulása a nemzetközi terrorizmus

Napjaink katonai műveleteit nem az ortodox hadviselésben megszokott fogalmak (technikai erőfölény kivívása, területfoglalás és megszállás, hadsereg-szintű hadmozdulatok, stb.) és eljárások uralják. A helyzet eredője a 2001. szeptember 11-i terrortámadások időszaka, mely alapelőször változtatta meg a nemzetek biztonságról alkotott képét a megváltozott biztonságpolitikai környezetben, és kialakította a nemzetközi terrorizmus, illetve **terrorizmus elleni harc** (War on Terrorism – WoT) fogalmát és jelenlegi formáit. Ha a szövetséges rendszerben vizsgáljuk a kérdést, még inkább megerősödik az a tézis, miszerint az adott nemzetek, illetve szövetség biztonságát nemcsak az országhatárokon belül, hanem a fenyegetés saját területén, a terroristák életterét és hátszínét adó környezetben is szavatolni lehet, és egyben szükséges. Ennek nyomán kezdődött az afganisztáni tálib diktatúra és a szorosán kapcsolódó Al-Kaida vezette nemzetközi terrorista elemek felszámolása a közép-ázsiai országban 2001 októberében, illetve folyik azóta is a terrorizmus elleni küzdelem világszerte a különböző válságövezetekben.

A hadelméletek sorában a negyedik generációs hadviselés mintegy 20 évvel ezelőtt keletkezett fogalmának – mely többek közt magában foglalja a tömegpusztító fegyverek alkalmazását, a gerilla harcmodor megjelenését, és a civil lakosság feletti ellenőrzés fontosságát – alapjaira épülő hadviselési koncepció teljesedett ki ezzel, melyet ma **aszimmetrikus hadviselés**ként aposztrofálunk. A fenyegetés jellege, a civil és katonai közegek azonos környezetben történő megjelenése és együttélése, a kulturális különbözőségek, valamint a haderő hazai bázistól távoli alkalmazásának kérdése (expedíciós haderő felépítése) és a különleges műveleti erők markáns alkalmazása együttesen azt eredményezte, hogy a konfliktusok rendezését nem csak és kizárólag diplomáciai és katonai, hanem annál átfogóbb módon kell értelmezni és végrehajtani. Így született meg és teljesedett ki az **átfogó megközelítés elve** („comprehensive approach”), mely a harmadik évezred első éveiben mind Irakban, mind pedig Afganisztánban tetten érhetővé vált. A két országban zajló folyamatok célja mind politi-

kai, mind pedig katonai szempontból közel ugyanazok voltak, ám harcászati szinten Irakban az elrendő célok között a tömegpusztító fegyverek, míg Afganisztánban a nemzetközi terrorizmus fő felelőseinek felkutatása szerepelt fő prioritásként.

A békeműveletek tekintetében szintén generációs fejlődést mutathatunk ki, és megkülönböztethetjük, besorolhatjuk a békeműveleti szerepvállalásokat. A kutatások szerint ma már a békeműveletekben – a nemzetközi terrorizmus elleni fellépés igényével – megjelentek a harmadik generációs műveletek, melyek között az afganisztáni ISAF művelet emelkedett ki feladatrendszerével, kiterjedésével, létszámával és műveleti tempójával.

Az afganisztáni ISAF misszió evolúciója, a PRT-k megjelenése

Az afganisztáni ISAF misszió létrehozása, valamint a tartományi újjáépítési csoportok, közismert nevükön, az angol megnevezés rövidítéséből megalkotott PRT-k (Provincial Reconstruction Team) koncepciója mögött komoly konszenzusok álltak és állnak ma is, de mindenekelőtt leszögezhető, hogy a PRT-k megalkotása szintén az átfogó megközelítés elvének köszönhető. Ha visszatekintünk a modern kori hadtörténelemben, bizony akár az Algériában harcoló francia csapatok soraiban, vagy éppen Vietnamba telepített amerikai erők között is megtalálhatnánk a kornak megfelelő, az adott műveleti területen az újjáépítésért felelős szervezeti elemeket. Sőt, a 2003-as inváziót követő időszakban Irakban is megjelentek a PRT elnevezésű csoportok, melyek alaprendeltetésükben alig különböztek az általunk ismert afganisztáni PRT-ktől. Ily módon elmondható, hogy az afganisztáni PRT-k bizonyos értelemben nemcsak elődökkel, de immár utódok példáival is bírnak.

Fontos azonban megjegyezni, hogy az első afganisztáni PRT-k az amerikai Tartós Szabadság hadművelet (Operation Enduring Freedom – OEF) keretein belül kerültek létrehozásra a stratégiaileg kiemelt területeken – Gardez, Kunduz, Bamian és Mazar-e Sharif – 2002 elején, bár akkor még más néven működtek.

A **2001-es bonni konferencia** nyomán – összhangban az ENSZ biztonsági tanácsának határozataival – létrejött az ISAF misszió, és a kiterjesztés megkezdésével **2003 második felében** – miután a NATO átvette az ISAF erők vezetését – megalakultak az első, valóban PRT elnevezésű csoportok Afganisztánban (az amerikaiak által létesített bamyan-i PRT átvétele Új-Zéland, valamint a kunduzi PRT átvétele Németország által).

A konferenciát követő időszak érdeme, hogy megszületett a PRT fogalma és küldetése is.

Az ISAF felelősségi területének kiterjesztési ütemezése az alábbiak szerint alakult:

- 2004. áprilistól: Északi régió - 5 PRT (MES, KDZ, PEK, FEY, MMN)
- 2005. májustól: Nyugati régió – 4 PRT (HRT, CHG, FRH, QEN)
- 2006. júniustól: Déli régió – 4 PRT (HMD, UZG, KDR, ZBL)
- 2006. októbertől: Keleti régió – 12 PRT

Összesen, beleértve a későbbiekben megalakított PRT-kat, az ISAF erők kivonásának megkezdését megelőzően **27 PRT** működött Afganisztánban.

Mint az ismert, a PRT-k megalakítására vonatkozóan mind az ENSZ, mind pedig a NATO kiadta irányelveit, mely a civil-katonai együttműködés jegyében nem direktívaként, hanem egy-egy kézikönyv formájában tett ajánlásokat. Felmerül a kérdés, hogy miért nem egységes séma szerint kerültek kialakításra ezen csoportok? A válasz magától értetődő: Afganisztán

földrajzi, gazdasági, etnikai, szociális, egészségügyi szempontból nem homogén, és az egyes régiók, tartományok tekintetében jelentős eltérések és különbségek adódhatnak, így kézenfekvőnek bizonyult, hogy a hozzájáruló nemzetek – figyelembe véve kapacitásaikat, finanszírozási lehetőségeiket is – saját elképzelésüknek megfelelően alakítsák ki csoportjaikat.

Ennek megfelelően a szakirodalmak mára négy PRT modellt különböztetnek meg:

- **Az amerikai típusú PRT** egyértelműen katonai irányítású, és a védelemre a katonai erő által biztosított biztonságra (Force Protection) nem csupán hangsúlyt fektető, de annak mindent alárendelő felfogása, kívülről agresszív, elrettentőnek látszó megjelenése nem támogatja optimálisan a civil oldal párbeszédet, meggyőzést alkalmazó módszerét, habár a katonai komponens aktív CIMIC feladatokat is végez.
- **A német felfogás** egyenrangúsítja, és közvetlenül hazai, miniszteri szintű irányítás alá rendeli a civil oldalt, ugyanakkor – *amerikai mintára* - megtartja a páncélos, nagy tűzerőjű elrettentő katonai karaktert is. A válságok, beavatkozást igénylő események idejére passzív, elzárkózó eljárásokat rendel el, illetve a nem kormányzati szervezetek, nemzetközi szervezetek részére optimális működési feltételeket biztosít.
- **A brit PRT modell** a lehető legkisebb katonai láthatóság mellett, a némethez hasonló civil döntési szabadság biztosítását helyezi előtérbe. Ez a modell látszik a leghatékonyabbnak, ugyanakkor nyilvánvaló, hogy a katonai személyzet kisebb személyes biztonságát megengedő nemzeti katonai doktrína áll a háttérben, ami nem köthető közvetlenül a PRT működési elvéhez, gyakorlatához. Amiben egyedi, az a kábítószerellenes műveletekben való részvétel lehetősége.
- **A török PRT modell**, mint a legfiatalabb, egyértelműen civil irányítás alatt álló szervezet, a katonai komponens jellemzően kislétszámú, kizárólag a PRT force protection feladataira koncentrál. A civil komponens jellemzően nagy éves költségvetés mellett kiterjedt projekteket létesíthet elsősorban az oktatási, egészségügyi, és mezőgazdasági szegmensekben.

A magyar PRT megalakulása

2005. elején, elsőként politikai vonalon merült fel annak kérdése, hogy – figyelembe véve az iraki és balkáni szerepvállalásaink alakulását – az afganisztáni ISAF-kiterjesztéssel összhangban lehetséges volna-e egy, az akkorinál nagyobb, láthatóbb, a békeművelti prioritásoknak jobban megfelelő részvétel kialakítása.

Ez alapján, noha Magyarország 2003 januárja óta egyre növekvő létszámmal, aktívan részt vállalt az ISAF misszióban, a NATO felkérésére 2005 februárjától katonai szakmai vizsgálatok tárgyává tette egy afganisztáni PRT vezetésének lehetőségét. Így, a kezdeti kritikus információigény kialakítását követően megkezdődött az előzetes egyeztető és információgyűjtő tevékenység, mely elsősorban a NATO vonatkozó művelti tervében, felderítő jelentésekben, az időszakos beszámolókból foglaltak feldolgozását és a nyitott kérdések rögzítését jelentette. Emellett erre az időszakra nemzetközi téren már több, jól hasznosítható kézikönyv jelent meg az afganisztáni PRT-k működésével kapcsolatban, de általánosságban megállapítható, hogy ezek nem összegző jelleggel, átfogóan értelmezték az addigi tapasztalatokat, hanem sokkal inkább az egyes PRT modellek mentén, egymástól függetlenül kerültek kidolgozásra. Így az akkor rendelkezésre álló elemzések, hivatalos és egyéb dokumentumok feldolgozása, elemzése is ennek figyelembevételével történt.

Ezt követően 2005 júliusában megjelent az első magyar szemrevételező csoport Afganisztánban. A csoport a tisztázandó kérdésekre adott válaszok megszerzése mellett közvetlen helyszíni tapasztalatokat is szereztek. Tagjai az együttműködő minisztériumok képviselői-ben eljárva összeállították a szerepvállalás előkészítésére vonatkozó első – a tervezés szempontjából a későbbiekben is alapul vett időszámvetést tartalmazó – javaslatot is.

Ezzel egyidőben a magyar kormány elvi állásfoglalásában kifejtette, hogy **2006. második felétől** két éves időtartamra vállalja egy afganisztáni PRT működtetését.

A magyar katonák azonosítását biztosító CIMIC szóróanyag

A folyamatos egyeztetések tovább folytak 2005 végéig, és ezek alapján a holland vezetési bagláni PRT átvételének lehetősége került előtérbe. Az opció előnyei között szerepelt az északi régióban jelentkező, kezelhetőként értékelt biztonsági helyzet, az abban az időszakban komoly támogatást biztosító német szerepvállalás súlypontjának Észak-Afganisztánba történő áthelyezése, a holland tábor alacsony veszélyeztetettsége, és a holland kontingens feladatrendszerében rejlő kockázatok kiszámíthatósága. Mindezek a Magyar Honvédség aktuális képességeinek figyelembevételével kerültek értékelésre.

A döntés-előkészítés egyik fő sarokköve a 2005. novemberi szemrevételezés volt, amely fontos kiindulópontokat adott a további előkészítő tevékenységhez. A szemrevételező csoport már konkrét információkat kapott Baglán tartományról, a helyi afgán hatóságokról, a holland kontingens feladatairól, a nehézségekről és kihívásokról, valamint bizonyosfajta előrejelzést is az elkövetkezendő időszakban előforduló kihívásokról.

2005 – az első magyar járőr Pol-e Khomri felé

A PRT szerepvállalás előkészítése összességében mintegy másfél éves időszakot ölelt fel, mely egy ilyen volumenű szerepvállalás előkészítéséhez optimális időtartamot jelent. A teljes időszak a tevékenység jellegéből adódóan az alábbiak szerint került felosztásra:

- döntés-előkészítés 2005. februártól 2006. februárig;
- tervezés és előkészítés 2006. augusztusig;
- végrehajtás 2006. augusztustól.

A PRT-t átadó holland féllel történő közel egy éves konkrét együttműködés kiemelt feladatként jelentkezett, az előkészítő és tervezői feladatok szinte mindvégig szinkronizálásra kerültek, mely szavatolta a hazai folyamatok zökkenőmentes alakulását. A közös munkát még az sem befolyásolta túlzottan, hogy 2005 őszétől a holland fél készült parlamenti választásokra, ebből következően a jövőbeli afganisztáni szerepvállalásának nagymértékű növelésével kapcsolatban a holland politikai elit nem foglalt állást, és így egy hosszas hezitálást követően részünkre 2006 márciusában, továbbá a NATO felé 2006 áprilisában jelentette be a PRT átadásának tényét (és más irányú, illetve léptékű uruzgáni vállalását). Hazai oldalról szintén nem született döntés az átvételről, csak a 2006-os választásokat követően, július legvégén, mely némiképp befolyásolta a tervezés és előkészítés ideális (50-50 százalékos) arányának biztosítását. A folyamatos párbeszédnek köszönhetően stratégiai szintű egyeztetések nem apadtak el, csak a döntés-előkészítés folyamata nem jutott túl a döntési fázison, és így az az időszámvetés, mely az együttműködés kezdetén becsülhető volt, újra és újra módosításra került.

2006 – magyar szemrevételezők holland járőrökkel

A PRT szerepvállalás révén további két fontos támogató jellegű képesség alkalmazásának lehetősége is felmerült. A döntés-előkészítés fázisának legvégén ugyan, de a Magyar Honvédség akkori képességeinek figyelembevételével komoly szakmai vizsgálat alá került egy helikopteres csoport esetleges alkalmazása. A vizsgálat a MH Légiőr Parancsnokság (MH LEP) szakértőinek bevonásával összegezte az igényeket, minimális katonai követelményeket (minimum military requirements – MMR), a műveleti képességeket és a felmerülő korlátozásokat. A „Helikopter-konceptió” néven ismert szakmai elemzés igen részletesen összegezte a lehetőségeket az alábbi műveleti képesség-igények szerint:

- szállító képesség;
- MEDEVAC képesség;
- művelettámogató képesség.

A koncepció megvitatásakor fontos téma volt a műveleti alárendeltség kérdése is, nevezetesen, hogy az eszközök milyen feltételek mellett kinek az alárendeltségébe kerüljön a kitelepítést követően, hiszen a koncepció kidolgozásakor kiemelt feltételként szerepelt a MH PRT közvetlen támogatása, habár az eszközök teljes körű kiszolgálását a MH PRT infrastruktúrája nem tudta volna biztosítani, azt mindenképpen szövetségi vagy más egyéb keretek között kellett volna megvalósítani.

A műveleti terület sajátosságaiból adódóan a feladatok végrehajtására alapvetően a hazai MI-17, illetve MI-24 típusok feleltek meg, azonban a feladat végrehajtáshoz elengedhetetlenül szükséges, hiányzó berendezések (például hajtómű infra-árnyékoló, inerciális navigációs

rendszer, időjárás radar, egyéni túlélést biztosító felszerelések) esetleges beszerzéséből, a karbantartási igényekből és a szükséges földi lépcső létszámából és a szükséges infrastruktúra kialakításának igényéből eredő magas költségek miatt a koncepció elvetésre került. Mondani sem kell, hogy ha megvalósult volna a magyar helikopterek kitelepítése és az eszközök eredményes alkalmazása, akkor a MH PRT mellett egy további, igen kiemelt képességgel tudtuk volna hozzájárulni az ISAF műveleti feladatainak végrehajtásához.

A másik fontos koncepció a nemzeti támogató rendszer műveleti területen lévő elemeinek kialakítása volt. Mivel akkortájt a nemzeti vezetés rendszere hazai oldalon már kikristályosodott, bizonyos kezdeti lépéseket követően szükségessé vált a növekvő magyar részvétel igényeinek hatékonyabb hadszíntéri támogatása. Az úgynevezett „NCC-koncepció” (NCC – National Contingent Command – Nemzeti Kontingens Parancsnokság) alapvetése az volt, hogy a szakmai érvek alapján szükséges létrehozni a nemzeti vezetés központi elemét a műveleti területen.

A szakértők az alábbiak szerint határozták meg a magyar NCC feladatait:

A magyar Nemzeti Kontingens Parancsnokságnak biztosítani kell a hivatalos kapcsolattartást:

- A MH és az ISAF között;
- A magyar kontingensek és az ISAF között;
- A MH vezetése és a magyar kontingensek között;
- A nemzeti ellátás biztosítása, együttműködésben az ISAF erőivel;
- A nemzeti érdekű információgyűjtés és feldolgozás biztosítása együttműködésben az ISAF erőivel.

A feladatokból világossá válik, hogy a parancsnokság két fő alárendelt eleme a Nemzeti Támogató Elem (MH NTE), valamint a magyar Hírszerző Elem (HUN NIC) kell legyen.

A megvalósításhoz azonban fontos alapfeltételeknek kellett volna biztosítani nemzeti oldalról, melynek költségkihatása miatt a döntéshozók nem támogatták a javaslatot.

A MH PRT MŰKÖDÉSE, FŐBB ESEMÉNYEI A NEMZETI VEZETÉS SZEMSZÖGÉBŐL

Nem szabad elfelejteni, hogy a PRT felállítását megelőzően már évekkel korábban megjelent és képviselte magát a Magyar Honvédség Afganisztánban.

2003 első negyedében a MH MKEK (MH Magyar Katonai Egészségügyi Kontingens), 2004-ben a MH KGYSZD (MH Könnyű Gyalog Század) képviselte a Magyar Honvédséget, illetve alkalmanként egyidőben közel 50, az ISAF különböző parancsnokságain, törzseiben és szervezeteiben szolgálatot teljesítő egyéni beosztású állomány is támogatta a kontingensek működését, és egyben kivette részét az afganisztáni tapasztalatok felhalmozásában és további hasznosításában. Érdekesség megemlíteni, hogy – részben a tudatos művelettervezésnek köszönhetően – német és olasz PRT működési tapasztalatokat közvetlen módon, a törzsekbe delegált állomány által sikerült összegyűjteni a magyar PRT felállítását megelőző években.

Általánosságban véve, a PRT felállítása és működtetése által olyan mérvű tapasztalatok épültek be a Magyar Honvédség mindennapjaiba, melyek addig más műveleti területekről

nem, vagy csak csekélyebb mértékben voltak integrálhatók. Ilyenek közé tartozik a minden vezetési szintet érintően megjelenő **kulturális különbözőség** közvetlen kezelése, a **vezető nemzeti szerep** előkészítése és biztosítása, a **nemzetköziesítés** kérdése és a **többnemzeti szemléletmód és együttműködés**, a nagy távolságból adódó **komplex** és folyamatos **logisztikai biztosítás**. Természetesen meg kell említenünk a katonai szakmai jellegű **tudományos tevékenységet** és, melyet rendkívüli módon inspirált a PRT működése.

A PRT-szerepvállalás új profil megalakítását követelte meg a magyar békeművelet terén. Az újjáépítés, mint fő feladatrendszer jelent meg annak minden specifikumával, melyek az afganisztáni műveleti környezet sajátosságai folytán hozzáadtak.

2005–2006-ban, a tervezés időszakában a műveleti környezet teljesen más képet mutatott, mint a magyar PRT működésének utolsó időszakában. Éppen ezért, békeműveleti szempontból klasszikus, de ezen túlmenően magasabb műveleti tempójú és kockázatosabb békefenntartó tevékenységre készültünk, melyet nemzeti erőforrások felhasználása mellett aktív, az afgán szereplőkkel kialakított – részben a holland féltől örökölt – kapcsolatrendszer felhasználásával a tartomány újjáépítési feladatok egészítenének ki. Az is nyilvánvaló volt, hogy az újjáépítési feladatok komplex jellege, a rendelkezésre bocsátható erőforrások, illetve maga a PRT-koncepció követése komoly és állandó civil komponens meglétét teszik szükségessé. A biztonsági környezetben fennálló fenyegetések felderítése és kezelése céljából robusztusabb felderítő, illetve force protection képesség került kialakításra.

Magyar–holland közös Mission Team tárgyal Dushi járásban

A PRT felépítése, képességtára ennek megfelelően – az első váltás tekintetében kezdeti műveleti képességgel – került kialakításra. Az átvett katonai tábor felépítése, kapacitása, védelmi előkészítettsége szintén jelentősen eltért a későbbiekben magyar részről az afgánok részére átadásra került infrastruktúrától.

Megemlíthető, hogy az erők és eszközök kitelepítése, a tábori infrastruktúra átvétele, valamint a MH KGYSZD alegység nemzeti alárendeltségbe vonása, majd pedig a műveleti területről történő kivonása érdekében a hadszíntéri feladatok koordinációja céljából egy koordinációs munkacsoport került alkalmazásra. Emellett, a kétoldalú együttműködésből eredő feladatok miatt mind Hollandiába, mind pedig Németországba egy-egy összekötő főtiszt került kiküldésre az érintett parancsnokságok törzséhez.

Mindezeken túl pedig egy komoly magyar-holland-afgán együttműködésre épülő CIMIC és PSYOPS előkészítő tevékenység került végrehajtásra, amely Magyarország, és a magyar katonák, a magyar PRT megismertetését, népszerűsítését szolgálta. Különböző formátumú plakátok, kiadványok és szóróanyagok révén a lakosság már a katonák megjelenése előtt információt kaphattak arról, hogy a bagláni PRT működtetése tekintetében Magyarország jut szerephez.

A PRT szervezetre vonatkozó legfontosabb nemzeti korlátozások az alábbiak voltak:

- A PRT állományt csak az Északi régió, illetve az ISAF műveleti területén belül lehet alkalmazni. A korlátozás rögzítését annak nyomatékosítása indokolta, hogy a MH PRT állománya a meghatározott terület újjáépítéséért felel, más jellegű, esetlegesen határhozvetben végrehajtandó humanitárius vagy akár műveleti feladatban ne vegyen részt;
- A PRT részére tilos a kábítószer-ellenes műveletekben való részvétel, akárcsak a többi magyar katona esetében, hiszen erre vonatkozóan általános érvényű politikai irányelv volt érvényben. Másrészről azonban a megfelelő biztonsági környezet megteremtése, vagy fenntartása érdekében információ-megosztásra vonatkozó engedélyt kapott a kontingens.

A PRT – és minden más magyar kontingens – támogatására létrehozásra került Kabulban a Nemzeti Hírszerző Elem (HUN NIC), illetve Mazar-e Sharifban a Nemzeti Logisztikai Elem (MH NLE) is.

2007-től, mikor a PRT elérte teljes műveleti képességét, 3 nemzet (bolgár, horvát, szlovák) csatlakozott a magyar vezetésű szervezethez.

A 2007 év azonban komoly kihívásokat okozott a fenti képességek rendeltetésszerű alkalmazása terén. Az Északi régióban tevékenykedő ellenállók fegyvertárában megjelentek azok az improvizált robbanó eszközök (IED-k), amelyek Irakban, valamint Afganisztán tálib befolyás alatt álló területein mindennapos előfordulással alkalmaztak. Az incidensek száma többszörösére emelkedett, és az ISAF misszió vezetése a biztonsági helyzet romlására reagálva új biztonsági rendszabályok bevezetését kezdeményezte. Így a PRT-ban megjelentek a jobb páncélvédetségű eszközök (Toyoták, Mercedes-ek, Unimog-ok, Nissan páncélozott busz, stb.), a tábor komoly erődítési munkálatok következtében biztonságosabbá vált, és érdekességként megemlíthető, hogy a tábor 2004-es létrehozása óta először felelt meg az ISAF szigorú tábor-biztonsági előírásainak is. Az őrzés-védelmet ellátó erők (FP, tűzszerész kutyák, mobil EHV eszközök, SIGINT állomás) létszáma, darabszáma nőtt, a szolgálatellátás

rendje feszezebbé vált, és a QRF, IRF megnövelt képességeket kapott, és újabb kommunikációs eszközök kerültek használatba a műveleti biztonság növelése érdekében. Egyszóval mind a műveleti, mind pedig a harctámogató képességek, passzív és aktív eljárások erősítését szükségessé tették a változások.

A romló biztonsági közeg az addigiaknál is szorosabb együttműködést követelt meg az afgán hatósági szervezetekkel, a lakossággal, és egyben újabb kihívásokat eredményezett. 2008 fordulópontot jelentett a PRT életében, hiszen pont azon képességében – a tűzserész részleg állományában – veszített jól felkészült, tapasztalt katonákat, amely szerves része volt az ellenállói tevékenység megfékezésében. Két tűzserészünk halála után nemzeti korlátozás alá vontuk a tűzserész részleg alkalmazását, tekintettel arra, hogy komoly képességvesztést szenvedtünk el. Viszont életre hívta a részlegen belül a C-IED képesség kialakítását, amely az otthoni képzési rendszerben is megjelent, valamint arra készítette a vezetést, hogy újraértelmezzük, elemezzük és megújítsuk a force protection eljárásainkat.

A PRT tevékenységét befolyásoló tényezők közé sorolhatók – az ellenállók, hadurak, bűnözők tevékenysége mellett – a helyi hatóságok vezetőinek aktivitása, tevékenysége, vagy éppen ezen beosztásokban sűrűn előforduló személycserék.

Elmondható az is, hogy a hadurak, hivatalnokok nemegyszer egymás ellen is felléptek, mely jelenség szintén hatással bírt a magyar PRT tevékenységére, hiszen akcióik negatívan befolyásoltak a tartomány biztonságának alakulását, a lakosság biztonságérzetét.

A tartományban megjelenő szövetséges erők – afgán biztonsági szervezetek, illetve OEF, ISAF mandátumú erők, köztük a magyar vezetésű MH OMLT – újabb feladatokat jelentettek, hiszen a MH PRT, mint legnagyobb helyi tapasztalatú és létszámú erőre kiegészítő feladatok hárultak. A korai szakaszban – mivel feladatrendszerben is szerepelt – eszközökkel, felszereléssel, illetve kiképzések, felkészítő foglalkozások formájában támogatta a helyi ANP rendőri szervek munkáját, melyet rendszerint az ór- és biztosító század állománya tervezett és hajtott végre. Majd ezen tevékenység végzésére megjelentek az EUPOL, illetve a BM állományába tartozó magyar, illetve külföldi rendőrök is.

Fel kellett készülnie a NEO – a nem katonai erők kimenekítésére vonatkozó – műveletekre is, illetve ezen felül előretolt támogató bázis (Forward Support Base – FSB), valamint a Battle Space Owner funkciót is el kellett látnia. Nemzeti vonalon biztosítania kellett a szintén a tartományban tevékenykedő MH OMLT ellátását, működésének logisztikai támogatását is.

A 2009-ben tartományba telepített afgán lövészszázalaj támogatását, a velük való együttműködést műveleti megállapodásban rögzítették, ez szintén új feladatot eredményezett a magyar vezetésű MH OMLT-vel való közös tevékenység kialakítása mellett. Megkezdődött a tartományi szintű Műveleti Koordinációs Központ (OCC-P) támogatása is, melyben minden afgán biztonsági erő képviselője helyet kapott a hatékonyabb információáramlás, illetve az ellenállói tevékenységre vonatkozó reagálás érdekében. A partnerálás rendszeres együttműködést jelentett az afgánokkal. Ezzel újabb igények mutatkoztak a manőver és tűzerő növelésére, valamint az éjszakai műveleti képesség teljesítésére is. Új páncélozott eszközök, korszerűbb fegyverzeti eszközök jelentek meg és kerültek alkalmazásra, és egy addig korlátozottan működőképes képesség, a harcászati légcsapást irányító JTAC szakemberek is rendeltetészerűen alkalmazásra kerültek.

Érdekes módon a szövetséges erők tevékenysége több esetben okozott komoly kihívásokat a PRT életében, erőforrásainak felhasználása, vagy akár a lakosság körében kivívott reputáció

sérelme formájában is. A PRT létszáma kezdetiekhöz képest 100 fővel megnövekedett, képességei, illetve a tábor ellátási képessége, kapacitása jelentősen megnőtt.

A megnövekedett logisztikai igények kielégítésének javítása – illetve a számos más kontingens és a magyar ISAF szerepvállalás növekedése miatt fellépő ellátási igény miatt – indokoltá vált a hadszíntéri támogatás kiszélesítése, és ezzel megjelent a MH Nemzeti Támogató Elem a műveleti területen.

A fenti PRT evolúció nagy hatással volt a PRT parancsnokkal szemben támasztott követelményekre is. A PRT működése alatt vált igazán nyilvánvalóvá, hogy a parancsnok egy személyben katonai vezető, hadúr, diplomata, gazdálkodó, menedzser és kommunikátor, ezzel egyszemélyi felelőssége, leterheltsége is megnőtt. Másrésztől, ezzel azonos ütemben fejlődött a katonák békeműveleti és szakmai ismeretszintje is, melyek megszerzését a hazai felkészítések folyamatos fejlődése is garantálta.

Míndeközben az ISAF részéről komoly csapaterősítések történtek az amerikai erőik létszám- és képességbővítése által 2009-2010 folyamán, mely újfent hatást gyakorolt a PRT tevékenységére. Az ISAF tevékenységét átható felkelők ellenes műveletek miatt a felelősségi körzetben jelentősen megnövekedtek az ISAF erőik harctevékenységei, mely maga után vonta az ellenállói akciók és azok hatékonyságának, illetve az incidensek növekedését is. Sajnálatos módon 2010-ben a PRT újabb veszteségeket kellett, hogy elszenvedjen, két magyar katona esett áldozatul egy ellenállók által kivitelezett terrortámadásnak. Az incidens tapasztalatainak feldolgozása következtében ismét sor került a force protection eljárásrendjének átdolgozására, azon belül kiemelten a konvoj-műveletek tervezésére, végrehajtására és a reagáló erőik alkalmazására vonatkozó szabályokat érintően.

Nem feledve azonban a PRT eredeti feladatát, az újjáépítést, a PRT a nemzeti erőforrások beszűkülésével egyidőben lehetőséget kapott, illetve szerzett különböző pályázati úton elérhető források felhasználására a fejlesztési projektek végrehajtásához. A tevékenység támogatására végül megvalósult az amúgy igen csekély civil szekció feladatrendszerének átalakítására vonatkozó elgondolás, és előbb civil képviselő (CIVREP), majd fejlesztési tanácsadó (DEVAD) funkciók is megalakításra és betöltésre kerültek. Magyar CIMIC-szakemberek kezdték meg tevékenységüket az előjáró parancsnokság törzsében, hogy minél hatékonyabb támogatást kapjon a PRT fejlesztési tevékenysége.

Összességében azonban megállapítható, hogy a PRT civil komponense vonatkozásában a Kormánybizottság irányelvei ellenére sem teljesedett ki a PRT-kat jellemző komplex újjáépítési tevékenység érdekében kívánatos civil jelenlét. Különböző együttműködési megállapodások alapján a hazai minisztériumok – előzetesen kidolgozott koncepciók alapján – hosszabb-rövidebb időre telepítettek szakértőket a műveleti területre, és emellett hazai nemkormányzati szervezetek is részt vállaltak az afganisztáni újjáépítésben – ám ezzel más PRT-kkal összehasonlítva csekély sikereket sikerült elérni. Ami viszont a katonák szempontjából pozitív mérleget jelent, hogy a Magyar Honvédség PRT-val vállalt szerepe folytán, a katonai komponens központi szerepének biztosításával, és a társmisztériumokkal folytatott folyamatos párbeszédével jól kifejlett nemzeti interoperabilitási képességről tett tanúbizonyságot. Ahhoz is hozzájárult továbbá, hogy a Magyar Honvédség afganisztáni PRT szerepvállalása folytán megnövekedett társadalmi érdeklődést nyert, és tevékenysége bekerült a köztudatba.

A PRT civil komponens hiányosságainak ellensúlyozására a katonai komponens mindennapi tevékenységébe beépült a fejlesztéssel, újjáépítéssel kapcsolatos teendők széles skálája,

a PRT, és azon belül a S9 Részleg szervezetén belül kialakult a tevékenység végzéséhez szükséges tapasztalt szakértői gárda, CIMIC, PSYOPS, illetve funkcionális szakértők, mérnökök személyében. Ennek folyamatos biztosítását a már 2004-ben megalakult a stabil szakudást szavatoló MH Civil-Katonai Együtműködési és Lélektani Műveletek Központ (MH CKELMK) adta, melynek szakmai fejlődésében – a hatás-visszahatás elvének jegyében – nagy szerepet játszott a PRT szerepvállalás teljesítése.

A PRT működésének időszakában újonnan kialakult képességek a Magyar Honvédség képességeire is komoly hatással voltak. A vezető nemzeti szerep, a nemzeti interoperabilitás, a nemzetközi szemléletmód mind a stratégiai, mind pedig a hadműveleti szintű katonai vezetés fejlődésére nagy hatást gyakorolt, nem beszélve azon harcászati tapasztalatokról, melyeket a magyar katonáknak Afganisztánban sikerült elsajátítani. A békeműveleti vezetési és irányítási rendszer fejlődésével párhuzamosan alakult ki a békemissziós kiképzés jelenlegi rendszere, illetve a békeműveleti harceljárások irányelvei. **Összhaderőnemi jelleg**et erősítő szerepvállalásként vonul be történelmünkbe, a napi szintű műveletirányító tevékenységben a MH ÖHP majdnem minden főnöksége részt vállalt, tekintettel a PRT feladatrendszeréből és felépítéséből eredő illetékességre.

SZÁSZ MÁRTON ALEZREDES: „A PRT¹ IRÁNYÍTÁSA”

Mielőtt rátérnék előadásom fő részére, szeretnék pár szót, pár mondatot szólni az előadásban szereplő szóról, az irányításról. A fogalomról, hogy mit is jelent valójában. Nos, ahogy utána néztem a különböző lexikonokban, definíciókban nincs hiány, azonban ami a lényeg, hogy az irányítás egy vezetési funkció, beavatkozást jelent a folyamatokba. Egy rendszer, például egy katonai szervezet életébe, működésébe. Más értelmezésben azonban az irányítás azonos a vezetéssel, mely valamiféle felülről jövő, felsőbb szinthez köthető, illetve kapcsolható vezetés. Nagyon fontos még megjegyezni, ehhez a részhez, hogy az irányítási rendszernek két alrendszere van minimálisan, minden esetben. Természetesen lehet több is, de minimálisan kettő alrendszere van. Az egyik az irányított alrendszer. Ez tulajdonképpen a végrehajtó alrendszernek felel meg, jelen esetben ez a PRT-t jelentheti. Az irányító alrendszer, amely a vezetési alrendszer másik része, jelen esetben ez jelentheti egyrésztől az MH ÖHP-t², mint az majd később ki fog derülni, illetve jelentheti azt a szövetséges műveleti parancsnokságot is, amely irányítási, vezetési funkciókat gyakorolt a PRT felett. Ez az előadás második felében fog majd kiderülni. Természetesen joggal merülhet fel a kérdés ezek után, hogy mit jelent a vezetés. A katonai lexikon alapján „A szervezet keretében funkcionáló, munkamegosztáson alapuló, célra orientáló, összehangoló, feltételeket megteremtő ténykedés, emberekre való ráhatás, mely a vezető hatalmára épül.” Azonban hogyha ezt hétköznapi nyelvre szeretném lefordítani, akkor ez nem jelent mást, mint a parancsnok, tervező, szervező, koordináló, és amit szeretnék kihangsúlyozni, döntéshozói tevékenységének összessége. Nos, ezek szellemében szeretnék a PRT irányításáról beszélni.

Az Afganisztánban bekövetkezett változások hatására 2005 év első felében fogalmazódott meg igény, illetve kérdés, hogy Magyarország is csatlakozzon azon országok táborához, amelyek PRT-t üzemeltetnek, működtetnek Afganisztánban. Az ENSZ biztonsági tanácsának határozatai, illetve a NATO Észak Atlanti Tanács döntésére alapozva, az akkori magyar kormány meghozta a szükséges döntést, mely nem volt más, mint a kormányhatározat, tehát kormányhatározat született a PRT megalakításáról. Ez előfeltétele volt a későbbi tervező, szervező, illetve a végrehajtó munkának. A kormányhatározat alapján a Honvédelmi Miniszter létrehozta, illetve kiadta a Honvédelmi Miniszteri határozatot, az ideiglenes katonai szervezet, tehát a PRT megalakításáról. Ezek alapján a PRT 2006. augusztus 1-je – ez nem azonos a kitelepítés idejével, ez némileg később történt meg – és 2013. március 28-a között működött, hajtott végre műveleti feladatot közjogi szempontból. A PRT története, vagy történelme 13 váltást élt meg a hat és fél év alatt. Ez alatt a hat és fél év alatt, a 13 váltás alatt a PRT rettentő sokat változott. Változott a PRT struktúrája, állománytáblája, változott a létszáma. Első időszakban természetesen elsősorban növekedett a létszám, majd a végén egy hir-

¹ Provincial Reconstruction Team / Tartományi Újjáépítési Csoport

² Magyar Honvédség Összhaderőnemi Parancsnokság

telen csökkenés következett be, ahogyan azt ismerjük. Változtak a technikai eszközök, amelyeket alkalmazott a PRT. Új technikai eszközöket kapott, változtak a képességek. A feladat végrehajtás súlypontjai is nagyon sokat változtak az idők alatt. A sok-sok változás, illetve fejlődés mellett, amelyet a PRT megélt a hat és fél éve alatt, azt kell, hogy mondjam, hogy a PRT irányítása, vezetése alapjaiban nem változott. Hangsúlyozom, hogy itt a PRT irányításának az alapjairól, illetve vezérelveiről van szó, és nem a hétköznapi munkáról van szó ebben az esetben. A Honvédelmi Miniszteri határozat egy jó alapot biztosított, illetve egyben kijelölte az irányításnak a fő nyomvonalát. Többek között szabályozta azt is, hogy az ideiglenes katonai szervezet, tehát a PRT, az Összhaderőnemi Parancsnokság szolgálati alárendeltségében látja el feladatait. Valamint külföldi tartózkodás alatt, illetve külföldi műveleti végrehajtás során az Északi Regionális Parancsnokság, tehát az RC NORTH³ parancsnok alárendeltségében hajtja végre feladatait. Itt számomra egy rendkívül érdekes, illetve izgalmas részhez érkeztünk. Már a Miniszteri Határozatban foglaltakból is lehet következtetni, hogy itt egy kettősség áll fenn. Az izgalmas kérdés, amit az előbb említettem, a következő. A NATO, illetve általában szövetségi alárendeltségben végrehajtott feladatok végrehajtása során, hogyan, illetve milyen módon valósul meg egy katonai szervezetnek az irányítása. Nos ahogy az előbb is említettem a Miniszteri határozatból is lehet következtetni, hogy egyfajta kettősség érvényesül. Van egy irányított szervezet, ez maga a PRT mint katonai szervezet, és kettő irányító szervezet van. Van egy nemzeti, illetve van egy, mondjuk úgy szövetségi, vagy műveleti irányító szervezet. Először nézzük meg a nemzeti irányítás rendszerét.

A nemzeti irányítás vonalat, illetve a nemzeti irányítás struktúrája tulajdonképpen nem túl bonyolult. Az előbbi megfogalmazásból egyértelmű, hogy a PRT az Összhaderőnemi Parancsnokság szolgálati alárendeltségében látja el feladatait. Van egy irányított szervezet, a kontingens, a PRT, amely műveleti területen van. Továbbá van egy irányító szervezet, amely maga az Összhaderőnemi Parancsnokság, mely hazai területen van. Ha egy kicsit másképp fogalmazzok, akkor tulajdonképpen van egy műveleti területen lévő elem, és van egy honi területen lévő elem. Technikai vonatkozásban, illetve technikai értelemben figyelve ezt a dolgot, a nehézséget az okozza, hogy az irányító szervezet az Összhaderőnemi Parancsnokság honi területen van, az irányított szervezet pedig műveleti területen helyezkedik el, tartózkodik, hajtja végre feladatait. A jelenleg rendelkezésünkre álló technikai eszközök vonatkozásában ez a nehézség viszonylag könnyen, illetve különösebb nehézségek nélkül leküzdhető.

Bár a nemzeti irányítás rendszere nem bonyolult, fontosnak tartom megemlíteni, hogy a rendszerben több fontos elem is szerepel, illetve van néhány szervezet, mely közvetlen, vagy esetlegesen közvetett módon részt vesz a nemzeti irányításban. A PRT, ahogy azt már említettem, műveleti területen van, de az összes többi, a nemzeti irányítás rendszerében szerepet játszó szervezet mindegyike honi területen helyezkedik el. A képzeletbeli rendszer közepén helyezkedik el az Összhaderőnemi Parancsnokság parancsnoki állománya, akik tulajdonképpen az irányítási funkciót látják el, és körülötte azok a szervezetek, amelyek befolyással, hatással vannak a PRT-ra. A parancsnoki állomány, illetve a PRT „között” helyezkedik el a Műveletirányító Főnökség, amely dedikáltan, vagyis célzottan azért került megalakításra az Összhaderőnemi Parancsnokságon belül, hogy összekötő kapcsolatot képezzen a kontin-

³ Regional Command North / Északi Körzet Parancsnokság

gensek, jelen esetben a PRT, illetve az Összhaderőnemi Parancsnokság között. Ezen felül a koordináló, illetve a monitoring tevékenységet elsősorban ez a főnökség látta, látja el. Az Összhaderőnemi Parancsnokság más szerveinek szintén fontos feladata volt, illetve feladatként jelentkezett a kontingensekkel, a PRT-val való kapcsolattartás.

A nemzeti irányítás és vezetés feladata, illetve hogyan is valósult ez meg. Mindenek előtt szeretném azt hangsúlyozni, kijelenteni, hogy a PRT műveleti feladatai végrehajtása során, illetve műveleti feladatai végrehajtásának vonatkozásában, irányítási, direkt, illetve közvetlen módon nem valósult meg. Mit jelent ez? Az Összhaderőnemi Parancsnokság közvetlen műveleti irányítást nem gyakorolt a PRT felett. Ez a műveleti területen lévő parancsnokság feladata volt. Azonban itt is van egy kiskapu, hiszen a gyakorlatban mégis volt a honi parancsnokságnak befolyása a PRT műveletekre. Mégpedig elsősorban a nemzeti korlátozások alkalmazásával, érvényesítésével, illetve ehhez részben köthetően a műveleti feladatokban történő részvétel vonatkozásában. Itt példának emelném ki azokat az eseteket, amikor a PRT parancsnok állásfoglalást kért olyan esetekben, illetve konkrét esetekben, esetekre vonatkozóan, hogy bizonyos feladatokban a PRT-t az RC NORTH³ parancsnok kérésének megfelelően alkalmazhatja, vagy nem alkalmazhatja. Természetesen ezek azok az események, esetek voltak, amikor nagyon nehezen volt értelmezhető, hogy a PRT még a nemzeti megkötéseket figyelembe véve alkalmazható-e, vagy nem alkalmazható. Ezeket túlmenően a nemzeti irányítás fő feladata az úgynevezett monitoring tevékenységek, a koordináló, a koordinációs tevékenységek, feladatok végrehajtása volt, ahogy ezt már az előbb is említettem. Amelyek természetesen nem kevés és nem elhanyagolható feladatokat rótt a parancsnokságra. A PRT feladatrendszeréből adódóan jelentős irányítási tevékenységet kellett még kifejteni a gazdálkodási, logisztikai, illetve személyügyi területeken is. Több fajta, illetve típusú dokumentumot alkalmaztunk a PRT nemzeti irányítása során. Elsőként említtem a hatályos műveleti eljárást, amely egy állandó jellegű dokumentum. A kontingens, PRT megalakulásával egy időben ezt meg kellett alkotni. Természetesen a változásokat folyamatosan le kell követni és frissíteni, újítani kell ezt a dokumentumot is. Ez az okmány a parancsnoknak nagyfokú segítséget nyújt a különböző hatáskörök, és egyéb jogkörök vonatkozásában. Sorszámos intézkedések, illetve sorszámos parancsokkal történő irányítás. A műveleti területen történő feladat végrehajtás során viszonylag kevés sorszámos intézkedés, illetve parancs került kiadásra. Tehát ezzel történő irányítás, nem mondom, hogy elhanyagolható, de viszonylag csekély. Elsősorban váltásokra korlátozódik, illetve egyes szakintézkedésekre. A jelentési rendszer szabályozása, amely szintén parancsban történik. Ezt azért emeltem ki, mert ez egy igen jelentős dokumentum és ezzel a honi parancsnok, a nemzeti irányítást végző parancsnok kvázi direkt befolyással van a kontingens parancsnokára, és ebben konkrétan meghatározza, mikor, mit, hogyan milyen módon kell jelenteni. Ezzel párhuzamosan természetesen a kontingensnek, a PRT-nak a műveleti parancsnok irányába is vannak jelentései, de ez a jelentési rendszer az, ami konkrétan a honi területre irányul. Adminisztratív ügydarabok, mindenki tudja, rengeteg készült belőlük. Különböző témában, és rengeteg apróbb, kisebb-nagyobb volumenű dolgot rendez, illetve szabályoz ezzel az Összhaderőnemi Parancsnokság, a parancsnok a kontingensek vonatkozásában. A rangidős nemzeti képviselőről csak nagyon röviden, mely, a honi irányítási rendszernek egy kicsi láncszeme. Hatásköre, jogköre nagyon limitált. Állományilletékes parancsnoki, szolgálati előljárói, felettesi jogkörrel nem rendelkezik. Mondhatnám azt is, hogy gyakorlatilag ez mindent elárul. Ugyanakkor azt kell, hogy jelentsem, hogy ez a funkció

nem elhanyagolható. A rangidős nemzeti képviselő koordinál, képvisel, tájékoztat, protokolláris feladatokat lát el, kapott parancsoknak szerez érvényt, és ezzel kvázi bekapcsolódik a honi irányítási rendszerbe. Koordináló tevékenységet a parancsnokság és a kontingensek, a kint lévő műveleti területen lévő kontingensek között. Képviseleti feladatokat lát el, ugyanezen szervezetek vonatkozásában. Tájékoztató, tájékoztathatja a műveleti parancsnokságot egy-egy témában a kontingensekről, illetve adott esetben a magyar nemzeti álláspontról. Protokolláris feladatok ellátása, illetve a kapott parancsok érvényesítése. Talán ez az egyik legfontosabb, amelyet ki lehetne emelni, hiszen ha az Összhaderőnemi Parancsnokság mandátummal ruházza föl a rangidős nemzeti képviselőt, akkor ebben az esetben a rangidős nemzeti képviselő a kontingensek irányába intézkedési jogkörrel is bírhat a mandátumban megfogalmazottak erejéig, illetve hatályáig. A rangidős nemzeti képviselőt a Honvéd Vezérkar Főnök Úr illetékes kijelölni. Ez a gyakorlatban úgy történik, hogy az Összhaderőnemi Parancsnokság parancsnoka tesz javaslatot a rangidős személyére. Eddig ez minden esetben elfogadásra került a Vezérkar Főnök úr által.

A PRT irányításának a másik iránya, vonala, amely a műveleti irányítás, műveleti parancsnokság általi irányítást jelenti. Visszautalnék a Miniszteri határozatra, amely megfogalmazza, hogy külföldi tartózkodás alatt az RC NORTH, tehát az Északi- Regionális Körzet Parancsnokság műveleti alárendeltségében hajtja végre a feladatait a PRT. Az a kérdés, hogy hogyan valósulhat ez meg. Nyilvánvalóan nem automatikus módon. Ez nem úgy történik, hogy a PRT kiutazik valamilyen módon műveleti területre, és ott, onnantól kezdve mindenféle dokumentum, dokumentáció nélkül a regionális parancsnokság úgy gazdálkodik vagy elnézést, garázdálkodik a PRT-val, ahogy ő akar, ahogy a kénye-kedve ezt diktálja. Tehát ez nem egy automatikus dolog. Szükség van egy, a NATO vezetők, vezető szervek által kidolgozott, egységesített, illetve egységesen elfogadott dokumentumra, amely alapján ez megvalósulhat. Ez a dokumentum pedig nem más, mint az úgynevezett TOA- Transfer of Authority, magyar megnevezése az „át-alárendelési nyilatkozat”. Az át-alárendelési nyilatkozat, a TOA véleményem szerint egy rendkívül fontos dokumentum, a szövetséges, illetve szövetségi környezetben, illetve alárendeltségében végrehajtott feladat végrehajtások során. A megfogalmazása a TOA-nak, a következő, „Egy katonai egység feletti parancsnoki jogkör, meghatározott feltételekkel történő átruházása az egység át-alárendelése egy másik parancsnokságnak.” Azt gondolom, hogy ennek a mondatnak minden szava nagyon fontos, és nagyon súlyos mondat ez, hiszen ezzel a dokumentummal, amit ebben a dokumentumban megfogalmaz a Nemzeti Parancsnokság, kerül a Műveleti Parancsnokság, vagy más néven a Szövetséges Parancsnokság alárendeltségébe a kontingens. A TOA formátuma, felépítése rögzített, kitöltése szigorúan szabályozott. Ebben a dokumentumban minden részlet, minden adat, időpont, rögzítésre kerül, így ezzel, illetve így elkerülhető az, hogy a szövetséges parancsnokság, valamint a honi nemzeti parancsnokság között különbözőség, esetlegesen nézeteltérés legyen. Ahogy említettem, minden részlet, minden adat, időpont, létszám időtartam rögzítésre kerül a dokumentumban, és ami talán az egyik legfontosabb, hogy az át-alárendelés típusa is rögzítésre kerül. A PRT esetében az át-alárendelés típusa az úgynevezett „OPCON - Operational Control”, Hadműveleti irányítás, vezetés. Ez azt szabályozza, hogy a műveleti parancsnokságnak milyen jogosultsága van. Milyen jogosultsággal bír, az át-alárendelt katonai alakulat felett. A TOA-ban, az át-alárendelési nyilatkozatban, részben vagy teljes egészében, rögzítésre kerül, az úgynevezett „National Caveats” a nemzeti korlátozások, mely konkrétan szabályozza azokat a dolgokat,

körülményeket, hogy mire, illetve mire nem alkalmazható az adott katonai alakulat a műveleti területen. A nemzeti korlátozások egyébként önálló dokumentumként is megküldésre kerülnek a NATO parancsnokságra. Nos, ezen dokumentumok alapján valósulhatott meg a PRT irányításának nem nemzeti, azaz szövetséges parancsnokság általi irányítása. Tehát ahogy említettem a PRT OPCON-ban volt át-alárendelve az RC NORTH, az Északi- Regionális Körzet Parancsnokság alá.. Még egyszer visszatérnék, mert fontos hangsúlyozni, a nemzeti korlátozások jelentőségét, hiszen a nemzeti parancsnokság közvetett módon ezzel tud befolyással lenni arra, hogy a katonai szervezetet, ne alkalmazza a Műveleti Parancsnokság olyan feladatra, amelyre a Nemzeti Parancsnokság nem szeretné, hogy alkalmazza. Példának okáért azért, mert a kontingens nem rendelkezik bizonyos képességekkel, nincs meg az a képessége, amellyel végre tudná hajtani az adott feladatot. Előfordultak esetek, illetve előfordultak bizonyos nézet különbségek, amikor a műveleti parancsnokság, az RC NORTH parancsnoksága szerette volna, hogy alkalmazzák a PRT-t bizonyos feladatokra - az „Új-Zélandiak esete” is ide sorolható - viszont a Nemzeti Parancsnokság a nemzeti megkötések alapján nem járult hozzá, mert nem volt engedélyezhető, hogy részt vegyen azokban, vagy abban a bizonyos feladatban. A Szövetséges, illetve Műveleti Parancsnokság fő feladatai. Az említettek függvényében valós, illetve tényleges műveleti feladatok irányítása, illetve egyéb koordinációs feladatok végrehajtása. Azt, hogy hogyan valósult meg ez, elsőként említem az ISAF állandó műveleti eljárását. Ez egy több száz oldalas dokumentum, talán több ezer is van. Azok az állandó eljárások kerültek szabályozásra benne, amelyek általános érvényben vannak a műveleti területen lévő kontingensekre, illetve eljárásokra. Többek között ebben vannak szabályozva a különböző kódok, amelyek a napi feladat végrehajtása során nagyon fontosak. Ebben van szabályozva az egészségügyi kiürítés, egészségügyi mentésnek a rendszere, és még nagyon sok számos dolog. Az OPLAN-OPORD-FRAGO⁴, az RC NORTH által kiadott különböző műveleti parancsok, illetve tervek kiadásával valósult meg, és természetesen bizonyos mennyiségű, illetve számú adminisztratív ügydarabok kiadásával is. Tisztelt konferencia, előadásom végéhez érkeztem. Csupán egy gondolat erejéig szeretnék visszautalni, hogy a Miniszteri határozatban foglaltak alapján, az abban leírtak figyelembe vételével a PRT irányításának van egy nemzeti, illetve egy szövetséges parancsnokság általi irányítása. Nagyon fontos, hogy ez a két rendszer összehangolt legyen, és összeütközésektől mentes legyen. Mert ha van nézetkülönbség, összeütközés annak negatív hatását az adott kontingens látja, illetve érzékeli.

⁴ Operation Plan, Operation Order, Fragmentary Order / Műveleti terv, Műveleti parancs, előzetes intézkedés

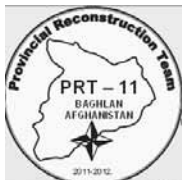
DR. RUSZIN ROMULUSZ EZREDES:
A PRT MŰKÖDÉSÉNEK TAPASZTALATAI
A KONTINGENSPARANCSNOK SZEMSZÖGÉBŐL

Bízom benne, hogy a rövid előadásomban sikerül mindazon tényeket alátámasztanom példákkal, amiket a délelőtti előadásokban hallottunk. Megítélésem szerint a PRT és a PRT parancsnok beosztása az ezredesi beosztásban lévő katonák számára a hivatás egyik csúcspontja. Remélem, hogy az előadás végén mindenkinek ugyan ez lesz a véleménye. Azt ugyanakkor még külön meg kell említenem, hogy a 11-es váltásnál a lehető legoptimálisabb feltételekkel vehettem át a beosztást, ami tényleg támogatta azt, hogy sikeresen tudjuk végrehajtani a feladatainkat.

Nagyon fontos egy küldetésnél a különböző motiváció. Az első tényező az egyén motivációja, aki a kontingens legkisebb, de legfontosabb része, miért is akar kimenni, miért is akar részt vállalni ebben a feladatban. Egyrészt a tapasztalatszerzés, másrészt (magunkat ne csapjuk be) az a tőke injekció, amit minden rendfokozatú, állomány kategóriájú katona megkaphat. A második mondat nem teljesen az én találmányom, hanem már az elődöm, akinek nagyon sokat köszönhetek, a 10-es váltás teljes személyi állomány és parancsnoka Szloszjár Balázs alezredes is ezzel kezdte az első napot a felkészítés alatt, ahol is nem rejtették véka alá a résztvevő állomány előtt, hogy mire számíthatnak az elkövetkező 6-7 hónap alatt.

Én azt gondolom, hogy egy fontos zsinórmérték, hogy mindenki tudja, hogy meddig nyújtózhat, és mire számíthat a misszió ideje alatt. A harmadik mondat (a zöld négyzetben) az én nem publikus szándékom volt, és azt gondolom, hogy a délelőtti előadásokat meghallgatva ez erősíti az akkori döntésemet. Hiszen miért is mentünk oda? Azért mentünk oda elsősorban, hogy a szövetségeseink bizalmát Magyarország és a Magyar Honvédség képességeit a szövetségi rendszerben létező elkötelezettségét illetően megerősítsük. Délelőtt elhangzott az a dilemma, hogy mi (Magyarország és a többi tagállam egyenként) hogyan bízhat meg a többi NATO szövetséges államaiban. Én ezt megfordítanám. Én azért próbáltam megtenni mindent a kontingens teljes állományával, hogy bennünk bízzanak meg. Tehát mi legyünk, az az értékes partner Afganisztánban, vagy a világ bármely pontján, hogy érdemes legyen velünk közösen feladatot végrehajtani. A másik az egyfajta feladat szabás. Mindenkit hozzunk haza. Ez persze jól hangzik, de nem olyan egyszerű, hiszen tudjuk, hogy ehhez szerencse is kell. A békátámogató műveletekben az a legjellemzőbb, hogy az első pofont mi kapjuk, csak utána reagálunk. A harmadik pedig én azt gondolom, hogy ami problémát kint nem tudunk megoldani, az nem is probléma. Tehát mindent úgy igyekeztünk elkövetni, hogy problémát ne nagyon küldjünk haza, hanem azt kint tudjuk megoldani.

Egy nagyon összetett feladat rendszerben kellett végrehajtani a feladatokat, amelynek volt nemzeti és nemzetközi szegmense. Látni fogjuk, hogy ez a feladat rendszer eltér az alapvető katonai feladatoktól, ugyanis nem lineáris. Nincsen közelebbi feladat, távolabbi feladat, vagy további támadási irány, hanem egy sokkal bonyolultabb feladat rendszerben kell teljesítenünk a feladatainkat.

Nemzeti feladatok

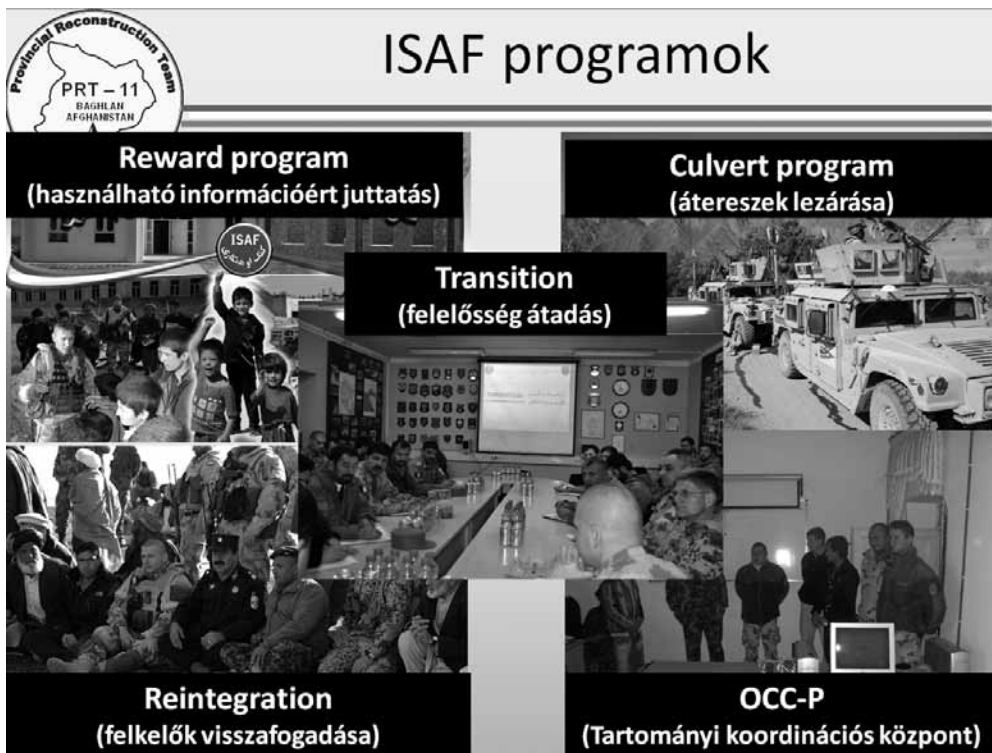
- Biztonságos környezet kialakítása, mozgásszabadság biztosítása, ISAF katonai jelenlét fenntartása.
- A helyi kormányzati szervekkel való együttműködés, azok támogatása.
- Az afgán biztonsági erők támogatása.
- Az újjáépítési feladatok koordinálásában és kivitelezésében történő részvétel.
- A PRT tábor üzemeltetése, fenntartása, őrzése-védelme.
- A műveleti területen az általános és katonai információk gyűjtése, feldolgozása.
- A magyar vezetésű PRT-hoz tartozó személyek, szállítmányok kísérése, biztosítása.
- Felkérés esetén az ISAF Baghlan tartományon átvonuló erők képviselői részére történő segítségnyújtás.

A nemzeti feladatok itt vannak felsorolva. Ezeket hívjuk mi katonák meghatározott feladatoknak. Alapvető ezek közül az, ami az előző dián lévő szándékomat támogatni tudta. A legfontosabbakat ezekből kellett kiválasztani, hogy azok a szándékban megjelölt célok, teljesülni tudjanak. Nyilván ezekhez a kikövetkeztetett feladatokat még illeszteni kellett. Mindezek értelmében elkészítettem a misszió elején, azt a keretparancsot, amely meghatározta a teljes hat hónap feladat végrehajtását, amit az RC NORTH¹ parancsnokával jóváhagyattam. Így már utána elég volt csak kiegészítő harcintézkedéseket kiadni.

Ezeket a feladatokat kiegészítették a kötelező ISAF² programok, amik tovább árnyalták a feladat végrehajtást. A REWARD program és a CULVERT program, ráadásul teljesen új programok voltak. Ezek akkor kezdődtek, amikor már átvettük a felelősséget, a feladat végrehajtást. A REWARD (használható információért anyagi és nem anyagi jellegű ellenszolgáltatás biztosítása) programban elsők tudtunk lenni az RC NORTH területén, tehát mi valósítottuk meg legkorábban.

¹ Regional Command North – Északi Regionális Parancsnokság

² International Security Assistance Force - Nemzetközi Biztonsági Közreműködő Erő

A CULVERT program (az átereszek lezárása), egy hosszabb folyamat volt, azt még az utánunk következő váltásnak is folytatni kellett. A reintegráció és az OCC-P³ képzés már megkezdett folyamat volt. Megint köszönhető az összes megelőző váltásnak, hiszen olyan alapokat teremtettek, amit egyszerű volt folytatni. A TRANSITION (a felelősség átadásának az előkészítése) a 11-es váltás egyik fő feladata volt, hiszen amikor megérkeztünk a műveleti területre, az ISAF kérte ennek a folyamatnak a beindítását az összes tartományban. Voltak tartományok és kiemelt városok – mint például Dél-nyugati szomszédunk Bamiyan Tartomány – ahol az Új-Zélandi kontingens sikeresen befejezte a TRANSITION-t. Tehát szükségesnek tartottam, hogy felkészítsük főleg az afgán erőket arra, hogy ez a tény bizonyosan bekövetkezik, ezt ideje megkezdeni tervezni, és lássunk csodát, két váltással később Magyarország át is adta a felelősséget Baghlan tartományban. Éppen ezért helyes volt, hogy a 11-es váltás véghelyzetének egy fontos eleme lett ennek a munkának a beindítása.

Mindezen feladatokat egy folyamatosan változó környezetben kellett megvalósítani. Éppen ezért a 13 különböző PRT váltás mindegyikének más körülmények között kellett teljesíteni. És nem is szabad úgy kezelni ezeket a váltásokat – ami egy óriási tapasztalat – hogy mindegyik ugyanúgy fog kinézni. Kerülni kell a dogmákat. De csak a dogmákat, az alapelveket soha. És ezt az egyensúlyt nehéz megtalálni minden egyes parancsnoknak,

³ Operational Coordination Center – Provenacional – Tartományi Műveleti Koordinációs Központ

hogy melyik, azaz alapelv, amit tartani kell, és melyiket ítélünk meg dogmának, amit nem így kell folytatnunk. Ez van egészen kis alegység harcászathál a TTP⁴-knél is. Szeretném egy példán keresztül bemutatni ezt a differenciálódást. A 11-es váltás szolgálati ideje alatt úgy ment ki minden egyes oszlop, hogy az FP század tisztjei vagy altisztjei vezették az oszlopot. Teljesen mindegy, hogy az oszlopban volt egy őrnagy, aki a CIMIC részleget képviselte és CIMIC feladatok végrehajtásáért volt felelős, amíg meg nem érkeztek, tetszik, nem tetszik, a főtörzsőrmester úr volt a rangidős parancsnok. Azért, mert én így alakítottam ki, mert ezekben az alapelvekben bíztam. Más kontingensnél már más feltétel rendszerük volt, ők ezt máshogy oldották meg. A lényeg, hogy a végén sikeresen tudták megoldani. Ezért amire szeretném felhívni a figyelmet, az a flexibilitás. Kellően rugalmasnak kell lenni a PRT parancsnoknak, illetve nagyon sokat segít az időben történő szemrevételezés, hogy mielőtt a felkészítés megkezdődik itthon, addigra egy pontos képe legyen a parancsnoknak és a közvetlen munkatársainak, hogy mire készíti fel a saját állományát, és azt hogyan fogja végrehajtani.

Volt már szó a nemzeti korlátozásokról. Nyilván az RC NORTH parancsnokának én is megjelentettem a misszió kezdete elején, hogy tetszik, nem tetszik, ezeket a korlátozásokat tartanunk kell. Ő akkor azt mondta, hogy nem kell ezzel ennyire élesen foglalkozni. Mindenkinek van. Senki nem hirdeti ki. Csináljátok a dolgokat! Mondtam neki, hogy ez rendben van, viszont azt el szeretném kerülni, hogy az ő törzse olyan feladatokat határoz meg, amit ezek miatt nem tudok végrehajtani. Tehát beszéljünk, énekeljünk egy kottából, ez az együttműködés alapja, és akkor biztos lesz a sikeres végrehajtás. Ez fontos volt számomra, hiszen ezekkel a korlátozásokkal kellett megoldani a Vezérőrnagy Úr által is jelentett „Battle Space Owner”⁵ funkciókat, ami ha megnézzük a korlátozásokat azért egyfajta kihívást jelent a szövetségeseinknek, hogy nem tudsz támadó műveletben részt venni, akkor hogyan akard te itt hitelesen teljesíteni a rangidősi feladatokat. Megoldható feladat, viszont ezt tisztán kell látni mindenkinek. És még egy fontos dolog a nemzeti korlátozásokkal kapcsolatban. Pontosan azért, hogy a külpolitika, és katonai politikai céljainkat elérjük, azt nem lehet megengedni, hogy a szövetségeseink ne bízzanak bennünk, hogy kétségük legyen afelől, hogy ha ők bajba kerülnek, a mi műveleti területeinken, akkor mi nem indulunk el segíteni. Azt gondolom, hogy normális kommunikációval és tettekkel lehetett bizonyítani, hogy a megkötések ellenére a magyar kontingens mindenkor kész szövetségi feladatait végrehajtani.

Ami még meghatározza nyilván a működésünket, az a létszám. Nekem óriási magabiztosságot adott, hogy a kontingens zöme és főleg a Force Protection század, abból az egységből került ki, amit békében itthon vezetek. Fél szavakból megértjük egymást, ismerjük egymás képességeit, korlátait, illetve egy olyan erős mag volt a kontingensen belül, amihez az összes többi (másik 19 alakulat) állománya könnyen tudott csatlakozni és elfogadni az alapelveket. Összesen hat nemzetet, hat különböző nemzetet, benne katonákat, civileket kellett vezetni egy kicsi táboron belül. Amikor a feladatoknál olvastuk, hogy a „Tábor üzemeltetése”, az egy jól hangzó mondat, de mindezek függvényében látszik ennek a feladatnak az összetettsége, amire igenis fel kell készülni. További hozzáadott érték, hogy az UNAMA (az ENSZ afga-

⁴ Technics, Tactics and Procedures – Harcászati eljárások (szabad fordítás)

⁵ ISAF rangidős parancsnok a műveleti területen

nisztáni képviselője) amikor baj volt a tartományban, akkor ők is hozzánk jöttek segítséget és elhelyezést kérni. Minket kértek meg, hogy segítsünk, és mi biztosítottuk nekik a feltéteket, lakhatást, elhelyezést, hogy túléljék azokat a vészterhes időszakokat.

Ahogy az előadás elején jelentetem, nagyon szerencsésnek mondhatom magam, mert egy olyan képesség csomag állt a PRT-nak a rendelkezésére, ami biztosította a rugalmasságot. Tűzerőben is, hiszen nappal, éjszaka célzott lövések leadására is képesek voltunk. Ami a gépjármű technikát illeti, látható az ábrán, hogy Maxxpro, HMMWV, Toyota, terepjáró, páncélozott Mercedesek mind rendelkezésre álltak.

Képességek

Megnevezés	van
BTR-80,80/AAPC	14
MAXXPRO	12
HMMWV	21
TOYOTA (páncélozott)	10
Terepjáró szgk	8
Páncélozott tgc	2
Mentő	3
Cougar	2
Híradó gjmű	1
Aggregátor	4
Targonca	1
Közepes műszaki eszköz	1
SUAV	3

- Tűzerő
- Páncélozott gjmű/hcjmű
- Bevethető erő/IRF/QRF - 22
- EÜ támogatás
- JTAC/FAC/TACP
- Tűzszerész csoport
- Felderítő/UAV/SIGINT/HUMINT
- Összekötők
- Befogadó képesség:
 - elhelyezés (100 fő)
 - ellátás
 - üzemanyag

Tehát az adott területre, adott feladatra mindig a leghatékonyabb eszközt tudtam küldeni. Ha tovább megyünk, látszik, hogy a bevethető erőket illetően 22 csoport állt rendelkezésre, ami elég volt ahhoz, hogy egyszerre, egy időben 3 feladatot tudjunk végrehajtani. Mindezt támogatta az egészségügyi támogatási rendszerünk. A JTEC képesség, mint új műveleti képesség jelent meg az MH rendszerében és az Összhaderőnemi Parancsnokság rendszerében. Meglehetősen hatékonyan alkalmaztuk. Azonban ezzel kapcsolatban volt az egyetlen olyan pici probléma, amit misszió végéig nem tudtuk megoldani, tudni illik a ROVER⁶ hiány. Tűzszerész csoportunk továbbra is működött, azonban sajnos egy időben csak sajnos egy irányba.

⁶ Légítámogatás kérésének műszaki-technikai alapfeltétele, amellyel a JTAC vizsgával rendelkező állománynak rendelkeznie kell. Ennek hiányában a közvetlen légi támogatás megvalósítása kétséges, az esetek túlnyomó többségében megoldhatatlan.

Nagyon masszív volt azonban a felderítő képessége az alegységnek. Erről a képességről Vezérnagynagy úr is tájékoztatta a konferencia állományát, ami biztosította nagyon sok esetben azt az előrelátást, ami a reagálási képességünk alapját jelentette.

A Battle Space Owner funkciónak akkor van értelme, ha nem egyedül vagyunk. Látszik az ábrán, hogy nem voltunk egyedül.

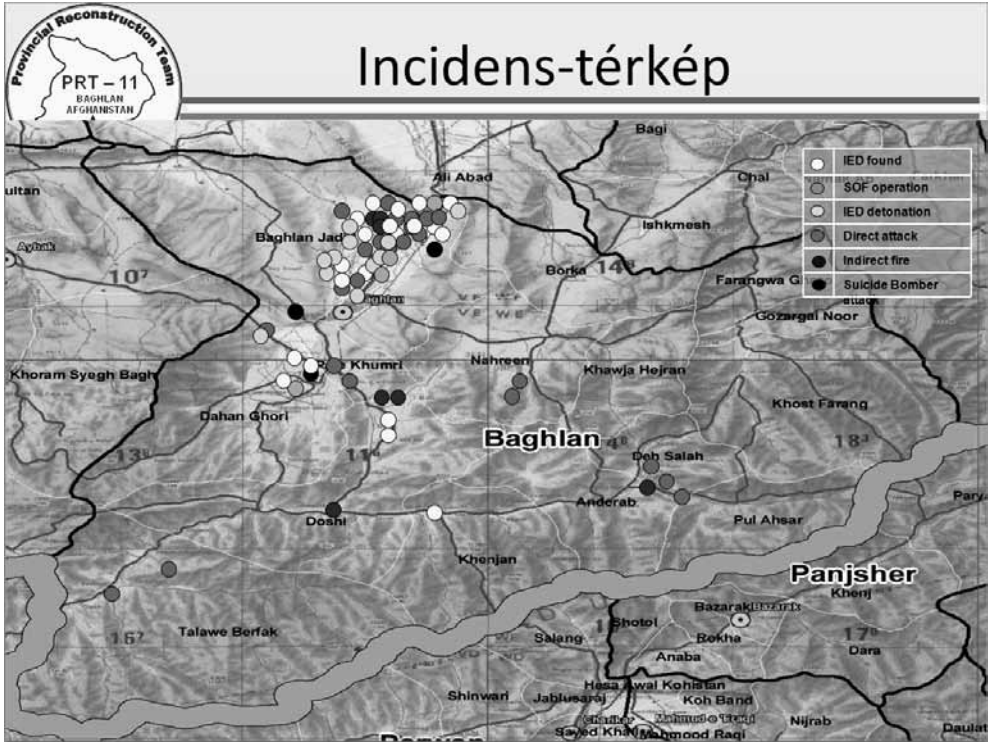
Legnagyobb létszámú kontingens egy német zászlóalj szintű alkalmi harci kötelék volt, ami Baghlan-i Dzsadidban települt. Ezen kívül egy amerikai lövészes század, két amerikai különleges műveleti csoport és egy német különleges műveleti csoport volt a szövetséges oldalról a tartományban, illetve a közös magyar-amerikai mentor csoport által mentorált ANA⁷ zászlóalj, két ANCOP⁸ zászlóaljjal, és az ANP⁹ és az ALP¹⁰ két fajta rendőri erő különböző csoportjai. Minden azt jelentette, hogy kb. 1600 ISAF, és összesen mintegy 2500-3000 afgán szövetséges volt egy időben a műveleti területen. Ezen erők mindennapi, rövid és hosszú távú feladat végrehajtásának koordinációja, illetve mindezek elfogadtatása az afgán tartományi vezetőkkel volt a Battle Space Owner feladata.

⁷ Afghan National Army – Afgán Nemzeti Hadsereg

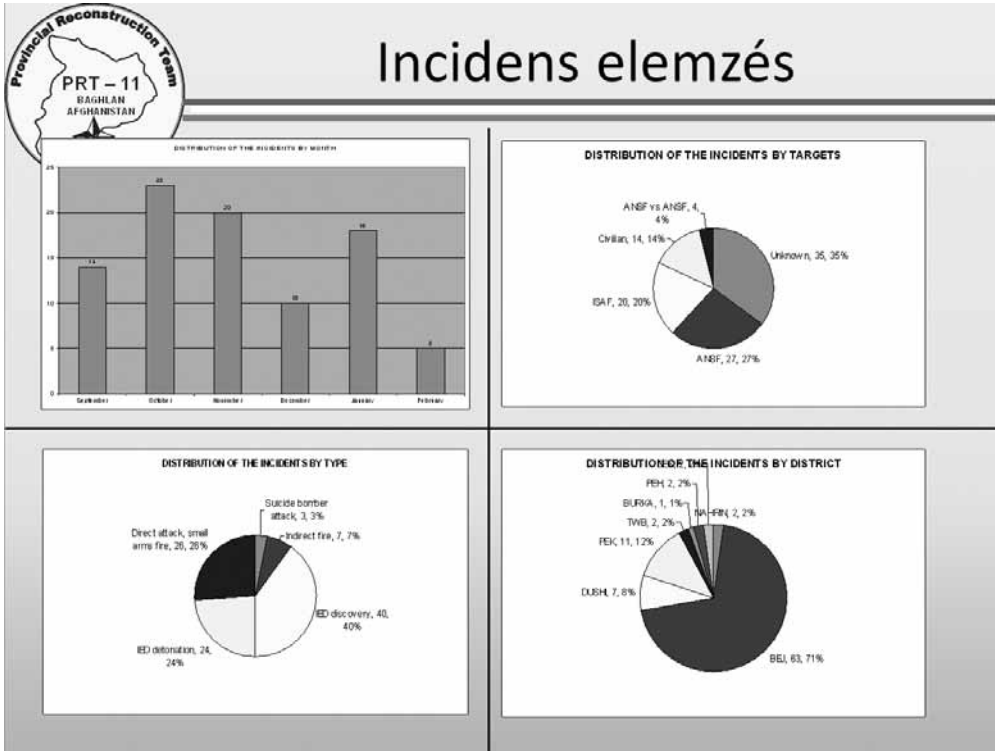
⁸ Afghan National Civil Order Police – Afgán Nemezeti Készenléti Rendőrség

⁹ Afghan National Police – Afgán Nemzeti Rendőrség

¹⁰ Afghan Local Police – Afgán Helyi Rendőrség

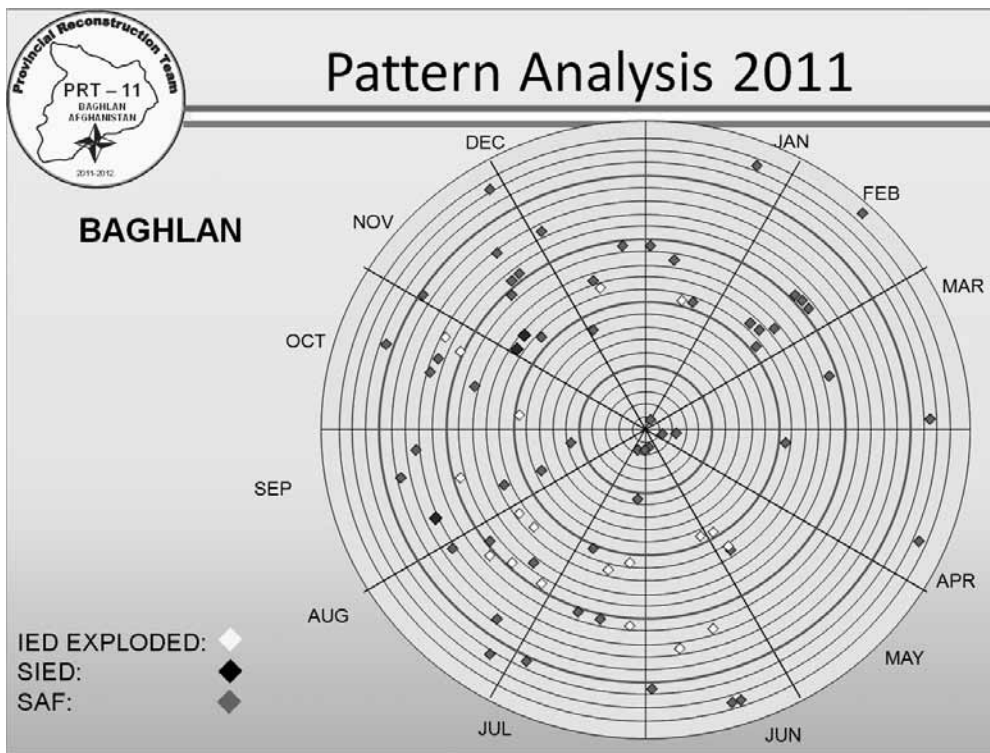
Ami meghatározza még a feladat végrehajtásunkat, az az, hogy milyen a biztonsági helyzet. Az incidens térképen egyértelműen látható, hogy hol volt a fő erő kifejtése az ellenállóknak. És az is látszik, hogy a felszín alatt a parázs folyamatosan izzott. Bármikor egy kicsi szikra is elegendő volt ahhoz, hogy incidens robbantson ki. Ez számunkra azt jelentette, hogy folyamatosan ébernek kellett lenni. Folyamatosan ébernek kellett lenni, mert nem volt nyugodt a terület.

Ezért nyilvánvalóan elemzéseket hajtottunk végre. Az első ábrán látszik, hogy általában azt mondják, hogy az ellenállók télen kevesebb intenzitással hajtják végre feladatukat. Látszik, hogy szeptemberben kevesebb incidens volt, mint Januárban. Aztán utána februárban szignifikánsan csökkent az incidens szám, ami azt jelentette, hogy ők is változtattak a saját eljárásukon. A másodikon látszik, hogy kik ellen követték el a támadásaikat. Azt mertük feltételezni, hogy főleg a gyengébb célpontok ellen, tehát főleg az afgán erők ellen hajtának végre támadásokat. Ebből látszik a sárga és a bordó cikkelyből, hogy az ISAF és az ENSZ erők szinte ugyanannyi támadást viseltek el. A jobb alsó ábra az előbb is hangsúlyozott Baghlan-i Dzsadid helységet mutatja, miszerint ott volt a legtöbb támadás. A bal alsó ábra pedig azt mutatja, hogy mivel hajtották végre a támadásokat. Látszik, hogy az összes támadás zöme továbbra is valamilyenfajta IED¹¹ támadás volt, tehát valamiféle improvizált robbanóeszközzel hajtottak végre bárki ellen is akciókat.

Éppen ezért olyan analíziseket is végrehajtottunk közösen a szövetségeseinkkel, amely bonyolult ábrának látszik, aki nem katonák. A katonák pontosan ismerik. A lényeg az, hogy sárga négyzetek jelölik az IED támadásokat, ami azt mutatja, hogy ebből volt a legtöbb. És ha ránézünk az idő grafikonra, akkor látszik, hogy az IED támadások mindegyike 9 és 16 óra között zajlott le.

¹¹ Improvised Explosive Device – Házilagosan készített robbanóeszköz

Amikor ezt megmutattam a szövetségeseknek, hogy tanuljunk egymás hibáiból, vagy figyeljünk egymásra, akkor azt mondták, hogy persze, hogy akkor, mert akkor vagyunk kint. Mondtam TI akkor vagytok kint. Tehát nekünk, ha nem muszáj, akkor nem ebben az időintervallumban hagyom el a bázist. Nyilvánvaló, ha olyan találkozó van, ami kikerülhetetlen, mert oda kell menni, akkor vállalni kell a kockázatot. Ha nem, akkor tudunk indulni hamarabb, hogy hamarabb érjünk oda, és tudunk visszajönni később, mert nem napi 8 órás munkavégzés van Afganisztánban, Baghlan tartományban.

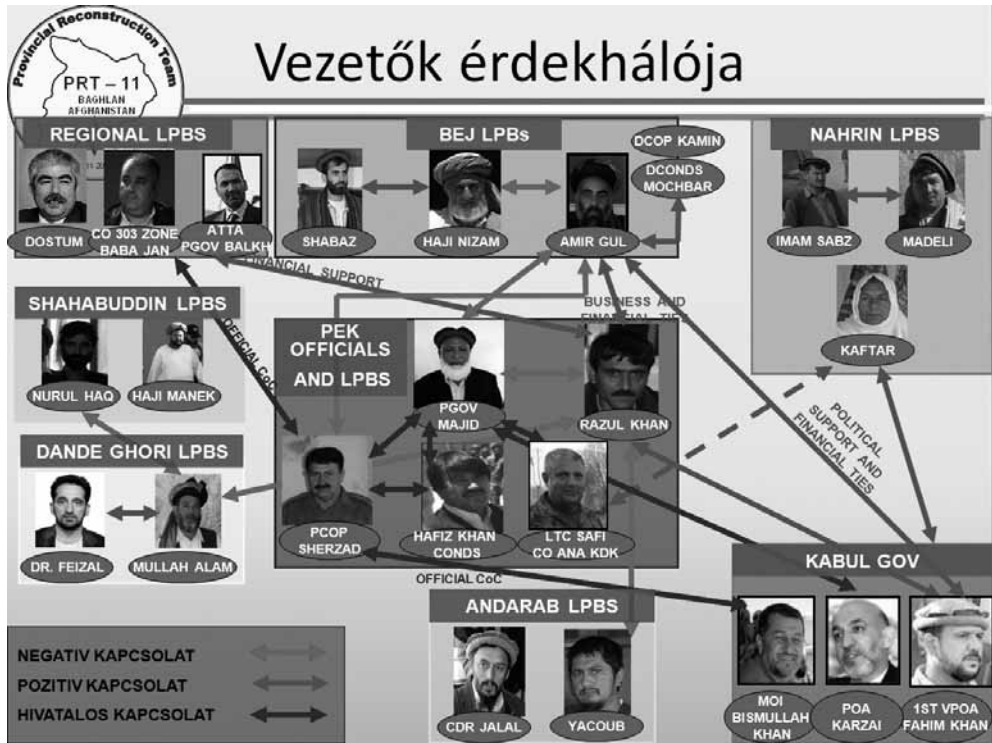
Ez az elemzés tud rávilágítani arra is, hogy a különböző felderítő erők hogyan tudtak egymással együttműködni és hogyan osztották meg az információkat. Ugyanakkor, magunk között vagyunk egy tudományos konferencián, tehát engedjék meg, hogy azt mondjam, hogy bizonyos felderítő szervezeteknek van egyfajta jelentési kényszere is, ami nem mindig támogatja a parancsnok munkáját.

Amikor már régóta nem jelentett, akkor neki jelenteni kell valamit. És akkor ráönti a parancsnokra az értéketlen információit is. Azt is borítékoltuk mindig, hogy ha VIP¹² jön, akkor biztos, hogy lesállítás lesz ellenük valahol a tervezett útvonalon. Ezek a jelentések min-

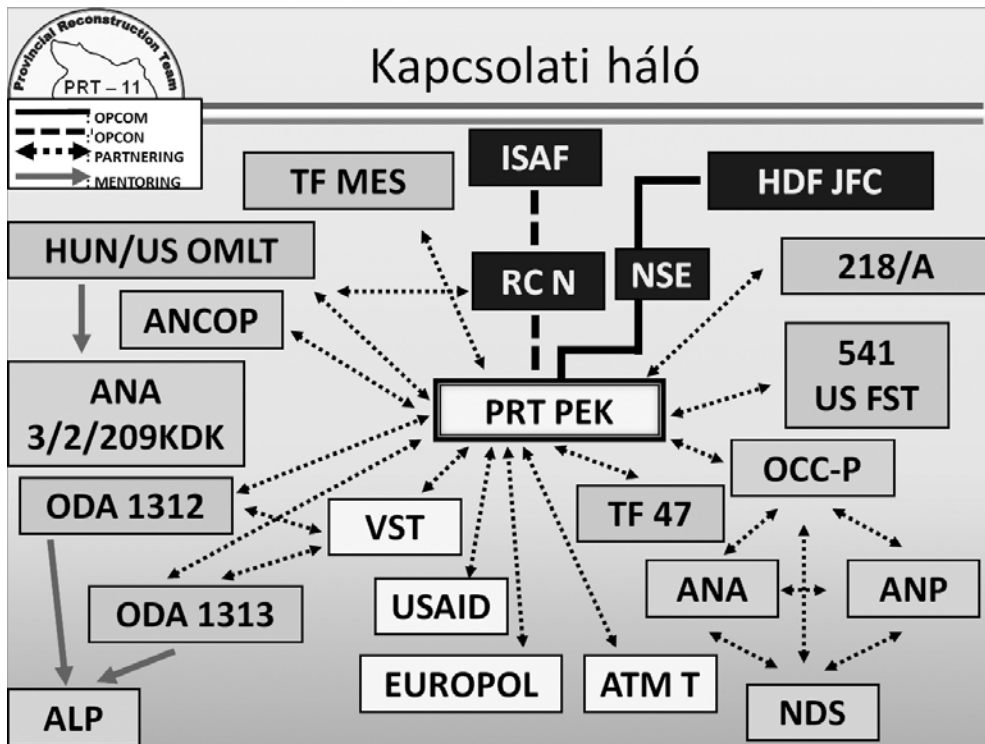
¹² Very Important Person – Különösen fontos személy

dig megérkeztek, ami annyit jelentett, hogy ezen felderítő szervek átadták a felelősséget a parancsnoknak, magukat pedig levédtek a rögzített jelentéssel.

Tovább árnyalta a feladat végrehajtásunkat, az afgán tartományban lévő vezetők érdekhálója. Rendkívül összetett, bonyolult hálózat formális és informális kapcsolatokkal.

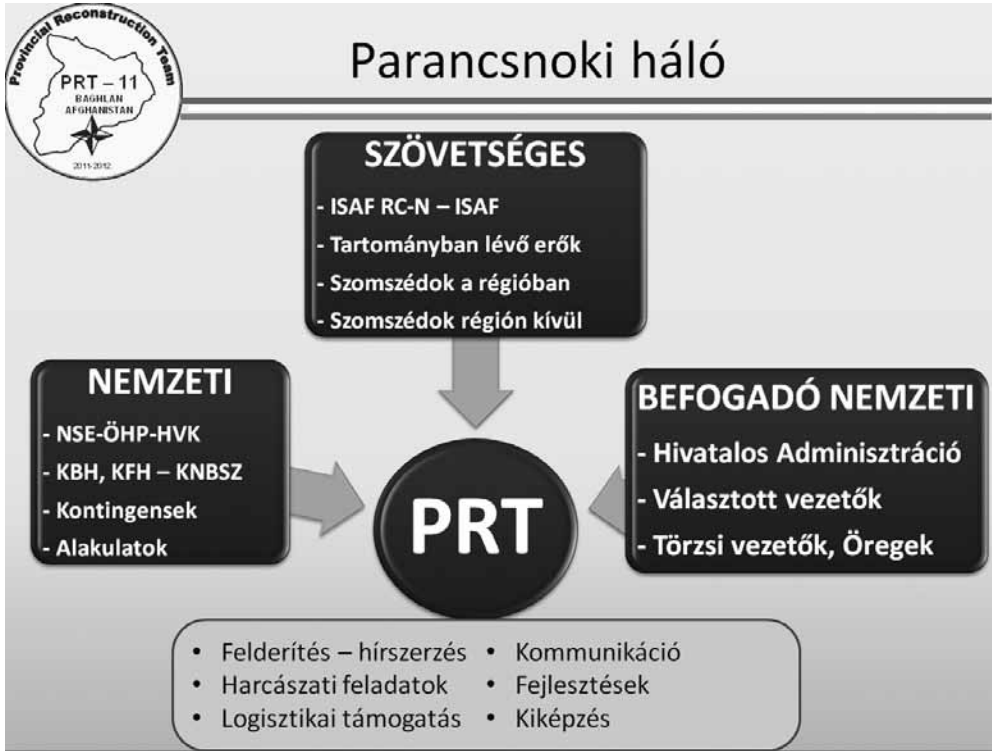

Az egész rendszert tovább bonyolítja, hogy a tartományi vezetőket nem választják, hanem kinevezik, kivéve a tartományi tanács (SHURA) vezetőjét. Tehát a korábbi PRT parancsnokoknak teljesen más személyekkel kellett kapcsolatot tartaniuk. Ezt tovább bonyolította a képzetet. Itt, amit meg kell jegyezni, ami nagyon fontos tapasztalat, hogy mi nem értékeltük. Nekünk ezekkel az emberekkel, legyen az kijelölt vagy választott képviselő, kell együttműködni. És amit Vezérőrnagy Úr említett, hogy talán ezért úsztuk meg időzjelben csak ennyi veszteséggel, az annak volt köszönhető, hogy minden egyes PRT parancsnok törekedett arra, hogy legyen az a rossz ördög a tartományban, akkor is kialakítottunk vele egy olyan kapcsolatot, hogy támogassa a mi és a szövetségeseink elképzelését. És egy picit támogatjuk mi is, mert ez oda-vissza hat.

Nagyon fontos volt ez a második szándék, mindenkit hazahozni. Tehát ha mi új frontokat nyitunk fölöslegesen, akkor az több ember életébe kerülhetett volna. Ez az egyszerű ábra ez azt mutatja, hogy a PRT parancsnoknak hány emberrel kellett kapcsolatot tartania.

A sötétkék négyzetek jelentik a nemzeti és a nemzetközi parancsnoki rendszert. Sárgával vannak jelölve a civil szervezetek, és a bázison belül foglaltak helyet. Kékkel jelölhetők a tartományban lévő szövetségesek, és zölddel vannak az afgán erők. Az ISAF erők folyamatosan mentorálták az afgán erőket. Tehát ez egy rendkívül bonyolult hatás mechanizmus, és mindig meg kellett találni a kulcsot, hogy ha valamit el akarunk érni, akkor azt kin keresztül érhetünk el.

Ennek az egy egyszerűsített változata, az a parancsnoki háló, amelyen egyszerre 3 felé kellett megfelelni a PRT parancsnoknak. Nyilván a nemzeti a legfontosabb. Az NSE¹³, MH ÖHP-n és a Honvéd Vezérkaron keresztül a nemzeti érdekek érvényesítése történt, de ezen kívül a titkosszolgálatok külön jelentési vonalon tették meg jelentéseiket. Mint ahogy mi is kaptunk információt, sőt veszély előrejelzést is ugyanezen a csatornán visszafelé. Több magyar kontingens van kint, akik igénylik a segítségünket (a PRT-ét) hiszen a legnagyobb szervezet a miénk volt, önálló, vagy félig önálló gazdálkodással. Mindez azt jelentette, hogy nekünk volt mozgásterünk ahhoz hogy például segíthetünk a Különleges Műveleti Csoportnak is, nem csak az OMLT-nek. Az alakulatok felé Magyarországra is tartani kellett a kapcsolatot, hiszen ahogy mondtam, 19 különböző alakulat adta össze a kontingens állományát. Nyilván az egyéb ügyes-bajos dolgokat, azt alakulat parancsnokokkal tudtuk koordinálni. A szövetséges parancsnoki háló egyszerűen működött az RC NORTH-on keresztül az ISAF parancsnokságig. De ezen kívül is voltak erők a tartományban. A régiókban voltak szomszéd tartományok, és a szomszédok voltak a régió kívül is, mint például Bamyan. Az Új-Zélandi erők (belpolitikai és katonai erők) időről időre kritizálták (nyíltan és burkoltan egyaránt) a magyarok hozzáállását a tartományi határon átszivárgó ellenállók tevékenységének redukálását illetően. Ezt

¹³ National Support Element – Nemzeti Támogató Elemű

úgy tudtam orvosolni, hogy amikor kétségek merültek fel a munkánkkal kapcsolatban, akkor írtam egy levelet a nemzeti rangidősüknek, hogy ezt jó lenne befejezni anélkül, hogy pontosan tudnák, hogy mi lenne a dolgunk. Majd meghívtam a bamiyani tartomány teljes vezetését a mi tartományunkba, illetve meglátogattuk őket. Miután eljöttek hozzánk, akkor kezdték megérteni, hogy az a két-három ellenálló, amelyik átszivárog, Baghlan-Bamiyan tartományi határon, az figyelembe véve mondjuk a Baghlan-i Dzsadid-i helyzetet, nekünk nem szignifikáns. Ugyanakkor felajánlottuk nekik az RC NORTH parancsnokon keresztül, hogy ha a műveleteket szeretnék folytatni a tartományban, akkor nyitottak vagyunk. Tehát ne álljanak meg a határon, küldjenek egy összekötőt hozzánk, és nyugodtan lehet üldözni őket Kabulig. Ezt azéért már ők sem nagyon akarták felvállalni.

A befogadó nemzettel történő kapcsolat tartása további kihívásokat okozott. Megvan a hivatalos adminisztráció, amit a központi kormányzat nevez ki. Megvannak a választott vezetők, (ez a SHURA), illetve jelen vannak az öregek, meg a törzsi vezetők óriási informális hatalommal és tekintéllyel. Ennek a hármasnak a didaktikus egységében kell mindig megtalálni mindig az erős embert, hogy kivel tudjuk elérni a céljainkat. És az egészet árnyalja, ami a világoskék dobozban van, hogy a különböző szakterületek, a funkcionális szakterületek más-hogy-máshogy voltak összekötésben. A harcászati feladatokat tudtuk tartani a szövetséges és a nemzeti rendszerben egyaránt, mert az interoperabilitás már elérte azt a szintet, amely ezt a munkát könnyebbé tette. A logisztikai támogatás azonban azon kívül, hogy megvolt a magyar, amibe az ISAF nem nagyon szólt bele, a haditechnikai eszközök miatt igényelt egy nagyon erős amerikai központi támogatási rendszert is, amely az OMLT-n keresztül valósult meg. Ugyanez a sokrétűség jelentkezett a kommunikáció területén is, hiszen a nemzeti, és az ISAF rendszer izolált volt egymástól, ráadásul civilek biztosították a minősített eszközöket. Megállapítható, hogy a parancsnoki lánc, és a funkcionális lánc a legtöbb esetben nem csak, hogy nem egyezett, de nem is közelített egymáshoz.

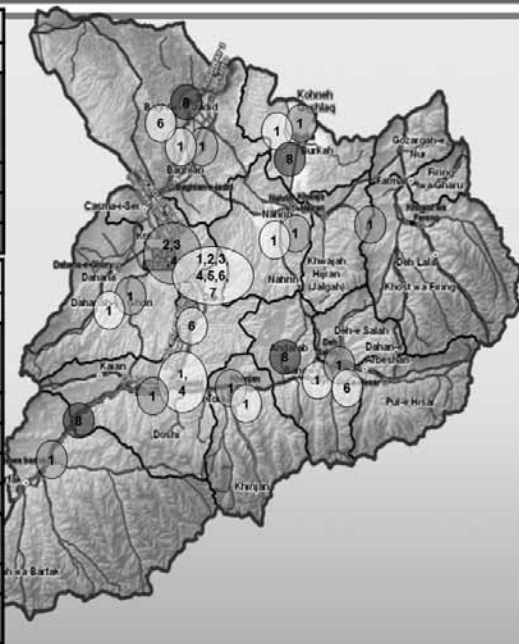
Amit tettünk – azt gondolom – a számok tükrében egyértelműbbek.

Több mint 600 alkalommal hagytuk el a bázist. Többször megjelent különböző nemzeti és nemzetközi médiaforrásokban, hogy a magyarok ki sem mennek a bázisról, be vannak zárkózva. Itt vannak az eredmények. Télen voltunk kint, és majdnem eljutottunk minden járásba. Ráadásul folytatni tudtuk a közös műveletek végrehajtását, amit elődeink elkezdtek és az ISAF is elvárt. Az afgánokkal közösen tudtunk eljutni azokra a helyekre, ahol a szürke nyolcasok vannak. Látszik, hogy az ANA-val és az ANP-vel közösen hajtottunk végre feladatokat, sőt a németek is sikerült kimozdítani Baghlan-i Jadid területéről.

Kifutások

PRT PEK Development + Governance			
No	Unit	Location	
1	Liaison Team	TWB, BEJ, BURKA, DEG, DIG, JELGA, KHINJAN, NAHRIN, BANU, DEH-e-SALAH, DUSHI	*64
2	CIMIC	PEK	*30
3	PSYOPS	PEK	*25
4	KLE	PEK	*82
PRT PEK Security			
No	Unit/ Task	Location	
1	FLT	NAHRIN, BANU, PEK, BEJ, DEG/DIG, BURKA, DUSHI, KHINJAN	*83
2	OCCP	PEK	*84
3	BSO/IBSO	PEK	*98
4	PP	PEK, DUSHI	*49
5	KLE	PEK	*73
6	EOD	KHILAGAY, KARKAR, DeS, BEJ, ZODIAC	*35
7	DP	PEK	*6
8	OMLT	QDB, ANDARAB, TWB, BURKAH	

Vezérőrnagy Úr is már szólt az ISAF rangidős feladatok ellátásának fontosságáról. Újra szeretném kiemelni Szloszjár Balázs alezredes úrék munkáját, hiszen ők teremtették meg az alapot és időzjelben nekem csak folytatnom és továbbépítenem kellett a rendszer működését. Heti rendszeres találkozó és koordináció volt minden szövetséges erővel külön, és minden afgán erővel külön. A folyamatos párbeszéd jelentette azt, hogy igenis a műveleteket, azokat a műveleteket, amiben a PRT nem vehetett aktívan részt, azokat közösen terveztük. És közösen hagytuk jóvá az afgán vezetőkkel.

Amire büszkék lehetünk...

Pilóta nélküli felderítő repülőgép alkalmazása

Köszönhetően a technikai fejlesztésnek, éjszaka tudtunk rengeteg feladatot végrehajtani. Sok idő elteltével a PRT újra éjszaka gyalog járó feladatot tudott végrehajtani Pol-E Khumri-ban, ami óriási jelentőséggel bírt az afgánok felé, és természetesen jelentősen elősegítette katonáink tapasztalatszerzését. Így a hozadék értéke megduplázódott.

Előretolt műveleti bázison is hajtottunk végre feladatokat. Ez fontos volt a feladat végrehajtás miatt, hiszen a távoli járások esetében egy nap oda, egy nap vissza az út, tehát ott kell lennie ahhoz, hogy eredményesek tudjunk lenni. Egy-egy ilyen feladat végrehajtás óriási magabiztosságot adott a katonáinknak, hogy képesek mindezt végrehajtani azon a területen is.

A felderítő képességet illetően köszönet kell mondanom újra az 5/24. szakállományának. A mi missziókban többet repült a felderítő gép, mint az azt megelőző missziókban összesen. Ennek megvalósításához egy nagyon kicsi dolog kellett, hiszen azt kértem a kollégáktól, hogy látni szeretném a gép által közvetített képet a műveleti központban. Ezt a magyar zsenialitás, a magyar műszaki kreativitás megoldotta. Így azonnal értékelhetővé váltak a sugárzott képek egyszerre két helyen, ami a döntést meggyorsította és megkönnyítette. A középső képen látszik, amikor egy tüntetés volt Pol-E Khumri központjában. Ez fontos volt, hiszen tudtuk értesíteni a szövetségeseinket, hogy ha egy mód van rá, akkor kerüljék el az érzékeny területet.

A fejlesztéseket illetően, (amely nem igazán fejlesztés volt), azt szeretném aláhúzni, hogy CIMIC támogatásra van a PRT-nak megközelítőleg egy millió dollárja évente. Nekünk sike-

rült a hat hónap alatt több mint 3 millió dollárt elkölteni, azért mert a szövetségeseink bíztak bennünk és biztosították a felhasználható forrásokat.

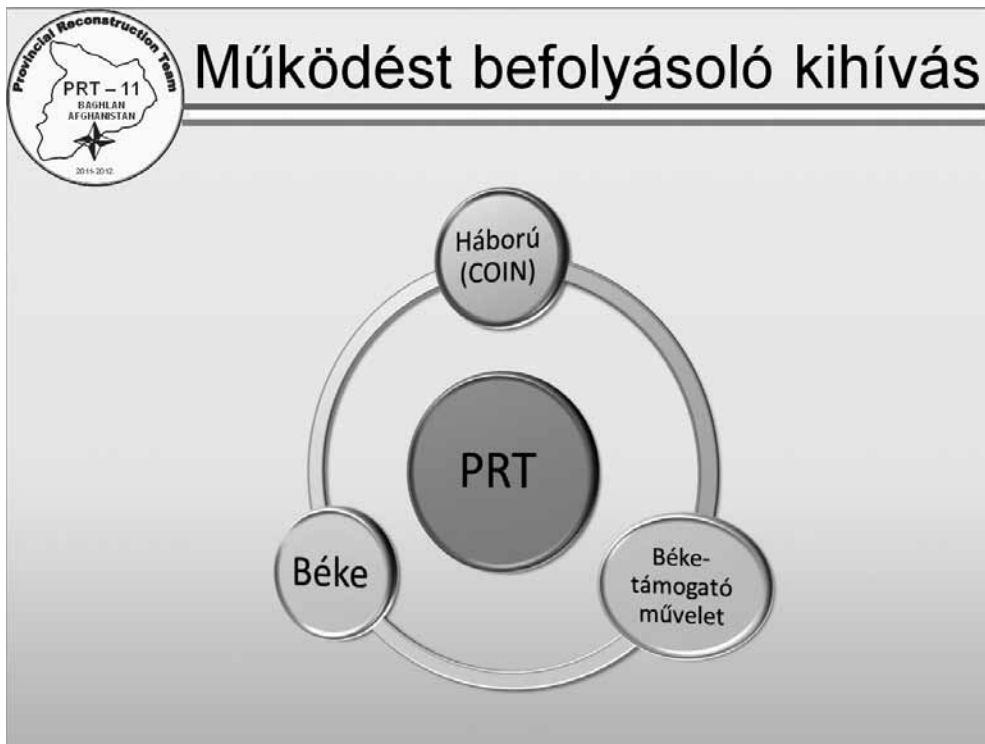
Voltak olyan kihívások, amikre elég nehéz felkészülni. A Korán égetés miatt egy óriási tüntetés volt a tábor alatt. Somogyi alezredes úr meg is gyanúsított, hogy az átadás-átvételt akartam realiztikusabbá tenni, a Base Defence begyakorlást illetően, és ezért hívtuk oda ezt a több ezres afgán tömeget. Én azt gondolom, hogy ezt a kihívást is sikerült megoldani úgy, hogy habár haláleset történt, de nem minket okoltak érte. Nekünk elég volt a figyelmeztető lövés, a többi az afgán biztonsági erők tudták celebrálni, az ő sajátos módjukon. Itt, ami nagyon fontos tapasztalat, hogy a nemzeti korlátozás nem véd meg minket. Tehát lehet, hogy benne van a nemzeti korlátozásba, hogy nekünk nem szabad részt vennünk tömegoszlatásban, de ha a tömeg odajön, akkor valamit tennünk kell. És ugye nem halálos eszközökből nagyon limitáltak voltak a képességeink ebben az időszakban, és az a bizonyos ROVER nagyon hiányzott, hogy olyan fajta erő demonstrációt tudjunk tartani ami elriasztja a tömeget már a megközelítés időszakában.

Számtalan dolog történt, amiről az OPSEC¹⁴ miatt nem készült felvétel. Mindez azért, hogy az első szándék teljesüljön. A hat hónap alatt a szövetségeseink jutottak olyan helyzetben, amikor a mi QRF¹⁵-ünk mentette meg életüket. Afgánok jártak úgy, hogy ha mi nem jöttünk volna, akkor sokkal nagyobb veszteséget szenvedtek volna. És sikerült megmenteni európai polgárokat is, akik eltévedtek Baghlan belterületén, és hogy ha nem mutatunk nekik iránymutatást, akkor talán még most is a Hindukusban keresnék a hazavezető utat.

Én azt gondolom, hogy az egész működést befolyásoló kihívás, amire a mai napig nincsen megoldás, azt ez a kép mutatja, mégpedig azt hogy nincsen itthon meg kint sem igazából fejen eldöntve, hogy ez most háború, ez nem háborús művelet, vagy pedig béke.

¹⁴ Operational Security – Műveleti Biztonság megtartása

¹⁵ Quick Reaction Forces – Azonnali Reagáló Erő

Az egyik katona, aki olyat követett el kint, amit itthon sem lenne szabad, és ezért az ügyészség megvizsgálta, feljelentette, a bíró pedig elítélte jogosan az nem probléma. A bírói ítéletben azonban benne foglaltatik, hogy háborús körülmények között cselekmény miatt súlyosbító körülményt vettek figyelembe. Ha emellé mellé tesszük, mondjuk a logisztikai rendszerünket, hogy az most háborús, vagy béke, akkor ez egy óriási kérdőjel. Ha vezetési rendszert nézzük, akkor nyilván az ISAF vezetési rendszere az egyértelműen háborús vezetési rendszer. Akkor miért kell nekem békevezetési aktusokat üzemeltetnem a PRT parancsnokként a PRT táborban. Én azt gondolom, hogy ezek a dolgok szignifikánsan nem befolyásolták a feladat végrehajtást, de ha a jövőben ugyanilyen szép feladatot fog kapni a Magyar Honvédség és az ország, vagyis vezető nemzetként a zászlót felhúzzák az ISAF bázison is, mert tudják, hogy a magyarok felelőssége az egész terület, akkor tudnánk még a saját helyzetünket könnyíteni.

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!

KÉRDÉS?

Az utolsó, képet mindig megmutatom, ha Afganisztánról van szó. Ezt a hidat a holland kollektívák építették Baghlan tartományban. A körülmények gyorsan változtak, ezért ez a híd gyakorlatilag használhatatlan, mert a folyó másik mederben folyik már. Én biztos vagyok benne, hogy a mi tevékenységünk, a PRT tevékenysége az nem ilyen, hanem az a híd, amit építettünk magunknak képességekből, tudásból, az ettől sokkal tartósabb.

SOMOGYI JÁNOS ALEZREDES: A PRT MŰKÖDÉSÉNEK TAPASZTALATAI A KONTINGENSPARANCSNOK SZEMSZÖGÉBŐL

Először egy missziómat szeretném megemlíteni, amely nagyon fontos volt a PRT parancsnoki tevékenységem szempontjából. 2010 és 2011 között az RC NORTH Hadműveleti Főnökségen szolgáltam, mint tervező főnök. Tehát annyival könnyebb volt a munkám, hogy ismertem a német törzsmunkát, a vezető nemzet követelményeit, a műveleti területet és ezeket kiválóan lehetett illeszteni a PRT tervezési és műveleti koordinációs tevékenységéhez.

Az első parancsnoki meghallgatásom alatt szóba került az, amiről itt, előttem már többen szóltak, a nemzeti korlátozások miatti CIMIC- központú megítélése a PRT-nak. Mivel a vezető nemzet álláspontja szerint kevesebb a művelet, több a CIMC tevékenység és ez nem nagyon tetszett ez a német kollegáknak.

Én akkor megkérdeztem Pfeffer Vezérőrnagy Urat, hogy mielőtt bele fognánk ebbe a témába, lenne egy megjegyzésem, ha megengedi. Az átfogó megközelítés alapján, ha mi határozzuk meg a Baglan tartományban, az ideiglenes műveleti területket és azok prioritását, ha mi szolgáltunk felderítő információkat ezekről a területekről, ha a PRT kezdi a civil környezet előkészítését, ha a PRT tevékenysége és felelőssége jelenik meg az RC NORTH vagy az alárendeltségébe tartozó manőver erő műveleti tervében mint a Műveletek Utáni Rendezési Terv felelőse, és nekünk kell visszamennünk arra a területre, hogy az elért eredményeket programokkal stabilizáljuk, miután a manővererők levonultak, akkor miért nem veszünk részt a műveletekben? . Továbbá a PRT folyamatosan nyitva van a különböző in extremis támogatásra, ami azt jelenti, ha a szövetségesek bajban kerülnek, küldjük a fegyveres erőinket, az egészségügyi szolgáltatás elérhető, mindezen tényeknek a függvényében, akkor hogyan beszélhetünk arról, hogy a PRT nem vesz részt a műveletekben? Milyen alapon? A legtöbb stabilizálási feltétel a kialakításában, továbbvitelében részt vállal a PRT, amely erre a tartományra vonatkozik. Ekkor azt mondta a Vezérőrnagy Úr, hogy igen, ez valóban így van. Tehát nem csak az a műveletekben való részvétel, ha lövész katonát küldünk egy adott területre. Vagyis ezt összefüggéseiben kell látni, és fel is kellett hívni a figyelmüket az RC NORTH tervezőinek, hogy ebben a komplexitásban vizsgálják a dolgokat. Ruszin ezredes úr beszélt arról, hogy természetesen ezen műveleti tervek, amelyet az afgán, illetve a Combined Forces tehát az afgán és a szövetséges erők hajtottak végre, nem a tervezésben, hanem a tervezés moderálásába vett részt a PRT minden esetben, és ezt az RC NORTH-nak is a tudomására kellett hozni. Miután megértették el is fogadták, és ezektől kezdett változni a PRT megítélése. Ezt erősítette még tovább, hogy a PRT több időt töltött a tábor falain kívül, mint azon belül. A lehetőségeinken belül mindenütt ott voltunk. Mindenütt a jobbítási szándékával voltunk ott.

Előadásomban mindenképpen meg kell említenem a műveleti környezetet. E nélkül, ahogy a Romolusz is jelentette, nem tudjuk a dolgokat a reálshoz közeli módon vizsgálni. Hiszen minden PRT más lehetőségekkel teljesítette a feladatát. Semmiképpen nem szabad elfelejte-

nünk és elvinnünk az előző PRT-ktől azt, hogy ez egy folyamatos értékeremtő tevékenység, amelyben a parancsnokok is, a kulcsszereplők is egymástól tanultak. Tehát mindenki vitte tovább az előző értékeket, semmi olyan dolog nem került felszámolásra, ami a feladat végrehajtása szempontjából fontos, hasznos.

A PRT küldetése és evolúciója, amelyekről mindenképp szeretnék beszélni, hiszen nagyon nagy befolyással és hatással voltak a PRT-12 lehetőségeire. Milyen kihívásokkal találkoztunk a biztonsági környezet függvényében, a teljesített feladatok vonatkozásában? Ki kell emelnem az együttműködőket, habár a Romolusz már beszélt róla. De egy kis adalékkal szeretném kiegészíteni, hogy mekkora jelentőséggel bírt a táborban lévő és a táboron kívüli együttműködők összekovácsolása, integrálása a PRT tevékenységébe, feladatrendszerébe. Milyen kockázati tényezők befolyásolták a munkát? Voltak sikerek és természetesen voltak problémák is. Én mindenképp szeretnék beszélni olyan problémákról, amelyekkel szembetalálkoztunk. Mert ezek is hozzátartoztak ahhoz, hogy ne kövessük el ezeket újra, és beépítsük azokba a tapasztalatokba, amelyek a hadművelleti területről jönnek, és a következő felkészülő kontingens érdekeit szolgálják. Például a szabadság nélküli szolgálat, ezt kiemelten fontosnak tartom a PRT 12 életében, hiszen ez volt az első kontingens, ami hét és fél hónapig szabadság nélkül teljesítette a feladatát.

Meghatározó volt az a művelleti környezet, amellyel találkoztunk Baghlan tartományban. Ennek elemzését egy kicsit korábban kezdeném nagyon gyorsan, csak felfrissítés kedvéért. 2010 novemberében, amikor az Északi Régió Parancsnokságán, a J3-nál szolgáltam akkor indult meg egy átfogó művelet, az Operation Jaidid és az azt követő NAWRUZ. Ezt a két nagy volumenű művelet - ahol 1500-2000 katona és rendőr került bevonásra - egy hónapos komplex intel előkészítés után, kisöpörte a Shabuddin- háromszöveget, Dande Ghorit, és összezárta a Kunduz-Baghlan folyosót, amit évekig előtte nem sikerült elérni. Ez új lehetőségeket adott, nemcsak a magyar PRT-nak, hanem a más szereplőknek is. Szervezetek, akik stabilizációs, és fejlesztési programokat próbáltak vinni a tartományba, de a biztonsági környezet miatt nem tudták azokat megvalósítani, azok részéről ismét megnőtt az érdeklődés. És ez volt az a momentum, amit a Huszár tábornok úr is említett, hogy már a PRT-10 idején felismerésre került, hogy most lehet menni, most el lehet jutni azokra a helyekre, ahova eddig nem tudtunk eljutni, vagy - valljuk be őszintén - nem mertünk elmenni.

Mindenképp felgyorsult a művelleti tempó. Ezt az RC NORTH is érezte, ahogy az Újjáépítési Csoport lendületét és ennek eredményét is így a PRT megítélése is felértékelődött. Nyilvánvaló és látványos volt, hogy jobban mozgékonyabban, dinamikusabban, bátrabban tevékenykedik a tartományon belül. Tehát elindult egyfajta pozitív megítélés.

A Művelleti Területért Felelős Parancsnoki (Battle Space Owner) funkció alapjainak lerakása 2008-ban kezdődött, ahogy Vezérőrnagy Úr jelentette, de 2011-ben sikerült véglegesíteni, és SOP-ban, írásba foglalni, hogy egy adott terület művelleti és földrajzi határain belül kinek mi a feladata, mi a felelőssége, és a jogköre. Ezt a momentumot fogta meg nagyon kiválóan a PRT 10-11, és remélem csak, hogy a PRT-12 is hozzáadta a maga jobbító részét.

Soha nem fért hozzá kétség, hogy ki a művelleti területen a felelős parancsnok. Sem azért mert például létszámban többen voltak a németek, vagy azért mert az amerikaiaknak több pénze volt, sem pedig azért mert a különleges művelleti csoportosítók helyzeti előnyben vol-

tak, senkiben fel nem merült a kétség, hogy ki az ISAF reprezentatív, hogy ki a parancsnok. Csak egy nagyon egyszerű példával szeretném illusztrálni.

A német harccsoport parancsnoka, (688 fős kontingens) engedélyt kért tőlem, a Key Leader Engagementre, ha el akart menni például a rendőrfőnökhöz. És ugyanez volt a reakció az afgán vezetők részéről. Tehát ők is tudták, hogy ki az ISAF reprezentatív. Ügyesen, próbálták ezt a kohéziót feltörni, kihasználni egymás ellen a parancsnokokat, de köszönhetően ennek a heti koordinációnak, sőt ha kellett gyakrabban, ezt nem tudták megtenni. Mindenképpen egyfajta hitelesség építés indult el, mind az ISAF mind az afgán lakosság, mind pedig a biztonsági erők vonatkozásában PRT részéről.

Amint jelenttem, elindultak a stabilizációs programok és a CERP(Commanders Emergency Response Project) is elérhető volt. A CERP forrásokat 2010-ben csak az amerikai, illetve az amerikaiak által kijelölt csapatok/nemzetek részére volt elérhető. Ennek az egyik oka az volt, nagyon-nagyon bonyolult volt a források igénylése és felhasználásához szükséges dokumentációs rendszere, a felhasználások igazolása.

Folyamatos pozícionyerés jellemezte 2011-2012-s időszakot. Köszönhetően ennek a felgyorsított műveleti tempónak, és a Battle Space Ownership-nek. Az ISAF együttműködők rá lettek kényszerítve arra, hogy tartsák ezt a regulát. Nem minden esetben működődött ez zökkenőmentesen. Azok az amerikai csapatok, amelyek a mi műveleti területünkön diszlokáltak, ők tartották, de amelyek csak átvonultak, azok sajnos esetenként nem értesítettek bennünket. Ebből nagyon komoly problémák lehettek és lettek is. Például a PRT12-13 váltásakor egy amerikai konvoj, amely áthaladt Baghlan városon, elütött egy gyereket, aki a helyszínen meg is halt. A panasz és vád rögtön hozzánk érkezett, hogy a mi katonáink voltak, és az afgán hatóságok követik a konvojt ami elhagyta a helyszínt és a PRT-ban majd magyarázatot kell adnunk erre a viselkedésre. Biztos voltam benne, hogy nem a mi katonáink voltak, mert ekkor nekünk nem volt feladatunk a járásban. Megkérdeztem a tartományi német és amerikai erőket, hogy ők hajtottak-e végre feladatot az említett térségben, de a válasz mindkét esetben nemleges volt. A helyszínen lincshangulat alakult ki, és ha át kellett volna ezen a városon haladni egy ISAF konvojnak, annak beláthatatlan következményei lettek volna. Hosszú procedúra kezdődött az eset tisztázására, amit a Sipos ezredes úr első feladatként megörökölt.

Nagyon-nagyon fontosnak tartom továbbá a Key Leader Engagement eredményeket. Tehát ez a PRT vonatkozásában egy kiemelt feladat volt a parancsnok részéről. Ez a tartományi felső vezetéstől származó információt adott az RC NORTH elemzőinek. Ezek az információk összegezték mindazokat a lehetőségeket, várható tevékenységeket, amelyek a tartomány működésére, biztonságára befolyással voltak.

Hasonlóan a Romuluszhoz, én is elkészítettem az elgondolásomat hogy melyek lesznek a fő feladataim, mi lesz a PRT küldetése. Ez egy kritikus momentum a parancsnoki munkának. Vállalható, teljesíthető feladatrendszert kell összeállítani. A túlvállalás és az alulvállalás kockázata egyaránt a hitel és pozícióvesztés. Mikor a korábban említett parancsnoki meghallgatáson jelenttem az elgondolásom, és megkérdeztem a régióparancsnokot, van-e valami további feladatszabása, elvárása a magyar PRT vonatkozásában. Egyetlen rövid mondattal megszabta ezt. És ez a feladatszabás tartalmazta az előző kontingensek munkájának elismerését. A feladat ennyi volt: „**Keep the momentum!**” Vagyis a meglévő szint a minimum!

Úgy gondolom ez is az egyik sikere volt a PRT-nak, hogy teljesíthető, de ugyanakkor értékes célokat kell kitűzni, amit az ISAF is, az afgánok is, és a magyarok is természetesen az előljáró parancsnokság elfogad.

A PRT evolúció a hadszíntéren általában azt jelentette, hogy a katonai komponens súlypontját folyamatosan a civil oldal vette át az újjáépítési csoportoknál a régióba, de ez igaz volt az egész országra. A mi esetünkben ez létszámcsökkentést jelentett. A hadművelati szemrevételezés után, amit láttam, hogy milyen tempót diktált a 10-es meg a 11-es, úgy véltem, hogy ezzel a további 50 fős létszámcsökkentéssel nem fogom tudni ezt tartani. Ezt abszolválni nagyon nehéz egy parancsnoknak, sőt nagyon nehéz a kontingensnek is, mert eleve egy olyan érzéssel készül, hogy nem fog tudni olyan sikert adni a kontingensnek, mint amilyet szeretne, kontrasztos lesz a különbség a váltás után. De szerencsére ez végül nem így lett. A színvonal nem esett vissza, köszönhetően az itthoni hadművelati, illetve a vezérkar támogatásának, néhány kulcs beosztás vissza lettek töltve, ami nagyon-nagyon fontos volt a feladatok biztonságos végrehajtása szempontjából.

Milyen kihívásokkal találkoztunk, amikor kérkeztünk? Romulusz beszélt az etnikai összetételről, a konfliktusokról. Ez Baghlanban fokozottan érvényesült, hiszen Tadzsik, Pastu, Üzbég, Hazara és más nemzetiségiek próbálták kihasználni a saját céljaik érdekében a támogatásokat, és nagyon nehéz közöttük arányosan megosztani a rendelkezésre álló szűkös forrásokat, projekteket. Mindenképpen meg kell említeni az azonos etnikumba tartozó törzsi ellentéteket is. Csak egy rövid példával illusztrálnám ezt. Egy reintegrációs program keretében Bay Saqal területére mentünk, hogy a 92-re integrálnak vigyünk valamilyen projektet. Csak etnikai oldalról készültünk problémát megoldani, törzsről nem. Kiderült, hogy faluban két különböző törzs lakik. Amikor befejeztük a tárgyalást, akkor kérdezték a másik törzs képviselői, hogy akkor velünk mi lesz? Ők miért nem kapnak? Mi az oka a diszkriminációnak?

Nagyon vigyázni kellett ezzel a dologgal, mert ezt kétélű fegyver volt. Tehát ha nem kapja meg mind a kettő, akkor egymásnak esnek, és pontosan az ellenkező hatást váltjuk ki, mint amit szeretnénk és persze mi lettünk volna a hibásak. Nem vette volna ki jól magát, ha a PRT indít el egy törzsi háborút.

Abban egy kicsit vitatkoznék a Romolusszal, hogy mindenkivel együtt kell működni maradéktalanul. Vannak időszakok, így pontosítanám, amikor együtt kell működni, de vannak időszakok, amikor váltani kell. a Baghlan-i Jadid-i kormányzó, aki sokáig érdemtelenül kapta az ISAF támogatását, túlpozícionálta magát és próbált nyomást gyakorolni a PRT-ra, mint ISAF képviselőre. Egyszerűen lekerült a kulcsvezetők listájáról. A járásban nagyon sok projektet valósítottunk meg önállóan, de a németekkel is, és nem az ő arcát tettem ezek mögé. Ez elég komoly presztízsveszteség volt számára. Rendőrfőnökét, a Nemzetbiztonsági Hivatal helyi vezetőjét is leváltották, így egyedül maradt. Egy helyi shurán megjegyezte, hogy reméli, hogy visszakerülhet a VIP listára. a rendszer működött.

Lázadók tevékenysége, természeti katasztrófák. Ezek voltak a következő kihívások.

A természeti katasztrófák elég sok és komoly problémát jelentettek. A cunamin és a vulkán kitörésen kívül, minden mással találkoztunk. Indult a lavinákkal, ami blokkolta a Szalanhágót és ezzel a stratégiai fő közlekedési útvonal átjárhatóságot. Ez nem csak a tartományt és a régiót, de az ISAF-t is érintette. A hóolvadást több hónapig tartó áradás, követte majd földrengés sújtotta a tartományt. Ezek mellett további fejfájást okozott a lázadók tevékeny-

sége, az APRP programok a problémái. Gondot, kihívást jelentett a Szalang parancsnokával a Key Leader Engagement, mert ő egyszerűen nem akart az ISAF képviselőkkel szóba állni. Többször lementem hozzá személyesen, de nem volt ott a megbeszélte találkozók. Majd végül panaszos levelet írtam a Munkaügyi Minisztériumba, az ISAF IJC-n keresztül, azután már sokkal együttműködőbb volt.

Transition előkészítés szintén egy nagyon jelentős feladata volt a PRT-nak. Fel kellett készítenünk nem csak a fegyveres szervezeteket (rendőrség, hadsereg Titkosszolgálat) hanem a civil szereplőket is. Beleértve a kormányzati szereplőket, és a lakosságot. Több konferencia, és rendszeres munkaértekezletek levezetésével ez a terület is problémamentesen megoldásra került.

A Tartományi Műveleti Központ (OCCP) validációja is a mi időnkben volt és azt az eredményt hozta, hogy a régió legjobb OCCP-je a baglani.

Mozgásszabadság fenntartása a fő ellátású útvonalakon és a BSO feladatok.

Mivel nyári misszió volt a miénk, várható volt a lázadók téli pihenője után a nyári offenzíva megindítása, az aktivitás fokozása. Pénzzel és friss erővel feltöltve szivárogtak vissza Pakisztánból, és téli rejtékhelyeikről a csoportok, és kezdték meg lázadó tevékenységüket. Az incidensok száma folyamatosan emelkedett, bár egy kicsit megtévesztő ez a dolog.

A magas számú incidens nem azt jelenti, hogy állandóan géppuska tűzbe kellett feladatainkat végrehajtani. Az incidensek egy része bűnözéssel volt kapcsolatos. Főleg a tartálykocsik elleni támadás volt a fő jellemző. A dolog másik oldala, ahogy jelentették az előttem lévő előadók, hogy a magyar PRT, illetve az ISAF csapatok is abban az időben, köszönhetően a PRT és együttműködőik stabilizációs munkájának viszonylag védett státuszban voltak.

Ez hasonló a 2011 és 2012 időszakait összehasonlítva. Azért volt okunk az aggodalomra, és a feladatok tervezésénél minden esetben kiemelt figyelmet kellett fordítani a biztonsági helyzetre. A PRT műveleti központban nem is örültek mikor lecsereéltem az egyik irányt a másikra, mert az információból arra lehetett következtetni, hogy amit terveztünk, azon a részen a biztonsági kockázat túlmegegy az elfogadhatón. Az összes incidens azokra a fő ellátási útvonalakra korlátozódott, amelyeken járnunk kellett, és amelyek biztosították a kereskedelmet, illetve a polgári lakosság részére is a mindennapi használatot. Mindezek mellett a teljesítmény, a PRT részéről nagyon jelentős. Szinte minden másnap, vagy harmadnap közös járóőrzést terveztünk az afgánokkal. Ez sem volt kockázatmentes, mert ők potenciális célpontok voltak. De az afgán fegyveresek is nagyobb biztonságban érezték magukat a közös járóőrzések során.

Ki szeretném emelni mindenképp a harcászati hírszerzők teljesítményét. A misszió végére több mint 120 teljesített feladatuk volt, amit önálló biztosítással a tartomány teljes területén végrehajtottak. Olyan teljesítményt nyújtott ez a csoport, hogy az IJC parancsnoki értekezleten kiemelték a teljesítményt (az IJC jelentéseiben szó szerint olvashattuk a magyar HUMINT, illetve az intel jelentéseket). Ezt az RC NORTH a saját parancsnoki értekezletén ugyancsak kihangsúlyozta.

Kulcs volt a parancsnoki Key Leader Engagement. Ebből is több mint 167 jelentés készült a misszió végéig, amelyek közvetlenül megküldésre kerültek az RC NORTH parancsnokának.

Romulusz beszélt a külső és a belső koordinációról. Egy dolgot szeretnék kiemelni. A belső koordinációt. Minden PRT parancsnok szembesült azzal, hogy volt egy teszt időszak, amikor a belső együttműködők felmérték, hogy most csak kihasználni akarjuk őket, használni akarjuk őket, vagy integrálni akarjuk őket, és mi is biztosítjuk a saját képessége-

inket részükre. Ebből az együttműködésből-ha jól működődött- létrejött egy olyan képesség vagy lehetőség, ami elképesztően komoly befolyásoló tényező lehetett a PRT parancsnok kezében. Egyet megemlítenék a sokból. Az USA Army-val szerveztünk egy stabilizációs tanfolyamot, ők biztosították az előadókat miután elhitték, hogy mi ezt komolyan gondoljuk. Ezek után a USAID felajánlotta, hogy a kormányzói hivatal ellátására folyósított pénz, amely egyfajta büntető-jutalmazó rendszerben működött, hogy ezt a PRT parancsnok javaslata alapján növeli, vagy csökkenti. Attól függően, hogy hogyan értékeljük a tartományi kormányzó tevékenységét. Én személy szerint éltem ezzel a lehetőséggel. Fix 25 ezer dollár maximum hozzájárulást fizettek. A folyósított összeg 18 ezer dollár volt. Ezt javasoltam visszavenni 16 ezer dollárra, amikor katasztrófavédelmi feladatok voltak, és az ANDMA, (aki az afgán hivatalos katasztrófavédelmi szervezet,) mesterségesen táplálta a korrupciót a kormányzó hallgatóságos beleegyezésével. (pl. egy munkagép átlagos 350 dolláros ára 950 dollárra ment fel) Miután és stabilizálódott a helyzet, a hozzájárulás visszament az eredeti szintre. Az együttműködés nagyon jól működött.

Kockázatokat jelentett a távoli járások kiesése. Nem volt rá kapacitás.

Folyamatos volt az információ, hogy cserélik a tartományi vezetőket, ami végül meg is valósult, mert a tartományi kormányzót az utolsó napon lecserélték. De ugyan ez a járási vezetők, a Amir GUL többször volt meghallgatáson Karzai elnöknel de mindig visszakerült a kormányzói székbe.

Csapatkivonások. Az előrehozott Transition, az ISAF csapatkivonások érezhető hatással voltak a biztonsági környezet romlására. Az előrehozott Transition komoly kockázatokat jelentett, hiszen ahogy tudjuk, a 6 leginkább „lázadó-fertőzött” járást jelölték transition-re és végre is hajtották.

Sikerek. Természeti katasztrófák kezelése. Nagyon jól visszhangja volt a PRT tevékenységének. ISAF szinten RC NORTH szinten, és a lakosság bizalmát ezzel a kezdeti dolgokkal megnyertük meg. Hiszen mi ott voltunk, és rövid időn belül kézzel fogható segítséget nyújtottunk nekik.

A másik nagy sikerélmény, a reintegrációs programnak a beindítása. Sajnálatos módon az RC NORTH-nál csak Baghlan volt az a tartomány, ahol ez a projekt nem működött. Ez nem csak az ISAF-nek tűnt fel, de a lakosság is nehezményezte. Mivel a reintegráltak szinte semmilyen támogatást nem kaptak a kormányzat részéről, fennállt a veszélye a visszarendeződésnek. A PRT-11 elkezdte beindítani ezt a programot a Bay Saqal-i területen, de ez később tartományi szintre emelkedett. Itt is a kormányzó szerepe volt a kulcs. Sikerült rávenni, hogy kezelje ezt a dolgot a megfelelő szinten, vagy küldöttséget szervez az ISAF Kabulba. Nyár közepére megnyugtatóan beindult a program.

A Romolusz említette a CERP projektek felfuttatását. Mi is több mint 3 millió dollár értékben használtuk ezek a forrásokat. Nagyon jól össze lehetett illeszteni a CIMIC-el, mert a CIMIC források azonnal elérhetőek voltak, ezekből rendeztük az első, gyors lefolyású, de látványos projekteket. Majd a CERP forrásokból finanszíroztuk a nagyobb volumenű stabilizációs programokat. Így az egymásra épülő stabilizációs programok már komoly eredményeket hoztak. Meggyőzték a lakosságot, hogy bízhatnak a PRT-ban, érdemes tartani a biztonságot az adott területen.

Egy másik jellegű probléma is megjelent, amivel előtte nem nagyon találkoztunk, és pillanatok alatt túlnőtt a kompetenciánkon és ISAF szinten is komoly problémát okozott.

Ez volt a Bamiyani incidens, és az Új-Zélandi miniszterelnöki reakció. Az, hogy az Új-Zélandi miniszterelnök a magyarokat okolta a bamiyani katonák haláláért. Hamis információkat, elfogadhatatlan stílusban nyilatkozott a nemzetközi médiában. ahogy ez bekerült a világhíradóba, azonnal izzottak a vonalaink, az RC NORTH és IJC szintekről puhatolóztak, hogyan fog a PRT, de elsősorban Magyarország reagálni. Mert egyszerűen a Bamiyani PRT parancsnok, vagy a miniszterelnöknek a nyilatkozata alapján, egyszerűen kétségbe vonta a hadszíntéri bajtársiasságát a magyar kontingensnek, negatív színben tüntetve fel a magyar PRT tevékenységét, leértékelve az afganisztáni magyar szerepvállalást. A probléma és kezelése megérne egy külön konferenciát. Ami fontos az ügyben. Pár héttel a sajnálatos esemény után az RC NORTH parancsnoka felhívott, hogy fogadnánk-e egy Új Zélandi delegációt hogy tájékoztódjanak a baglani helyzetről. A hivatalos indok az NDS-1 való kapcsolatfelvétel volt. Civilek jöttek a központi hírszerző irodából és ezt nem is titkolták. A delegációt a hírszerző iroda műveleti főnöke vezette. Két napig voltak nálunk, tesztelték az állományt, hogyan reagálnak a jelenlétiükre, és komolyan érdeklődtek a baglani biztonsági helyzet iránt. Először a PRT tartott nekik egy 4 órás tájékoztatót, majd az NDS igazgató. A látogatás végén a delegáció vezetője azt mondta, hogy nem gondolták, hogy itt, a PRT közvetlen közelében, és Baglan egyes részein ilyen aktív a lázadó tevékenység. Később a bamiyani PRT parancsnok ismét kezdeményezte a kétoldali kapcsolatok felvételét.

Természetesen problémák is voltak. Mindannyian ismerjük a beragadt külügyminisztériumi középtávú projekteket. Ez nagyon-nagyon problémás volt. Tüntetéssel fenyegettek bennünket. A Jawlaw-i iskola programjának az újra indítása, ami ugyan csak két PRT-n keresztül elhúzódott mire megvalósult. Vallási alapú tüntetések. A Különleges Műveletiek koordinációja és problémát okozó aleggységei. Rövid példa erre. Végrehajtottak Kabulból egy különleges műveleti akciót Baglan város környékén, amiről minket nem tájékoztattak. Majd három nap múlva a Karzai elnök vizsgálóbizottságot küldött a tartományba. Akkor már olyan volt a média visszhangja, hogy ott ISAF helikopterek lőttek szét mindent, és kirabolták az embereket. Bekértek engem a kormányzói hivatalba, hogy akkor, mint ISAF felelős parancsnok magyarazzam el a történetet. Nem tehettem mást, mint közöltem a vizsgálóbizottsággal, hogy a hivatalos választ írásban, RC NOTRH parancsnok jóváhagyásával délután megkapják. A felelőtlen, és engedély nélküli nyilatkozat, vagy tévedés azonnal negatív hatásokat okozott volna régiószinten.

Problémákról, ha beszélünk, mindenképpen meg kell említeni, Gaji-híd, esetét. Ez egy 170 ezer dolláros, CERP projekt volt. Nagyon látványos, nagyon impresszív volt, mindenki örült neki. 10 nappal az átadás után elvitte a víz. Tehát ez nem az a híd volt, amit a Romulusz említett, a tudás hídja, hanem az a híd, amit az afgán vállalkozó rossz helyre épített. 10 év aszály után bele a folyómederbe, és a pillért elmosta a víz. A PRT szakemberei azonnal a helyszínre mentek, felmérték a kárt, és a lehetőségeket. majd pár nap múlva visszamentünk, és biztosítottuk a lakosságot, hogy újjá fogjuk építeni. Hogy mennyire bíztak a helyiek a PRT szavahihetőségében, a legjobban az bizonyítja, hogy semmilyen negatív hírverés ezzel kapcsolatban nem került be a médiába, sem tüntetés, sem más probléma nem lett belőle, újra nomináltuk ezt a projektet, és reményeim szerint ez el is fog készülni.

Szabadság nélküli szolgálatteljesítés. Egyetlen egy dolgot szeretnék hozzáfűzni. Ahogy számoltuk, olyan július körül volt a csúcspont, amikor kezdett az állomány feszült lenni. Ha ekkor ér bennünket egy olyan támadás, aminek áldozata van, akkor nagyon-nagyon nagy

problémát okoz ennek a kohézióknak a megőrzése. Erre különösen oda kellett figyelni. Szükség volt a folyamatos pszichológusra, beszélgetésekre, szűrésekre. A parancsnoki iroda ajtaja is mindig nyitva volt. Tudnia kellett a katonáknak, hogy őket ott emberszámba veszik, ők ott partnerek, figyelünk rájuk, fontos a problémájuk.

Összegzőként el kell mondanom, hogy valamennyi magyar PRT a helyi szokásokat, a vallást, a hagyományokat maximálisan tiszteletbe tartva végezte a feladatát. habár jelentős tűzerő volt a kezünkben soha nem arroganciával léptünk fel a helyiekkel szemben. Határozottságunk nem csúszott át erre a magatartásformára. Átformáltuk a baglani ISAF erőket is erre a hozzáállásra. Úgy értékelem, hogy nem csak a PRT 12-nek, de valamennyi PRT-nak a tevékenysége igenis érték teremtő, amire büszkék lehetünk, ami szakmai szempontból az épülésünket szolgálta. Új képességek birtokosai lettünk. Magabiztosan mozgunk a műveleti területeken. Ha a civil fejlesztési szakemberek meg is kritizálják a katonákat és nem látják eredményesnek ezt a munkát, erre csak azt tudom mondani, hogy a lehetőségeink szerint a legjobb teljesítményt adtuk. Vajon a civilek, ha nekik kellett volna a katonai feladatokat megoldani, közel hét év után el tudnák ugyanezt mondani?

Ha megkérdeznék tőlem, személy szerint, azonnal elindulnék újra egy ilyen feladatra.

WAGNER PÉTER: A TARTOMÁNYI ÚJJÁÉPÍTÉSI CSOPORTOK TAPASZTALATAI A CIVIL KATONAI EGYÜTTMŰKÖDÉS SZEMPONTJÁBÓL¹

A *tartományi újjáépítési csoportok* (Provincial Resocinstruction Team, PRT) fejlesztési tevékenységének vizsgálatakor különböző szinteket kell megkülönböztetni. Hangsúlyozni kell, hogy ebben az előadásban csak a nem-katonai, azaz fejlesztési tevékenység fogom elemezni. Tehát van a politikai/stratégiai szint, amely elvileg a stratégiai célt, a stratégiai irányokat szabja meg a PRT-k számára, ez a kormány döntése, a kormány érdekeit fejezi ki, hogy mit vár a saját szerepvállalásától az afganisztáni válságkezelésben. Fontos kérdésről van szó, hiszen tíz és százmillió dollárról elköltéséről van szó, 5-10 éves időtartam alatt.

Van egy miniszteri szint, amely az egyes minisztériumok tevékenységét kell, hogy elemezze. A kérdés itt, hogy az egyes minisztériumok miként hajtották végre a stratégiából rájuk háruló feladatokat, mennyi figyelmet, erőforrást szenteltek a PRT-nek, hiszen számukra ez a feladat csak egy a sok és szerteágazó minisztériumi feladatok közül. Végül van a lokális szint Afganisztánban, a PRT helyszíni tevékenysége.² Ez az egyes országok esetében változó, Magyarország esetében Baghlan tartományról van szó.

A magyar PRT-ben esetében elsősorban a honvédség, a Külügyminisztérium, illetve a Belügyminisztériumnak a tevékenysége vizsgálható, mint a legtöbb forrást felhasználó szervezeteké.³ Elhangzott ma már többször, az *átfogó megközelítés*, hogy az a PRT kapcsán került bevezetésre. Ez mindenképpen indokolja, hogy megvizsgáljuk az egyes szereplők együttműködését (vagy együtt nem működését) és érdemes vagy célszerű megvizsgálni azt is, hogy ezeknek a szereplőknek a tevékenysége mennyire függött össze, milyen szinergiák alakultak ki, mennyire tudtak közösen feladatot végrehajtani.

Miért kell ugye ezt az egy történetet, azt mondjuk, hogy a magyar PRT, hogy az adott PRT-knak a tevékenységét szétválasztani ilyen sok szálla? Mint mondtam véleményem szerint azért, mert nem jelenthetjük ki, vagy legalábbis szerintem nem jelenthetjük ki egységesen, hogy a magyar tartományi újjáépítési csoport (és általában a PRT mint szervezeti forma) sikeres volt.

¹ Az írás a MH Összhaderőnemi Parancsnokság tudományos konferenciáján elhangzott előadás szerkesztett változata. Az előadó, ahol lehetett, törekedett az élő nyelvi fordulatok megőrzésére.

² A legtöbb nyugati ország esetében, amely „saját” PRT-val rendelkezett vagy vezetőnemzeti szerepet töltött be az ilyen szervezetekben, Afganisztánon belül két szinttel rendelkezett. A felső szint a nagykövetség volt, az alsó szint az adott tartományban működő újjáépítési csoport.

³ A magyar tartományi újjáépítési csoportok tevékenységét leíró legfrissebb tanulmány: Venczel Zoltán –Wagner Péter: Magyarország Nemzetközi Fejlesztési Tevékenysége Afganisztánban, DEMNET, 2012. http://demnet.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=334&Itemid=130 Az elemzés tartalmazza az magyar fejlesztési tevékenység komplex leírását, a szereplők és a felhasznált források felhasználásával együtt 2003 és 2011 között.

A PRT-nak voltak elemei, amelyek sikeresek voltak, és voltak elemei, amelyek ha nem is vallottak kudarcot, de épp megfelelték. Sikeresen megfelelték az adott feladatnak, de ez kevésbé az előre történt tervezés és gondolkodás miatt történt, mint inkább az adott helyzet szerencsés egybeeséseinek köszönhetően. Ha tapasztalatok feldolgozása a cél, (ez ma már többször elhangzott), és nem nézünk őszintén szembe az eredményeinkkel, hogy melyek azok a területek ahol valóban sikereket értünk el, és melyek azok a területek, ahol fejlődünk kell, akkor ez az egész tapasztalat feldolgozás vagy nem fog sikerülni, vagy téves tapasztalatokat fog eredményezni.

Abban a szerencsés helyzetben voltam, hogy viszonylag régóta foglalkozom ennek a miszióknak a kutatásával. Sok emberrel tudtam beszélni, voltam kint, szereztem kint is tapasztalatokat. Ezekből a tapasztalatokból egyedül a külső, német, amerikai vagy afgán vélemények hiányoznak érdemi mennyiségben. Amit idáig kaptam a kevés nem-magyar szemléletől. az változó, de ez attól is függött, hogy katonai vagy a fejlesztési tevékenységről, a budapesti szint vagy a baghlani szint tevékenységről volt szó. És hogy akkor ne kérdéseket tegyek föl az előadás végéig, el szeretnék mondani néhány saját tapasztalatomat, véleményemet általában a PRT-ről mint szervezetről, és kifejezetten a magyar PRT tevékenységről.

A STRATÉGIAI SZINT, MINT KORMÁNYZATI POLITIKA

Azt gondolom, hogy ez egy kevésbé sikeres szintje volt az afganisztáni tevékenységünknek. Néhány tekintetben elhibázott volt szerintem a koncepció, ami alapvetően a kormány, azon belül pedig a Külügyminisztérium és a Honvédelmi Minisztérium hibája volt. Ami szerintem hiányzott a kezdetektől fogva a PRT végéig ebből a misszióból, az a politikai koncepció volt, azt hogy mit akarunk elérni. Nyilvánvalóan nem azt vártam volna, hogy fogalmazza meg a kormány, hogy felvirágoztatjuk Baghlan tartományt. Azt vártam volna hogy a saját erőforrásainkhoz és a saját méretünkhöz mérten fogalmazzunk meg célokat. A nemzetközi példák (Hollandia, Norvégia, Németország) azt mutatják, hogy nem az történt pusztán, hogy megérkezett oda egy PRT katonai és civil elemekkel, és aztán elkezdtek valamit csinálni, aztán x év múlva kijöttek, hanem vagy mielőtt oda mentek, vagy amikor oda mentek, felmérték a „tartományukat”. Mi átvettük az kivonuló holland PRT CIMIC projektjeit, majd fél év csúszással elindította két nem-kormányzati szervezet a saját fejlesztési projektjeit.

Ahhoz hogy kijelenthessük, hogy a PRT sikeres volt (hogy milyen sok minden eredményt elértünk), ahhoz jó lett volna tudni, azt hogy honnan indultunk. Az oktatás példáját felhozva: növekedett az afgán iskolába járó diákoknak a száma Baghlanban? Ha igen, mennyivel? Hány iskola volt 2006-ban és hány iskola van 2013-ban a tartományban? Ebből mennyit épített a magyar PRT?⁴

⁴ Érdemes hozzátenni, hogy az beiskolázás mennyiségi adatait nem csak a megépített iskolák befolyásolják, hanem például a biztonsági helyzet, vagy az oktatók száma is. A biztonsági helyzet alakításába a PRT-nek soha nem volt beleszólása, hiába aposztrofálták politikusok a magyar PRT-t mint, amely szavatolja a tartomány, vagy az ott dolgozó civil szervezetek biztonságát.

Magyarországon nem jutott eszébe a kormányzati oldalnak, hogy ha már egyszer oda mentünk, akkor valahogyan le kéne tapogatni ezt a tartományt, túl azon, ami a honvédség CIMIC könyvében benne van általánosságok szintjén. A Baghlanról így megszerzett alapismeretek után lehetett volna érdemben eldönteni, hogy melyek legyenek a fejlesztésben a stratégiai irányok, mire fókuszáljunk, mihez rendeljük a meglévő szerény erőforrásainkat.

Ez az „irányszabás” elmaradt. Elhangzott ma már, hogy volt először egy tárcaközi bizottság, aztán egy kormánybizottság a HM és külügy vezetésével, amelynek ez volt a feladata. Nem tudom papíron mi volt a feladata, de a valóságban nem ezt végezte, érdemi döntéseket ritkán hozott, inkább csak beszámoltak a szereplők a tevékenységükről, kölcsönösen tudomást vettek a résztvevők egymásról. Amivel szerintem foglalkozni kellett volna, legalábbis az elején, amit mondtam, hogy hova akarunk elérni, meddig akarunk elmenni. A PRT-knak a mandátumát először két évre, majd évről-évre hosszabbították meg, miközben nyilvánvaló volt, hogy mindenkori politikai vezetés által hangoztatott „együtt megyünk be, együtt jövünk ki” elve alapján Magyarország csak akkor fogja felszámolni az újjáépítési csoportját, amikor erről közösen dönt másik 27 szövetségesével (ezek a tervek pedig rendszerint fél- egy évvel korábban megszületnek). Véleményem szerint ennél bátrabbnak kellett volna lenni, és nyugodtan akár két éves mandátumokkal operálni a tervezést, a működést megnehezítette, hogy néha nem fogadták el időben az új kormányhatározatokat.

Kezdetben évente négy tárcaközi bizottságot terveztek, de nehéz volt megszervezni, hogy minden magas rangú tisztviselők ráérjenek (hiszen voltak fontosabb dolgaik is). Amikor kormánybizottsággá (KB) alakult a forma, még rosszabb lett a helyzet, hiszen évente kétszer összehozni a minisztereket (ez volt az elképzelés) egy ilyen találkozóra az elfoglaltságaik miatt jelentős nehézséget okozott, és ez megint lassította, merevítette az egyeztetést.

Az irányítással megbízott szervezetek (TKB, KB) már eleve a munkásságuk gyakorisága miatt nem tudtak volna nagyon irányítani. Ami emellett alátámasztja állításomat összkormányzati stratégiai cél hiányáról, az a stratégiai dokumentumok hiánya. Külügyminisztérium, illetve később a kormányzat produkált *stratégiai jellegű* dokumentumokat, amelyeket a közbeszédben „stratégianak” hívtak.⁵ Stratégia cél hiányában nehéz beszélni *átfogó megközelítésről* is, hiszen ez ebben az értelemben nem működhetett.

A PRT FEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉGE STRATÉGIA CÉLOK HIÁNYÁBAN

2006-ban úgy kezdett Magyarország hozzá a PRT fejlesztési tevékenységéhez, hogy nem volt világos fejlesztési stratégia sem, pedig a rendelkezésre álló források magyar viszonylatban kiugróan magasak voltak (2007-2008ban évi 500 millió forint volt elkülönítve, továbbá a Küm jelentős görög, japán és EU forrásokat is be tudott vonni). E jelentős összegek felhasználására egyéni – a nemzetközi gyakorlatban nem ismert – utat választott az akkori magyar kormány,

⁵ Az egyik ilyen dokumentum a civil szervezetek számára kiírt pályázat része volt (A Magyar Köztársaság Külügyminisztériumának pályázati felhívása: Fejlesztési projektek megvalósítása az afganisztáni Baghlan tartományban a magyar vezetésű Tartományi Újjáépítési Csoport keretében. http://www.mfa.gov.hu/NR/rdonlyres/70205BF0-D18D-406E-8AB7-A2A259367E8F/0/kum2008PRT_BAGHLAN.pdf). A másik dokumentum *Magyarország Afganisztáni szerepvállalása: Középtávú stratégiai kitekintés* címet viseli http://www.kum.hu/NR/rdonlyres/534F1052-1EAF-4B89-8F2D-3B4DC651CF25/0/AFG_strat_1118.pdf.

amelynek az okára a mai napig nem sikerült rájönnöm. Annyi bizonyos, hogy az első vagy a második tárcaközi bizottság arról döntött Magyarország úgy hajtja végre a fejlesztési tevékenységét, hogy a biztosított fejlesztési keret egy részét a Külügyminisztériumon keresztül az NGO-knak biztosítja pályázatokon keresztül, másik részét a magyar minisztériumok kapják meg, és egy újabb részét pedig a Magyar Honvédség fogja megkapni fejlesztési feladatok végrehajtására.

Szerintem ez nonszensz, ilyen példával nem találkoztam a nemzetközi gyakorlatban és Afganisztánban sem. Hogy világos legyen, ebben a megoldásban az volt a példátlan, hogy a minisztériumokat vonták be fejlesztési feladatokra. A Belügyminisztérium bevonása még igazolható, mert a biztonsági szektor reformjában való részvételt (Security Sector Reform, SSR) nem lehet külső szereplőkkel megoldani (kivéve az Egyesült Államokban, ahol a kiszervezés és jogszabályi környezet ezt elterjedté tette). Ám az, hogy az Oktatási Minisztérium iskolákat, Egészségügyi Minisztérium pedig rendelőkét építsen elképedést váltott ki mindig a magyar és külföldi szakemberek között. A államigazgatási szervezetek alkalmatlanok az ilyen feladatokra: nincsen helyismeretük, kerülik a kockázatotokat, nincs felkészült emberük, akit kellő időre nélkülözni tudnának. A bürokrácia logikája teljesen eltérő attól a szemléletrendszer-től, amelyre az ilyen helyszíneken szükség van. Az sem véletlen, hogy sem 2006 előtt, sem a PRT fejlesztési tevékenysége óta sehol máshol nem hajtottak végre fejlesztési feladatokat a minisztériumok.⁶

Az Egészségügyi Minisztérium projektje a klasszikus példa. A minisztérium elvállalta, hogy építenek egy rendelőt 20 millió forintból Baghlan tartományban, aztán kiderült – természetesen – hogy nem tudtak a feladattal mit kezdeni, minisztériumi bürokraták nem tudnak tárgyalni Afganisztánban, és talán nem is volt kedvük. Helyismeret hiányában végül átadták a forrást a honvédségnek, és a PRT CIMIC csoportja pedig megépítette az összegből a rendelőt.⁷

A európai gyakorlattal összehangban levő megoldás az lett volna, projektek végrehajtását erős Külügyminisztériumi felügyelet (a minisztériumban és a PRT-ban) alatt nem-kormányzati szervek hajtják végre Baghlan tartományban egyedüli kivételként a már említett rendőrségi projekt kivételével. Ide tartozik még az Oktatási Minisztérium ösztöndíjas projektje, amelynek fenntarthatósága ugyan kérdéses számomra (visszatérnek-e majd Baghlanba, sőt Afganisztánba az afgán diákok) ám még mindig a leglátványosabb, és hosszútávon biztosan hasznosuló projekt. Erős ellenőrzés nem volt, érdemi koordináció a Baghlanban aktív szereplők között nem volt (az NGO-k képviselői és a minisztériumok képviselői hivatalosan Budapesten talán sosem találkoztak), és fejlesztési tanácsadó és is csak 2010-től került a PRT-ba, akkor amikor már a fejlesztési források egyre inkább csökkentek.

⁶ Az, hogy a Földművelésügyi Minisztérium szerintem viszonylag jó projekteket tudott végrehajtani Baghlan tartományban csak annak volt köszönhető, hogy pont egy olyan ember kapta meg ezt a feladatot, akinek nem okozott gondot kimenni Afganisztánba, mert előtte már járt Indiában, meg Afrikában és mondhatom úgy, hogy élvezte az ilyen helyzeteket. Ez szerencse kérdése volt, mert különben az a földművelésügyi projekt is bukott volna.

⁷ A bürokrácia tipikus valóságtól néha elrugaszkodó működését jelzi, hogy a rendelő felépítése után az aktuális egészségügyi miniszter kiutazott átadni a isten háta mögötti afgán faluba. Valószínűleg jó kaland lehetett számára de teljesen felkészületlen volt a helyi viszonyokkal kapcsolatban a sajtóbeszámolókat szerint. <http://belfold.ma.hu/tart/rcikk/a/0/181084/1>

Természetesen egyeztetés mindig volt valahogy, mikor ott lent Baghlan tartományban az emberek együtt voltak, és kénytelenek voltak megbeszélni a dolgokat. Ha lett volna Budapesten érdemi koordináció, vagy irányítás arra nézve, hogy mit csináljanak fejlesztési téren Afganisztánban, akkor nem fordulhatott volna elő, hogy egyrészt túl sok mindennel foglalkozunk fejlesztési téren (források felaprózása) másrészt, a túl sok szereplővel tesszük azt (források ismételt felaprózása és hatékonyság csökkentése). Több szereplő vett részt az egészségügyi szektorban, közben az infrastruktúra fejlesztésben, miközben ezeket a szerepeket szét kellett volna választani.

Egy korábbi konferencián elhangzott egy gyakori érv, hogy „de nekünk olyan kevés pénzünk volt, hogy igazából ez nem volt hatása”. Ez csak részben igaz. Viszont az hogy Magyarországnak nem volt olyan sok pénz fejlesztésre épp meg kellett volna hogy könnyítse a munkát, hiszen valódi erőfeszítések esetén könnyebb lett volna átlátni a projekteket, közös hatásokat keresni, összehangolni és ellenőrizni őket.

Ha valaki a sarkára állt volna, vagy lett volna ez egy közös kormányzati érdek, akkor szerintem elég lett volna 2 maximum 3 szektort kijelölni, mondjuk az oktatás, egészségügy, és a biztonsági szektor reformja/jó kormányzás (azaz az afgán közigazgatás fejlesztése). Ezeket pedig a Belügyminisztérium és két NGO végre tudta volna hajtani.

A HONVÉDSÉG SZEREPE AZ ÚJJÁÉPÍTÉSI FELADATOKBAN

A konferencia során elhangzott korábban az újjáépítés nem egy katonai feladat, mégis a katonáknak is „kell” csinálni. Ezzel egyet értek. Egy hosszú tanulási folyamat pozitív eredményének tartom, hogy ma már ezt valljuk így együtt ezen a konferencián, de azért nem volt mindig így. 2006 őszén, amikor Baghlan tartományban jártam és először találkoztam PRT parancsnokokkal, és más honvédségi vezetőikkel, akkor nem ez volt a nézet. Sőt még éveken át, egészen 2008-2009-ig az volt a katonai oldal véleménye (mind az PRT, ÖHP és miniszteri szinten is), hogy „mi vagyunk itt Afganisztánban”, „mi csináljuk itt a PRT-t”, „civilek menjenek haza”. Erről nem csak nekem személyes élményeim, hanem magyar nem-kormányzati szervezetek képviselőinek, hogy egyes PRT-k vezetői nem értették a NGO szerepét.

Az a meglátásom az elmúlt hat és fél év tapasztalatából, hogy a katonák megkapták a fejlesztési forrásokat, és mivel egyéb irányutatót nem kaptak a Külügyminisztériumtól (ahonnan elvileg a szakmai irányításnak kellett volna jönnie), nem kérdeztek, hanem maguk gondolkodásmódja szerint (feladat van, nem mondanak nemet semmire, meg kell oldani nekiálltak „fejleszteni”). A feladat viszonylag könnyűnek ígérkezett, hiszem építeni, átadni kellett egy idegen országban nem harcolni. Így elnyerni valamit, amiről azt hisszük, hogy a lakosság szeretete, megbecsülése sokkal könnyebb, mint konfliktusok (nem feltétlenül fegyveres harcokra gondolok) árán. Voltak bőven források is, és volt egy tartományi fejlesztési terv, rajta több ezer tétellel, amiről a saját szempontok szerint lehetett válogatni.

Aztán valamikor talán rájöttek a katonák, hogy ez nem olyan egyszerű mint egy CIMIC projekt. Mások az elvárások, bonyolultabb az elszámolás, látványosabbak, ezért a kudarc is látványosabb. Az én olvasatomban így jutottuk el oda ma (az elmúlt években), hogy már az az általános vélekedés, hogy miért nem a KÜM csinálja, miért nem az NGO-k csinálják a fejlesztési tevékenységet.

Ma már elismerik a katonák, hogy ez egy külön szakma, amit attól, hogy valaki CIMIC tiszt, vagy műszaki tiszt még nem ért. Az jövő tisztjeinek oktatása szempontjából ezt érdemes lenne valahogy a Nemzeti Közszolgálati Egyetem képzésébe beilleszteni, hogy a jövő katona tisztjei számára világos legyen, hogy a nemzetközi fejlesztési tevékenység egy külön szakma, ugyanolyan mint katonának lenni. Amennyiben igaz az, hogy olyan trendeken haladunk, amit Kelemen Tas főosztályvezető említett, hogy PRT-khez hasonló, *átfogó megközelítés* jellegű missziók még lesznek a NATO történetében, akkor szembesülni fognak ezekkel a jelenségekkel, és ezekkel a problémákkal.

Az utóbbi években szintén gyakran merült fel kritikaként a HM részéről, hogy Honvédelmi Minisztérium, illetve a Magyar Honvédségre maradt a magyar PRT irányítása, mindig is gyenge volt a civil elem. Átvéve a nemzetközi szövegeket ez sajnálatos dologként van beállítva, hiszen alapvetően civil-katonai feladatról és nem tisztán katonai feladatról lenne szó. Megint csak a 2006-2007-re visszanyúló emlékeimet kell elővenni, amikortól kezdve (és ebben nem láttam változást) a honvédelmi vezetés, a PRT-t úgy kezelte és propagálta a lakosság felé, mint az egy tisztán katonai missziót. Lehet, hogy az élet hozta úgy a kezdetek kezdetén, hogy az irányítás Honvédelmi Minisztériumra maradt, de aztán ezt tudomásul vette és élt vele. És azóta is él vele.

A KÖZÖS KATONAI ÉS FEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉG TAPASZTALATA AFGANISZTÁN UTÁN

Nyilvánvalóan a mindenkorai magyar kormány, és a Honvédelmi Minisztérium is sikernek értékeli a Tartományi Újjáépítési Csoportot minden szempontból, tehát ha Magyarországon működik, lesz a jövőben is ilyen komplex válságkezelésű misszió. De azt gondolom, hogy a világ nyugati felén ódzkodni fognak a jövőben attól, hogy PRT-k hoz hasonló nemzetközi missziókat indítsanak. A én olvasatomban a PRT egy kényszermegoldás volt 2002 után.

Az Egyesült Államok bevonult Afganisztánban, de valójában nem nagyon érdekelte, mert az amerikai politikai vezetés Irakkal volt elfoglalva. Ott kellett hagyni egy kevés katonát, és kellett is csinálni valamit, és erre a PRT-k alkalmasnak tűntek. Miközben a célok között szerepelt, a demokráciaépítés, az ország fejlesztése és a biztonsági feladatok is, addig valójában erőforrás, emberanyag, pénzügyi források, segélyek *sosem voltak elegendőek a deklarált célokhoz*. A PRT-k szerintem sok tekintetben egy látszatzetmegoldást kínáltak, azaz sok tartományban ott vagyunk egy akkor erővel, amely a biztonság szavatolására nem képes, a tartományban érdemi változásokat nem tud elérni (mert nincs elég forrása és nem koordinál a szomszédos tartományokkal), de azért egy kicsit fejlesztenek, egy kicsit képeznek, egy kicsit járőröznek.⁸ A probléma az volt, hogy a feladatok közé bevették a CIMIC-en túl fejlesztési szerepvállalást is.

⁸ A 28 PRT-ban eltérő erőforrásokkal és fejlesztési gyakorlattal rendelkező országok voltak. A közös hátrányok ellenére az egyik viszonylagos sikernek tartott holland modell érdemel némi szót. Mielőtt a PRT és a katonai erő biztosító 1200 fős harccsoport bevonult volna Uruzgánba, egy afgán NGO-t bíztak a társadalmi-politikai állapotok felmérésével, majd ezt a felmérést később többször megismételték, így téve mérhetővé saját eredményeiket. Lásd Three Years Later: A socio-political assessment of Uruzgan Province from 2006 to 2009, Tribal Liaison Office, 2009, hasonló elemzések készültek 2010 és 2012-ben. A 2009 elemzést lásd: www.tloafghanistan.org/images/PDF_Provincial_District_and_Area_Assessments/2009-TLO-Uruzgan-Assessment.pdf

Ez utóbbi jelenség azért aggasztó, mert külföldön is és Magyarországon is a katonai oldal hajlamos *természetesnek tekinteni*, azt a nemzetközi fejlesztési tevékenység és a katonai tevékenység, a biztonság megteremtése, az kéz- a kézben jár. De szerény véleményem szerint, és itt ül Bálint Gábor az Magyar Ökumenikus Segélyszervezettől, aki ezt gyakorolja is, ez nem így van.

A katonai oldal az elmúlt évek során rossz példát tanult meg, mert ezt látta Afganisztánban. Pedig nincs más nemzetközi példa, remélem ezzel meg lehet őket és Önöket győzni. Láttunk ilyet Koszovóban? Ott nem volt szó arról, hogy PRT-kat hozzunk létre, és az NGO-k a katonákkal közösen dolgozzanak, és majd így szavatolják a biztonságot. Emlékszik valaki, hogy Boszniában történt valami hasonló? A tavalyi líbiai misszióban szintén semmi hasonlót nem tapasztalni. NATO végrehajtotta a feladatát, és utána külön, más szereplők révén jött az újjáépítés. Szeretném felhívni arra a figyelmet arra tényre, hogy a katonai műveletek után az ENSZ visszautasította az EU felajánlását, hogy Brüsszel katonai védelmet nyújtana a ENSZ által tervezett humanitárius misszióknak. Az ENSZ úgy vélte egy ilyen misszió nem növelné, hanem csökkentené a segítségnyújtásban részt vevők biztonságát. Ez a két dolog ugyanis összeférhetetlen. Kompromittáljuk egymást, főleg a katonák kompromittálják a civilek biztonságát.

Összegezve, az ami Afganisztánban történt, az véleményem szerint, egy egyedi eset volt. Szerintem a nemzetközi közösségnek, a nemzetközi fejlesztéssel foglalkozó szervezeteknek, Világbanknak, a nem-kormányzati szervezeteknek az afganisztáni tapasztalata az volt, hogy a PRT nem jó megoldás.

A PRT EREDMÉNYEI

Az oldalakon át húzódo kritikái megjegyzések után végül érdemes néhány szót fordítani a eredményekre is. Ha eddig nem fogalmaztam volna világosan nem tartom kudarcnak a PRT-t, de nem tartom olyan sikeresnek sem, mint amilyenek be van állítva.

Eredménynek tartom, hogy nagyobb kudarc nélkül helytálltunk egy olyan környezetben, amire nem volt felkészülve Magyarország, sem katonai, sem fejlesztési sem diplomáciai szempontból. Ez talán elég szerénynek tűnik, de aki szembesült a kinti viszonyokkal, és a haza oldalán meglevő pénzügyi, és humán erőforrásokkal (azok hiányával), az talán egyetért velem. A diplomácia és fejlesztési tevékenység értékelésére hosszan nem térek ki. A diplomácia hatásunk nem volt,⁹ a fejlesztési projektek értékelésére még várni kell, ott mutatkoznak sikerek és kudarcok egyaránt. Ehhez talán annyit érdemes hozzátenni, hogy ez természetes, Afganisztánban olyan projektek is elbuktak, amelyet olyan NGO-k hajtottak végre, akik sokkal több pénzzel és tapasztalattal rendelkeznek, mégis a helyi politikai-biztonsági nehézségeken (vagy a helyi szereplők hozzáállásán) ők sem tudtak felülkerekedni,

A honvédség szempontjából rendkívül fontosnak tartom, hogy a PRT parancsnokok diplomataként is meg kellett felelniük. Erre nem mindenki volt alkalmas, és a PRT váltások sikeréhez ez is nagyban hozzájárult. Az egyik korábbi előadó bemutatta egy dián a PRT parancsnok

⁹ Itt teljesen visszatükröződni látszik egyrészt a Külügyminisztérium érdeklődésének hiánya és magyar viszonyulás, miszerint miért is szólnánk mi bele bármibe, ami nem a mi dolgunk. Persze felmerül a kérdés, akkor minek kell ott lenni.

összetett kapcsolati hálóját. Érdekes lenne mellé tenni, hogy egy magyar zászlóalj parancsnoknak a kapcsolati hálóját Hódmezővásárhelyen vagy bármelyik helyőrségben. A baghlani kihívásokat tetézte, hogy mind a nemzetközi misszió felé, mind a helyi politikusok felé idegen nyelvi környezetben kellett helytállni, és nem egy afgán „partner” igazi túlélő volt az életveszélyes afgán belpolitikában.

A PRT mint szervezet is egy új tapasztalat volt a Magyar Honvédség számára. Előtte a Magyar Honvédség mindig olyan nemzetközi missziókban vett részt, ahol szigorú része volt a parancsnoki hierarchiának, és talán maximum a parancsnok volt az, akinek a saját kis közegeből ki kellett lépnie. Afganisztánban a magyar PRT (is) egyrészt magára volt hagyva (vagy nagy önállóságot élvezett: nézőpont kérdése), az ISAF nem szabott feladatot napi szinten, nem mondta meg, hogy a PRT-nak mit kell csinálnia, hanem ajánlásokat fogalmazott meg. Másik oldalról ráadásul ott voltak az afgán partnerek, akik állandó kihívást-feladatot jelentettek, az ellenállásról nem is beszélve. A PRT-t összehasonlítva a koszovói Őr és Biztosító Zászlóaljjal, vagy akár az iraki Szállítózászlóaljjal, sokkal összetettebb és komplexebb feladatokat jelentett, nem csak a parancsnoknak.

A PRT-k megítélése az afgán, német vagy amerikai szövetségesek szempontjából jelentősen összefüggött a parancsnokok teljesítményével, ha úgy tetszik a siker részben személyfüggő volt. Elvileg minden PRT parancsnok ugyanazzal a kapcsolatrendszerrel rendelkező horizontálisan és vertikálisan, majdnem ugyanaz a már említett kapcsolati háló vette őket körül 2006 és 2013 között, mégis nagyban váltakozott az megítélésük, attól függően, hogy ki mennyire tudott diplomata is lenni egyben, kit érdekelt és kit zavart ez az új típusú szerep.¹⁰

Ami meglepett a PRT egyes váltásai során, hogy a parancsnokokat (vagy a vezetést) mennyire kevésbé érdekelte, hogy kikkel is állnak egy oldalon.¹¹ Valószínű persze, hogy a KFH munkatársai amennyire csak lehet foglalkoztak ezzel is, de egyrészt alapvetően ők is az ellenségre koncentráltak, másrészt, mint 2010-től világosság vált, ez nem a hírszerzők/felderítők feladata (csak). 2010-től valami történhetett, mert egyrészt nagyon tájékozott infoops tiszték jelentek meg a PRT-ban, másrészt a parancsnokok információi sokkal pontosabbak és átfogóbbak lettek a helyi politikai szereplőkről.¹² Egy konkrét példával élve, Amir Gul hadúrrol, aki több mint húsz éves pályafutása alatt volt már mudzsahed, tálib, milícia vezér, majd végül Baghlan Jadid járás kormányzója, az első években csak „szokásos” alapadatokat ismerték, majd 2010 után komoly beszélgetéseket lehetett folytatni a hadúr aktuális tevékenységéről, kapcsolati hálójáról, stb.

¹⁰ Tekintve, hogy a PRT milyen minimális katonai szerepet játszott a tartomány életében és milyen fontos politikai szerepet, a parancsnokok kiválasztásánál talán ezt (diplomáciai képesség) is figyelembe kellett volna venni, illetve a felkészítésben is szerepet kellett volna kapjon. Erre tudtommal sosem került sor.

¹¹ Ez ismét a katonai vezetőként való szerepfelfogásukat erősítette, pedig ha van sajátossága az afgán konfliktusnak, akkor az az, hogy bárkiből lehet szövetséges majd ellenség (vagy fordítva), hónapok, évek alatt.

¹² A változás pontos okát nem tudom, de azzal látom összefüggésben, hogy 2010 elejétől amerikai reguláris és különleges műveleti erők települtek az északi regionális parancsnokság területére Baghlanba, és az ő információigényük követelte ki a helyzet megváltozását.

TAPASZTALATOK ÖSSZKORMÁNYZATI SZINTEN

A PRT tapasztalatainak több szinten kell jelentkeznie. Az összkormányzati erőfeszítések eredményessége azért fontos, mert ezen a területen szerintem kudarcot vallottunk (vagy legalábbis az eredmények szerények voltak), és fontos lenne megérteni, hogy miért történt így, hogyan lehetne jobban csinálni máskor. Ugyanakkor – ellentmondva a fenti gondolatnak – nem hiszem, hogy a jövőben, az elkövetkező 10 évben a NATO vagy az EU indítana egy hasonló komplex válságkezelési missziót, ahol a katonai és a fejlesztési tevékenységek ilyen szorosan összekapcsolódnának. Olyan misszió lehet, hogy lesz, ahol katonák és a diplomaták fognak együtt dolgozni, de olyan nem, ahova az NGO-k is bekapcsolódnak.

A tapasztalat feldolgozásnak is lehet tapasztalata, a magyar esetben az, hogy érdemes lenne, ha a vezérkarnál, az ÖHP-nél és a Külügyminisztériumban tudtommal folyó külön-külön tapasztalat feldolgozás mellett lenne valamilyen közös tevékenység is. Ennek hiányában ismét csak azt kell lássuk, hogy a sokat hangoztatott összkormányzati megközelítés ezen a téren sem valósult meg.

DOMJÁN LÁSZLÓ VEZÉRŐRNAGY: A PRT SZEREPVÁLLALÁS HOZADÉKA

A PRT szerepvállalás befejeztével egy fontos lépcsőfokot léptünk meg és hagyunk magunk mögött. Az elmúlt közel 10 éves időszakban – beleértve nemcsak az afganisztáni jelenlétünk tapasztalatait – elsajátítottuk a **modern hadművészet új koncepciójának alapjait**, megélve annak kifejlődését, és ezzel részeseivé váltunk egy komoly paradigmaváltásnak. Ez az időszak – mely minden bizonnyal mérföldkő a hadtudomány fejlődésében – igen átfogó és tekintélyes mértékű fejlődést hozott a Magyar Honvédség evolúciójában.

Azon „környezeti hatások”, mint a hatás alapú műveletek koncepciója, illetve az aszimmetrikus hadviselés, vagy éppen a „War on Terror” irányelvei alapjaiban írták át gondolkodásmódunkat, és ösztönöztek bennünket más irányú megoldások kidolgozására a béketeremtésben is. Újként éltük meg és közvetlenül megtapasztaltuk, hogy egy válságövezetben az addigiaknál szorosabb együttműködésben jelenik meg a katonai és a civil erő, illetve a konfliktus helyszínére elsősorban nem műveleti területként, hanem humán környezetként kell tekinteni, annak minden sajátosságával. Így került előtérbe a helyi lakosság alaptényezőként való értékelése a válságkezelés elérendő célja és eredményessége szempontjából, illetve ennek következményeként olyan katonai képességek, eljárások jelentek meg, melyek korábban egyáltalán nem, vagy csak részben voltak jelen a hadikultúrában.

A PRT koncepció egy igen átfogó paradigmaváltás kellős közepén fejlődött ki, és bizonyította létjogosultságát. Örülnünk kell annak, hogy a folyamatnak részesei lehettünk, és ezáltal részletes tapasztalatok birtokába kerülhettünk, hiszen számos más nemzet is részt vett ebben, akiktől volt lehetőségünk első kézből, közvetlenül átvenni ismereteiket, és velük együttműködve erősíteni a PRT-koncepciót az afganisztáni stabilizációs műveletekben.

Továbbá, hazai oldalon a PRT szerepvállalás addig nem tapasztalt együttműködést eredményezett már az előkészítés időszakától a minisztériumok és nem-kormányzati szervezetek között. A Honvédelmi Minisztérium már a kezdetektől fő koordinátorként és esetenként fő felelősként szerepelt az egyeztetéseken az addigi hadszíntéri, és a művelettervezési folyamatok terén szerzett tapasztalatai révén, erősítve ezzel a magyar katonák nemzetközileg is elismert szaktudásának hírét. Ezen együttműködés elengedhetetlen volt az új átfogó megközelítés irányelve alkalmazásának. A PRT-koncepció megkövetelte a katonai és civil komponensek meglétét, mely egy sor kérdést vetett fel annak idején. Elsőként tisztázni kellett, hogy magyar részről a különböző PRT-modellek melyike preferált, és ehhez szükséges volt konkretizálni a komponensek egymáshoz való viszonyát, súlyát, felelősségét. Ragyogó példák születtek a magyar diplomatákkal, rendőrökkel, és egyéb szakemberekkel történő együttműködésre. Remélhetőleg ez a jövőben is tovább folytatódik, és hazai szinten is megvalósul az a fajta interoperabilitás, melynek révén a hazai irányító szervek megfelelő közös eljárások begyakorlásával a megfelelő időben tudják kezelni a különböző helyzeteket.

Ezt követően került sor az előkészítésben, majd a feladatban résztvevők kijelölésére, felkészítésére, majd pedig a kontingensek alkalmazására. Elsődleges kihívásként jelentkezett a

stratégiai szintű logisztikai támogatás igénye, melyet önerőből, szövetségeseink támogatása nem tudtunk volna megoldani. Lehetőségeinket maximálisan kihasználva olyan megoldásokat alkalmaztunk, mely költséghatékonyan, és megbízhatóan működtethető. Felismertük a hadszíntéri logisztikai támogató rendszer (MH NTE) szükségességét, melynek kezdeti tapasztalatait feldolgozva mind a mai napig sikeresen alkalmazunk.

Már a tervezés időszakában megjelent egy másik fontos kérdés: amennyiben a PRT magyar vezetésű lesz, és vezető nemzeti feladatok hárulnak ránk a távoli Afganisztánban, a nemzetköziesítés jegyében tervezhető-e más nemzetek bevonása a feladatba, illetve van-e olyan képesség-követelmény, amelyet önállóan nem vagyunk képesek biztosítani? Ennek nyomán elindult egy eredményesnek tekinthető folyamat, melynek következtében számos nemzet – mint ismert, kezdetben Bulgária, Horvátország, Szlovákia, majd Albánia, és Montenegró – katonái szolgáltak magyar zászló alatt a PRT működésének időszakában, és ezen túlmenően számos, a PRT által irányított biztonsági és egyéb katonai műveleti feladatban vettek részt különböző partnerországok együttműködő katonái.

A magyar PRT vezetése, feladatainak irányítása is igen újszerű, és komoly kihívásokkal teli feladatnak bizonyult. Világossá vált, hogy a PRT parancsnokának egy személyben több szakterületen is helyt kell állnia, és a jelenkor új típusú katonai vezetőjeként kell megfelelnie. Egyszerre volt katonai vezető, hadúr, menedzser, gazdálkodó, kommunikátor és nem utolsósorban diplomata, mely sokoldalúságot a környezet és annak hatásai kényszerítettek rá. Ugyanezen hatások természetesen érvényesek a kontingens katonáira is, hiszen a PRT környezeti hatásai, és az aktuális műveleti igények folytán folyamatosan fejlesztett hazai felkészítés elemei mind hozzájárultak a katonák ismeretszintjének bővüléséhez, a tapasztalatok akár feladat-végrehajtás közben történő megszerzéséhez, és azonnali alkalmazásához.

Ezek nyomán felismertük a tapasztalatok rendszerszerű feldolgozásának szükségességét, és a PRT működése kapcsán felmerülő megfigyelések, tapasztalati úton szerzett ismeretek eredményesen járultak hozzá a békeműveleti területen fennálló hiányosságok felszámolásához.

Azonban a PRT működése során újabb és újabb műveleti igények jelentek meg, amelyek a meglévő képességek további fejlesztését, illetve teljesen új képességek, sőt képesség-rendszerek kialakítását követelték meg. Ezek közül is legfontosabb az erők megóvása (force protection) képesség-rendszerének kialakítása, illetve fejlesztése volt. A kezdetben klasszikus békefenntartó képességű PRT – kiegészülve természetesen az újjáépítési feladatokhoz szükséges egyéb képességekkel – egyre komplexebb kihívásokkal szembesült mind a műveleti igények, mind pedig a fenyegetettség tekintetében, így force protection képességét – annak passzív és aktív elemeit – folyamatosan, a rendelkezésre álló lehetőségek mentén az igényekhez igazítva fejlesztettük. Ha úgy tetszik, ez egyfajta reagálás volt a folyamatosan változó biztonsági környezet kihívásaira, melyet hol műveleti korlátozásokkal, hol pedig további személyi állománnyal, illetve haditechnikai eszközökkel próbáltunk megoldani, figyelembe véve a Magyar Honvédség által nyújtható lehetőségeket. Ennek nyomán – a fenyegetettség csökkentésére irányuló igencsak komoly költségeket kívánó erőfeszítéseink révén – a tábor és környezete biztonságosabbá, az ellenséggről szóló információk megszerzése és feldolgozása kiterjedtebbé, járműveink páncélozottsága, rejtettsége és álcázása hatékonyabbá, a fegyverek tűzereje erősebbé vált. Egyszersmind a katonák műveleti és túlélőképessége is javult, mely jól érvényesült a jellemzően romló biztonsági környezetben. Az egyes szakterületeken, legyen szó akár az olyan képességekről, mint a PRT működése kapcsán megerősödött tűzszerész

(EOD, C-IED), egészségügyi (combat medic), felderítő (HUMINT) és technikai felderítő (SIGINT), civil-katonai kapcsolatokkal (CIMIC) vagy pszichológiai hadviseléssel (PSYOPS) összefüggő, vagy a teljesen újonnan megjelent képességekről, mint az előretolt repülésirányító (JTAC) tevékenység, a katonák ismeretszintje ugrásszerűen bővült. Ennek köszönhetően tevékenységükben – szakmailag megerősödve – jól érzékelhetően magabiztosabbá váltak, a válságkezelés terén tovább öregbítették a magyaros katonák hírnevét. A mások kultúrája tiszteletben tartásának, és a feladatoknak az adott környezetre vonatkoztatott békés, megoldás-orientált végrehajtásának módját előnyben részesítő szándékkal vezérelt béketeremtő tevékenység kifizetődő és eredményes, melynek ékes bizonyítékát a PRT tábor ünnepélyes rendezvényén a tartományi vezetők méltató szavai is igazolták. Igen őszintén beszéltek arról, hogy az afgánok megbecsüléssel tekintettek a magyar katonákra, akik nem a fegyverek szavával, nem agresszív módon, hanem a béke jegyében, barátsággal közeledtek a helyi lakosokhoz. Úgy gondolom, hogy a magyar PRT-ban 2006 és 2013 között áldozatos munkával szorgalmazó békefenntartó katonák tevékenységét különkül dicsérni nem lehet.

A MEGÚJÍTOTT EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS ALÁÍRÁSA

*Dr. Friedler Ferenc, a Pannon Egyetem rektora,
és Domján László vezérőrnagy az Összhaderőnemi Parancsnokság parancsnoka
aláírja a megújított együttműködési megállapodást*

